ERSKINE CALDWELL

DİN TİCARETİ

BÜYÜK ESERLER

148

VARLIK

ERSKINE CALDWELL

DİN TİCARETİ

roman

VARLIK YAYINLARI

ERSKINE CALDWELL

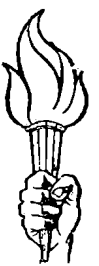
DİN TİCARETİ

(Journeyman)

roman

Çeviren:
YAŞAR NABİ

Üçüncü Basılış

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

BÜYÜK ESERLER KİTAPLIĞI 148

Bu kitabın ilk baskısı Ekim 1950 de, ikinci baskısı
Mart 1958 de yapılmıştır.

Varlık Yayınları, sayı 1439
İstanbul'da Ekin Basımevi'nde basılmıştır.
Kasım, 1968

ÖNSÖZ

Journeyman, *hiç değilse teknik bakımdan, Caldwell'in en başarılı romanıdır.* Tütün Yolu'*nda, özellikle baştaki sahnede uzatmalar vardır.* Allaha Adanmış Toprak'*ta, şehvetten yana fazla eğilinmesi hikâyenin ağırlık merkezini açıkça değiştirir. Aynı ölçüsüzlüğün kurbanı olan* Temmuz Vak'ası'*nda şerif'in hareketlerindeki gülünç taraflar dramın tam anlamiyle belirmesine engel olur.* Din Ticareti'*nde bütünlük daha tamdır. Eserin tarzı da başkadır. Patetik tarafı olmayan bu romanda cinayet yoktur, insanların karınları iyi kötü doyar, otomobiller dikkatsizlikle ninceleri çiğnemez, bir zenciye ateş edilse bile, adam yarasından ölmez. Bu bir dram değil, bir komedyadır. İlkel insanların cahillik ve boş inançlarının önümüzde oynadıkları bir komedya. Hikâye bir solukta anlatılır, uzatmaları, çapakları, acemilikleri yoktur. Mizah baştan sona kadar escre hakimdir.*

Her insanın büyük olduğu dine sahip bulunduğu doğruysa, Georgia'nın bu "biçare beyazlar"ının din anlayışında pek incelik aramamalı. Tütün Yolu'*nun o acaip Sister Bessie'si hatırlardadır. Genç Dude'a âşık olunca hemen onun önünde dize gelir, ona varmasını Tanrının buyurduğunu söyler, ama bu Tanrı buyruğu delikanlıyı inandırmayınca kendisine bir otomobil almayı da vadeder. Yüzsüz bir maceracı mı diyeceksiniz? Hiç de değildir. Çok geçmeden anlarsınız ki, Sister Bessie de aslında aldattığı o "biçare beyazlar"dan daha saf, daha az ilkel değildir. Onları aldatmasına aldatır ama, gene de dine hizmet ettiğine inanır.* Din Ticareti'*nde Caldwell bu tema-*

yı ele alarak ustalıkla işlemiştir. Burada bir kadın değil, bir gezgin papaz kargısındayız. Semon Dye, "Tanrının emriyle" insanları günahtan kurtarmak için Georgiya'yı dolaşmaktadır. Köylülere misafir olur, onları allatırlar, kumarda soyup soğana çevirir, karılarını baştan çıkarır, sonunda da tabancayla ateş eder. Okuyucu, bu yaman mudrabaz hakkında tam bir fikir sahibi olduğunu sanır. Ama sonuncu sahne gelir. Rocky Comfort'un mektep derslıancsinde, erkekler ve kadınlar, haykırıp coşma "selâmete erişirlerken", Semon Dye birdenbire fark eder ki, orospu Lorene —memleketin en büyük günahkârı saydığı kadın— selâmete erişmemiştir. Hayatında ilk defa olarak günahkâr bir kadının dosdoğru cehenneme gitmesine engel olamamıştır. Bunu görünce başını elleri arasına alarak yere kapanır. Dertlidir. O zaman fark ederiz ki, Sister Bessie gibi, o da, "inanmaktadır."

Roman çok daha düşündürücü bir sahneyle sona erer. O köylüler arasında Semon Dye'den en çok zarar gören onu evinde misafir eden Clay Horey'dir. Ama gene de, Semon gittikten sonra Clay, dirseklerini dizlerine dayayarak gelip taraçasının merdivenine oturur, birdenbire kendini bomboş ve yapayalnız hisseder. Semon'un kucağına düşmekten kendini alamamış olan karısı hıçkırmaya başlayınca bir an parlar, ama sonunda o da Semon'u hasretle anar.

Güneşin altında can sıkıntısından patlayan bu "biçare beyazlar"ın halini hiçbir şey bu sahne kadar ifade edemezdi. Bunlar, tembel tembel oturmaktan başka bir şey yapmazlar. Kendileri yerine zenciler çalışır, ipotek edilmiş topraklar üstünde, gelecek yılların ürününe mahsuben ödünç para alarak uyuşuk ve sefil bir ömür sürerler, o kadar ki, felâket bile onlara bir eğlence gibi

görünür. Can sıkıntısından patlamamak için arasıra karılarını değiştirir yada tarlalarda bir zenci kızına sataşmaya giderler.

Bu çocuk tabiatlı ve gevşek beyazların yanında, köleliğe yakın şartlar altında onlara hizmet eden zenciler yaşar ve Journeyman'*de biricik çalışkan, mert, cesur insanlar gene bu zencilerdir.*

Muhakkak ki Caldwell bu "biçare beyazlar"ı suçlamak niyetinde değildir. Onun suçladığı bunların yaşamaya mahkûm oldukları ve kendilerini bu hale getiren hayat şartlarıdır. Bilindiği gibi Caldwell, sadece bir romancı değildir. Toplumsal sorunlara karşı büyük bir ilgi gösterir. Romanlarında gerçekleri mübalâğa ettiği iddiasına karşı kendini şiddetle savunmuş, deliller, vesikalar, fotoğraflar ortaya koymuştur. O, devletin çare bulmasını istediği toplumsal bir derdin ruhî sonuçlarını tasvir eden ciddî bir iktisatçıdır.

Ama gene bu romanlarında apaçıktır ki Caldwell aynı zamanda bir sosyologdur, anlattığı bu insanları oldukları gibi, kusurları ve kötülükleriyle sever ve değişmelerini pek de temenni etmez. Bu köylülerin sofrasına oturmuş, onlarla birlikte pamuk yetiştirmiş, sundurma altlarında onlarla zar atmış, damacanalarından içki içmiş ve geceleri, ambar arkalarında, kızlariyle yatmıştır. İktisatçı olarak yaşayış tarzlarını beğenmese de insan olarak bundan hoşlanır. İşte Caldwell'in mizahı bu iç aykırılıkdan doğar.

Robert MERLE

I

Çamura bulanmış köhne otomobil yoldan ayrılarak manolya ağacının yanında zınk diye durdu. Arabayı kullanan, uzun boylu sıska biriydi, memeden kesildiğinden beri yarım tayınla yaşamış bir adama benziyordu. İki eli direksiyona sımsıkı yapışmış, suratı asık, hareketsiz duruyordu. Karşısındaki devrilmiş çit sırıklarından gözlerini ayırmıyordu.

Taşlıkta, Clay Horey, oturduğu iskemleden öne doğru eğildi, beyaz kumlar üstünde güneşin parıltıları yüzünden gözlerini süzdü ve gelenin kim olduğunu görmeye çalıştı. Bir süre birini gerçekten görmüş olduğuna bir türlü kendini inandıramadı. Taraçada, haftalarca ve yıllarca oturup çorak ve renksiz kırları seyretmekten o hale gelmişti ki, artık gözlerine bile inanamaz olmuştu.

"Vay anasını," dedi, "şu musibet dağ çayı da yazın adama şeşibeş gösteriyor. Bir desti mısır rakısı edinmeye bakmalı. Adamı uyandırmak için birebirdir."

Clay, gözleri kapalı, sıcaktan kulaklarının çınlamasına rağmen, meçhul adamın gelişiyle ortaya çıkan değişikliği seslerden tanımaya gayret etti. Saksağanların geveze haykırışlarını, toprağa dalan sapan demirinin gıcırtısını ve kumlu tarlalar ötesinden ona kadar gelen bütün tanıdık sesleri ayırtetmesini bilirdi. Ama kendi avlusunda, alışkın olmadığı bir gürültüyü işitemiyordu bir türlü.

Nihayet gözlerini açarak:

"Vay anasını!" dedi, "bu herif hayırlı bir mal olmasa gerek, yada yolunu şaşırıp düşmüştür buralara."

Clay, açık otomobilde oturan aksi suratlı adamdan gözlerini ayıramıyordu. Bir şey anlamadan başını sallayıp duruyordu. Günün bu saatinde, bu yoldan kendisini görmeye kimin gelebileceğini aklı kesmiyordu. Öteberi satın alacak parası yoktu. Borçlarını ödeyecek kadar bile parası yoktu. Ta uzaklardan kendisini ziyarete gelmek boşuna bir zahmetti.

Daha iyi görebilmek için bir kere daha davrandı, ama karşısında her şey tamamiyle hareketsiz duruyordu, o sabah kahvaltıda içtiği çay yüzünden hayal görüp görmediğini kestirmek imkânsızdı. Soluk mavi gökte tek bulut yoktu, manolya ağacında yaprak kımıldamıyordu, başının üstünde döne döne süzülen koca kuşlar bile hareketsiz gibi görünüyordu. Bu köhne otomobil ve onun toza boğulmuş yolcusu da, yolun bir kenarına yığılakalmış çit sırıkları kadar cansız duruyorlardı.

Clay, gözlerinin, sıcaktan ve kumların parıltısından meydana gelen bir seraba kapıldığına kendini inandırmaya bir kere daha çalıştı. Şapkasını gözlerine indirerek yemek vaktinden önce bir şekerleme daha yapmak fena olmayacaktı. Ama çabası boşunaydı. Şapkasının kenarını gözlerinin önüne indirdiği halde serap kaybolmamıştı. Gözleri avlunun öbür yanına dikili, ürkek ve kızgın bir tavırla iskemlesinde tekrar doğruldu.

"Vay anasını," dedi, "herif herhalde hayırlı bir mal olmasa gerek, yoksa yoldan ayrıldıktan sonra motoru durdurmazdı. Benzine bu kadar cimri davranan herifçioğlu, herhalde hayırlı bir mal olmasa gerek."

Otomobil oraya geleli beş dakika kadar olmuştu ki motor birdenbire kendiliğinden işlemeye koyuldu. Elbiseleri toza bulanmış yabancı irkildi ve olduğu yerde kas-

katı kesildi. Bu işi bekliyormuş da gene de gafil avlanmış gibi bir hali vardı.

Motor gitgide daha hızlı dönüyordu. Radyatöründe suyu ve karterinde yeteri kadar yağı olmadan sıcak havada yol almış bir motor kendiliğinden dönmeye başladı mı akıbetin ne olacağını anlamak için fazla beklemeye hacet kalmaz. Tam Clay, otomobili bir çamurluğundan ötekine zangır zangır sarsan titreşimin etkisi altında köhne arabanın darmadağın olacağı hissine kapılırken, motor birdenbire kopmuş bir zemberek gibi ıslık çalmaya başladı ve sonunda, egzos borusundan korkunç bir patlama işitildi.

Her şey bitince, yabancı adam koltuğuna yaslandı. Kapkara ve pis kokulu kalın bir bulut otomobilin üstünden bir dalga gibi geçerek eve doğru uzandı.

Patlamanın yankıları daha yeni kesilmişti ki bir saksağan sürüsü, ağaçta yılan görmüş gibi telâşlı haykırışlarla koruluktan dışarı fırladı.

Clay düşündü: "Herife ne istediğini sorsam iyi olacak. Gelip gölgeye çekilecek kadar da aklı olmayan biri galiba."

Kara bulut tabakası sıcak öğle havasında dağılmaya başlamıştı, ama o gönül bulandırıcı koku açık kapı ve pencerelerden eve doluyordu.

Clay, iskemlesini devirerek yerinden fırladı.

"Vay hergele vay! Ta burnumun dibine kadar gelip ortalığı kenef gibi kokuttu!"

Artık tamamiyle uyanmıştı.

"Vay anasını!" dedi, "ömrümde kızmamıştım bu kadar!"

Dayanılır gibi değildi. Taşlığın korkuluğundan aşağı sarktı, burnunu elinin baş ve şahadet parmakları arasına alarak bütün kuvvetiyle hımkırdı. Ama gene

de koku gitmiyordu. Gitgide daha çok yüreğini kaldırıyordu.

Uzun boylu, yağız yüzlü adama doğru öfkeyle haykırdı: "Allah kahretsin bu işi yapan deyyusu be!"

Clay; taraçayı destekleyen direği yumruklamaya başladı. O kadar gürültü çıkarıyor, direği yumruklarken evi öylesine sarsıyordu ki, karısı sofadan koşarak geçti ve arkasından kapı eşiğinde göründü.

Dene: "Bu musibet koku da nereden çıktı?" dedi. "Öf, pek pis kokuyor."

Clay parmağıyla adamı gösterdi. Herif, manolya ağacının altında otomobilden çıkmıyordu.

Dene işitemediği bir şeyler mırıldandıktan sonra, eteklerini dizlerine kadar kaldırıp ürkmüş bir ceylân gibi gözlerini devirerek taraçadan kaçtı.

Clay, avluya çıkan basamaklardan indi. Adam ayaklarını gererek ve sol bacağını sallamak için iki metrede bir durarak uzun adımlarla gidip geliyordu. Elbiseleri tozlu ve buruşuktu, yağız yüzü sanki kızıla boyanmıştı.

Clay'ı zerrece önem vermeden tepeden tırnağa şöyle bir süzdü:

"Benim adım Semon Dye," dedi. "Senin?"

Elini Clay'e uzattı; bu el eski bir elbisenin yenine sarılmış bir direği andırıyordu. Clay bu ele baktı, adam kolunu uzattıkça o biraz daha geriliyordu. El onu çite kadar takip etti.

Semon:

"Adımı söyledim sana," dedi. "Şimdi de sen söyle."

Clay, sırtı çite dayalı, baş parmağı bir başak gibi dikilen kocaman ele bakıyordu.

"Benim adım Clay Horey," dedi.

Semon, elini kavrayıp sızlatıncaya kadar salladı.

Semon, elini sallamaya devam ederek:

"Sizi tanıdığıma çok memnun oldum," dedi. "Öyle, öyle, çok memnun oldum doğrusu."

Semon, Clay'ın elini bıraktı ve bu el bir kurşun torbası gibi baldırı hizasına düştü.

Semon, Clay'ın omuzu üstünden eve ve ambara bir göz attı. Her şeyi görebilmek için boynunu sağa sola çevirip duruyordu.

"Güzel bir çiftliğiniz var," dedi. "Ben de çiftlik sahibiydim vaktiyle."

Döndü, yola baktı. Birkaç yüz adım ötede birkaç zenci kulübesi yükseliyordu. Kulübelerin önünde pamuk tarlaları alabildiğine uzanıyordu. Aralarında da vadi boyunca yer alan korular başlıyordu. Semon hâlâ kulübelerden gözlerini ayıramıyordu.

Clay'ın dudaklarından çıkacak sözü gözetlerken gözlerini faltaşı gibi açıp hafifçe başını sallayarak:

"Irgatların mı?" diye sordu.

Clay de Semon gibi başını salladı, ama onun gibi gözlerini devirmedi.

"Hardy ile George'dur," dedi. "Bu yıl bana biraz mısır yetiştirecekler."

Semon tekrar başını çevirip kulübelere baktı. Clay onun bakışlarını takip etti ama, o tarafta Semon'un dikkatini bu kadar çeken şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamadı.

Onlar böyle bakıp dururlarken genç bir zenci kadın kulübelerden birinden çıkarak yol boyunca uzaklaştı.

Clay, hâlâ bekliyordu ki Semon Dye ona ziyaretinin sebebini söylesin ve o taraflarda ne işi olduğunu anlatsın. Otomobilli yabancıların evinin önüne kadar gel-

mesine alışık değildi, çünkü ana yol sekiz on mil öteden geçerdi, evinin önünden geçen toprak yolun hiçbir tarafla bağlantısı yoktu. Üç mil ötede, vadi sırtlarında, bir şeker kamışı tarlası içinde kaybolup giderdi.

Semon, köylükler içinde bu kadar uzaklara kadar ne yapmaya geldiğini hâlâ açıklamıyordu.

Clay, daha fazla sabretmeye tahammülü olmadığından, nihayet sordu: "Herhalde kendi semtinizden epey uzaklaşmış olacaksınız?"

Semon: "Hem öyle, hem değil," dedi.

Semon baş parmağını dikerek birdenbire Clay'ın kaburgalarına doğru uzattı. Aynı anda bir köpeği çağırırmış gibi havayı dudağıyle çekti.

Clay yerinden hoplayarak: "Vay anasını!" diye haykırdı. "Yapma be!"

Semon:

"Gıdıklanır mısın?" diye sordu.

Clay onu şüpheli bir bakışla süzdü.

"Ondan değil," dedi. "Ama öteme berime parmak atılmasını sevmem."

Semon: "Öyleleri vardır," dedi, "herhalde sen de onlardan olacaksın."

Clay, kaşlarını çatıp kaburgalarını oğuşturarak: "Yanılmamışım," dedi, "ama bunu gelip de bana bir başkasının öğreteceğini hiç aklımdan geçirmemiştim."

Semon, geldiğinden beri ilk defa gülmeye başladı ve Clay'ı beklemeden eve doğru yürüdü.

Semon: "Bu uzun otomobil yolculuğundan sonra insanın keyfi geliyor burda. Daha fazla hoşuma gideni de şu ki, akşam çorbasına vaktinde yetiştim."

Evin yarı yolunda bulunuyorlardı. Clay, Semon'un arkasından koşarak onu ceketinin eteğinden yakaladı.

Semon'un ceketini sinirli sinirli çekerek tehdit edi-

ci bir sesle: "Hey, bana bak!" diye bağırdı. "Dur! Dur hele bir dakika!"

Semon ceketini bir sarstı ve onu Clay'ın elinden kurtardı.

Kızgın bir tavırla: "Horey," dedi, "gözünü aç, bir din adamına el sürülmez."

Clay gözlerini kaldırdı ve yağız yüzü dikkatle süzdü.

Titrek bir sesle: "Yoksam sen papaz mısın?" dedi.

Ve toz tabakasının altında siyah elbise ve şapkayı, boyuna sarılmış siyah kordonu yeni farketti.

Semon, kaşlarını indirip: "Öyle, öyle!" dedi. "Gözünü aç da bir din adamına el sürme, Horey. Ben Semon Dye'im."

Başparmağının ucunu Clay'e doğru havale etti, ama bu sefer Clay, geriye sıçrayarak kendini kurtardı.

Clay, öne düşüp kendisini taraçaya kadar götürürken: "Öyleyse iş değişir," dedi. "Öyle, sen Semon Dye isen büsbütün değişir iş. Orada, manolya ağacının altında da adını söylerken işitmiştim ama, kulak asmamıştım. Bana hatırlattığına iyi ettin doğrusu. Kötülük etmek için fırsat arayan ipsizin biri sanmıştım önce. Ama şimdi iş değişti. Hoş geldin, safa getirdin. Çok memnun oldum seni misafir ettiğime, doğrusu çok memnun oldum."

Semon, uzun boyunun ta tepesinden onu süzüyordu. Gücenmediğini göstermek için başını sallayarak gülümsüyordu.

Clay: "Seni burada görmekle iftihar ediyorum. Demek buralara vaız vermeye geldin, ha?"

Semon: "Öyle," dedi.

Durdu ve yeniden yolun alt yanına, kulübeler ta-

rafına baktı. Genç zenci kadın yolun dönemecinde kaybolmuştu.

"O halde, beni bir sürecik misafir edeceksin herhalde?"

Clay: "Vallahi, elimden geleni yapacağım," dedi. "Doğrusunu istersen, sana ikram edecek fazla bir şeyim yok. Şurada karşınızda gördüklerinizden fazla bir şey yok."

Semon, elini onun omuzuna koyarak: "Zararı yok," dedi, "ben öyle şeylere aldırış etmem, yalnız kızlarla biraz gönlümü eğlemek icabederse o başka. Adamın tavına gelmek için şöyle bir fink atmaya ihtiyacı oldu mu artıklarla nefsini körletmekten hoşlanmaz elbet."

Clay: "Hı," dedi, "bilmem söylesem mi, ama burada..."

Semon omuzunu okşadı: "Ahbap, şimdiden mırın kırın ettiğimi sanma. Etrafı bir kolaçan etmeye daha vakit bulamadım."

Clay: "Hı," dedi, "diyordum ya, belki de burası tam sana göre bir yer değildir, çünkü..."

Semon: "Düşündüğün şeye bak be, Horey," dedi. "Yarına kadar işimi yola koyamazsam pılımı pırtımı toplar yallahı çekerim. Bütün ömrümce vaız verip, diyar diyar dolaştım, başkalarının taştan başka bir şey bulamıyacakları yerlerden ekmeğimi çıkarmasını bilirim evvel Allah!"

Clay başını salladı, ama gene de Semon'a oturması için bir iskemle uzattı.

Biraz düşündükten sonra: "Burada kolay olmıyacak işin," dedi. "Kimbilir kaç yıldır erbap bir papaz uğramadı buralara. Belki de sekiz on yıl olmuştur. Hatırladığım sonuncusu, demişti ki: size Tanrıyı tanıtmaya elimden geldiği kadar gayret ettim, ama kabili yok.

Giderken dedi ki: burada insanlar o kadar kötülemiş ki onlar için artık ne yapılsa boşmuş. Hiç değilse bu dünyada."

Semon, ayaklarını korkuluğun üstüne dayayıp iskemlesinde ileri geri sallanarak: "Günah ne kadar çok olursa iş de o kadar hoşuma gider," dedi. "Buraya günahlarınızı vaız vere vere çıkarmaya geldim, bir şeye el attım mı hakkından gelmeden bırakmam."

"Öyleyse işin iş! Rocky Comfort halkını sen benim gibi tanımazsın. Ben onların arasında doğdum, aslını ararsan ben de onlardanım. Günah işinde bütün Georgia'da onlarla başedecek kimse göremiyorum. Sözümde hilâf yoktur Allah bir, söyleyen ben olsam bile."

"Semon Dye'in sesi onların günahkâr ruhlarına korkuyu kakmamış da ondan."

Semon başını salladı: "Papazlığa başladığım günden beri kimse şikâyet etmedi benden. Kime sorarsan sor, şeytanı alt etmenin yolunu bildiğimi, hem de esaslı bildiğimi söyler, canımı alacak da olsalar, şeytanı sürüp çıkaracağım köyünüzden sizin."

Clay, Semon'un iri ellerine, iri ayaklarına ve ayaklarını korkuluk üstüne dayadığı zaman ortasından ikiye bölünen bir doksanlık boyuna baktı.

Clay: "Benim ötekiler kadar vaıza ihtiyacım yok," dedi. "Çok şükür. Altı yedi aydan, hattâ daha fazla zamandan beri uslu, akıllı yaşadım. Ömrümde ilk defadır bu kadar namuslu yaşıyorum. Hattâ zaman zaman, ne oldu sana, Horey, diyorum. Günah işlemeyi hiç canım çekmiyor âdeta. Bütün bahar, bütün yaz gezip tozup günah işleyecek yerde, taraçamda oturmaktan daha hoşlanıyorum."

Semon, kesip atan bir tavırla: "Herkes günah işler," dedi.

Clay: "Herkes mi?" diye sordu.

Bir dakika duraladı.

"Sen de mi?"

Semon hafiften güldü ve baş parmağını yine havale edecekmiş gibi Clay'e döndü. Clay iskemlesini geri çekti.

Semon birdenbire sert bir tavır takınarak:

"Benim adım Semon Dye," dedi. "Tanrı benden yana kasavet çekmez. Beni işlerimde serbest bırakır, senin anlayacağın."

"Doğrusu bu, pek rahat bir şey olsa gerek."

Semon, yağız yüzünün iki yarığından birini kırparak:

"Ne diyorsun kardaşcağızım!" dedi.

Evin içinde, pencere yanında bir tıkırtı oldu. Semon'la Clay bunu işitince başlarını çevirdiler.

Semon: "Yahu Horey, burada yalnız yaşamıyorsun ya?" dedi.

"Yok," dedi Clay, "karım var evde. Herhalde o yapmıştır gürültüyü. Herkes gibi tanımadığı insanları pek merak eder, ama ona ömründe yüzünü görmediği birine merhaba dedirtmek, öküzü kuyruğundan çekmek kadar zor iştir. Daha bu güzün evlendik. Dene'nin babası bir illet kaptı, geçen Ekim ayında göçtü, sizlere ömür. Aradan üç gün geçmemişti ki, Dene ile ben evlendik."

Semon tasdik makamında başını salladı.

"Bir de Vearl var, kimbilir nerelerdedir şimdi. Vearl, bizim eski karıdan olan oğlumdur. Evde pek durmaz. Kulübelerde Suzan ve onun kara yumurcaklariyle oynamaktan hoşlanır kerata."

Semon gene başını salladı. Dudaklarını dilinin ucuyla ıslattı, sonra da elinin tersiyle sildi.

"Çok iyi Horey, çok iyi. Adamın karısı olmalı bugün. Evinde karısı bulunan adamlara misafir olmak her zaman hoşuma gider. Karısız yaşayan birinin yanında dünyada bir günden fazla duramam."

Clay: "Doğrusu, karşında oturup lâflarını dinlemek hoşuma gidiyor," dedi. "Boş kafalı biri olmadığın sözlerinden belli. Semon Dye'in herkesten akıllı bir adam olduğunu işitmiştim, ama günün birinde onu evimde misafir edeceğim hiç aklımdan geçmemişti. Düşünüyorum da, Semon Dye'i görmüş olmakla böbürlenmeyen bir insana bile rastlamadım ömrümde. Senin hakkında çok şeyler anlattılar doğrusu, gayri benim de bu çorbada tuzum olacak, ben de bir çift kelâm edebileceğim. Uşaklar, Semon Dye'den söz açınca, o zaman ortaya çıkacağım, benim bildiğim, onların bilmediği şeyleri söyleyeceğim."

Uzun bir sessizlik oldu. Clay soluk alıyor, Semon da evde bir kıpırtı olup olmadığını anlamak için kulak kabartıyordu.

"Karın kaç yaşında demiştin, Horey?"

Clay: "Tuhaf," dedi, "sana yaşını söylediğimi hiç hatırlayamıyorum."

Semon: "Bir sürecik evinde kalacağım için bir parça bilgi edineyim demiştim de."

Clay: "Dene on beşini yeni bitirdi," dedi. "Daha iyice büyümedi ama, zararı yok, hoşuma gideni şu ki, erkeğine gereği gibi bakmasını öğrenen küçük bir karıcığım var. Belki nasıl olsa hepsi bunu ergeç öğrenirler diyeceksin, ama doğru değil. Hem arada fark var; benim gibi bir adamın hoşuna giden taraf, çıraklık devresidir. Kadınların çoğu da sonunda bir şey öğrenmeden kalırlar sanırım. Dene'nin bir huyu var; hep benden önce davranır. Ne eder, nasıl eder bilmem, bana

yapmasını istediğim şeyi daha ben farkında olmadan o bilir. Görüyorsun ya, eşi benzeri olmayan bir kadındır."

"Bu kadın demek karın senin?"

Clay, başını böbürlenerek doğrulttu: "Bu kadın benim karım!"

Semon: "Ahbap," dedi, "mutlaka ona hiç nefes aldırmıyorsundur, ha!"

Semon eğildi, baş parmağını doğrulttu ve kaburgalarına doğru havale etti. Clay, kurşun yemiş gibi uluyarak iskemlesinden fırladı.

"Vay anasını, yapma bunu be! Hiç gelemem ben böyle..."

Semon hiçbir şey olmamış gibi döndü. Ciddî bir tavırla: "Ne demek istediğini anlıyorum, Horey," dedi. "Ne demek istediğini tamamiyle kavrıyorum. Karın, sana takaddüm ediyor. Lûgatçası bu değil mi? Bir kız veya kadın erkeğin gönlünden geçeni, meselâ kolunu boynuna dolamasını veya öpmesini, yahut yemek vermesini, yahut ısıtmasını, yahut sadece keyfini yerine getirmesini bildi mi, işte o kadın, uğrunda erkeğin sokağa çıkıp bir it sürüsüyle dalaşmaktan çekinmeyeceği kadındır."

Clay: "Bu dediğin benim karım mı?" dedi.

Semon başını sallayıp ayağını kaşıyarak:

"Senin karın, ahbap!" dedi. "Hiç şüphe etme, senin karın da böyle bir karı."

Clay kalktı, merdivene doğru yürüdü, sonra geri döndü. Gözleri dışarı uğramış, ayakta dimdik, kaskatı durarak Semon Dye'i süzdü.

Semon'a hayretle bakarak: "Dinim hakkı için," dedi, "dinim hakkı için, eğerleyim..."

"Ne var, ne oldu Horey?"

"Aklından zoru olan biri gibi lâf ettin. Sözümde hilâf varsa Allah canımı alsın."

II

Semon eğildi ve bir küçük jambonu andıran kocaman kırmızı elini Clay'e doğru havale etti. Clay, bu ele baktı ve ne yapacağını bilemiyerek o iri dik baş parmağı yakalayıp salladı. Bu iş bitince bırakmaya çalıştı ama olmadı, çünkü Semon parmaklarını elinin etrafında kenetlemişti.

"Bana kalırsa ikimiz de aynı soydan insanlarız. Bundan böyle anlaşmamız gerek. Ver elini Horey."

Semon, kolunu hissiz bırakıncaya kadar salladı elini.

Büsbütün sersemleyen Clay: "Ne demek istediğini anlıyorum," dedi.

Elini çekmiş, kan dolaşımını yeniden sağlamak için parmaklarını oğuşturuyordu.

Semon: "Bizim gibi iki yiğitin dost olması için seninki gibi bir karı lâzım," diye devam etti. "Bu iki yiğit bizleriz, ahbap. Karının erkeğin arzularına takaddüm eden cinsten olduğunu söylediğin zaman, ikimizin bir elin iki parmağı gibi anlaşabileceğimizi anladım."

Clay sordu: "Senin de böyle bir karın mı var?"

"Ben mi? Doğrusunu istersen, yok. Karım yok benim. Son karımı kaybettim, ahbap. Üç yıl oluyor, Atlanta'da yaşamaya gitti."

Clay bir iki dakika kunduralarının ucunu seyretti. Semon'a bakmaya bir türlü karar veremiyordu.

"Yazık, senin hesabına üzüldüm, Semon," dedi, "doğrusu çok üzüldüm. Ama elimden ne gelir benim? Bekârlıktan kurtulmak için bize güveniyorsun gibime geliyor. Ama, sana bir şey söyliyeyim mi, bu işte Dene ile benden hayır bekleme!.."

Semon uzun kolunu uzattı ve sırtına bir şamar indirdi.

"Horey," dedi, "ben buraya vaız vermeye geldim. Cümlemizin Rabbi beni buraya vaızlar vererek günahlarımızı çıkarmaya yolladı. Dedi ki, en katmerli günahkârlar Georgia'dadır, ben de dedim ki, onları yola getirmek için elimden geleni yapacağım."

"Peki, nerede vaız vermek niyetindesin?"

Semon: "Kilisenizde," dedi. "Herhalde bir kiliseniz vardır buralarda?"

"Ne kilisesi?"

"Basbayağı kilise. Rocky Comfort kilisesi. Herhalde bir kiliseniz vardır buralarda?"

Clay, yolun öte yanındaki çamlar tarafına baktı.

"Amma da yaptın ha! Rocky Comfort'ta kiliseye benzer bir şey varsa, ara da bul."

"Peki vaız dinlemeye nereye gidersiniz siz?"

"Benim bildiğim, buralarda kimsenin bir şey dinlediği yoktur. Bir zamanlar bir iki mil ötede yol üstündeki dönemeçte bir kilise varmış ama, şimdi oraya kuş gübresi dolduruyorlar. Oralarda oturan Tom Rhodes, pamuk tohumluğunu da orada saklar. Tom, sıralarla kürsüyü söküp sobasında yakmak için parçaladı. O dediğim Tom Rhodes'le konuşmalıydın kilise hakkında, ama boşunadır, nasıl olsa, kullanmana müsaade etmez."

Semon bir iki dakika sustuktan sonra:

"O halde bana kalırsa okuldan yararlanmalı," dedi. "Okul uzak mı buraya?"

"Bir buçuk mil kadar bir şey. Tam Tom'un çiftliği karşısındadır."

"Onu da kullanır mı, Tom?"

"Yok, Tom dokunmaz ona. İyi kötü, her yıl üç dört ay ders yaparlar. Yok, Tom okula dokunmamıştır."

"Güzel, o halde ben pazar günü vaizimi orada veririm. Etrafa haber salabilirsin. Böylece halk vaiz edeceğimi öğrenmiş olur."

Semon elini kaldırdı.

"Sıss," dedi, "kim o?"

Clay: "Nerede?" diye sordu. "Görünürde kimse yok."

Semon kalktı, sessizce Clay'ın iskemlesi yanından dolanarak kapıya doğru gitti. Eve girmek üzereydi ki, Clay bir hamlede yerinden fırlayarak onun önüne geçti.

"Hey, yavaş ol biraz! Ne yapacaksın orada?"

"Bu pencerenin ardında biri var gibi geldi bana. Kim olduğunu öğrenmek istiyorum da."

Clay: "Bana bak," dedi, "burası benim evim. Görülecek bir şey varsa ben gidip görürüm."

Semon: "Git öyleyse," dedi. "Git bak kimmiş de dışarı çıkar onları. Ben oturup seni bekliyeceğim."

Clay, sofaya bir göz attı ve Semon'un tekrar iskemlesine dönmesini bekledi. Semon oturunca, Clay ayaklarının ucuna basa basa içeri girdi.

Bir iki dakika sonra bir çekişmenin gürültüsü taraçaya kadar aksetti. Semon kalktı ve bekledi. Clay, Dene'yi peşinde sürükleyerek sofaya çıktığı zaman o da kapının yanına varmıştı.

Clay, özür dilercesine: "Yabancılardan çok sıkılır," dedi. "Ürkmesinden ve kaçmaya çalışmasından alınma. Dediğim gibi, on beşini daha yeni bitirdi, yabancı insanlar görmeye de pek alışkın değildir."

Semon onu öteki kolundan yakaladı ve taraçaya çıkarması için Clay'e yardım etti. Dışarı çıktıkları zaman Semon, Dene'ye gülümsedi ve kalçasını okşadı. Clay tükrüğünü yuttu.

"Hey, yavaş biraz!" dedi.

"Kızma kızma, ahbap," dedi Semon. "Onu yatıştır-

maya çalışıyorum. Bir tayı alıştırmak için de öyle yaparım. Korkularını unutturmak için biraz okşamazsanız dünyada yola gelmezler. Çiftçi olduğunuza göre, bundan haberin vardır herhalde?"

Clay titredi ve Semon'u itti. Semon bir parmak bile yerinden kımıldamadı.

Clay: "Bana bak," dedi, "hoşlanmam ben bundan. Hiç hoşlanmam ben böyle şeylerden!"

Semon eğildi ve Dene'ye gülümsedi. Kadın başını kaldırıp ona baktı. Semon, Dene'yi gene okşadı.

Semon, Clay'e bakarak: "Görmüyor musun, ahbap, ne demiştim sana ben?" dedi. "En yabanî tayı, yahut da en inatçı kadını alıştırmak için bu kadarı yeter. İnanmak için gözünle görmen lâzım, değil mi, ahbap?"

Clay, Dene'yi bir iskemleye doğru itti. Kadıncağız, birbiri ardından ikisine de bakarak, hemen oturuverdi. Clay, onu oturmuş görünce biraz ferahladı. Semon'a öfkeli öfkeli baktı.

"Dene senin gibi yabancılara alışmamıştır," dedi, "hem sanırım, bu sefer ayıplanacak o değildir."

"Hadi hadi, otur Horey, sakin ol. Aramızda zenci yok, hindi gibi kabarmakta ne mâna var? Şimdiden kavgaya başlamıyalım. Evinizde bulunduğuma pek memnunum. Bu kadar güzel küçücük bir karısı olan bir adamın misafiri olduğum için iftihar ediyorum."

Dene iskemlesinden kalktı ve kaçmaya yeltendi. Clay hemen yakaladı:

"Nereye böyle?"

"Çorbayı hazırlamaya.

"İyi, yemek zamanı geldi gibi bir şey. Sugar'a söylesen de bize akşam yemeğine esaslı bir kap yemek hazırlasa. Semon'un karnı zil çalıyor herhalde."

Dene kalktı ve sofayı koşarak geçti. Semon, o kaybolduktan çok sonra da o yöne bakmaya devam etti.

Birdenbire: "Bu Sugar da kim?" dedi.

Clay: "Sugar," dedi, "Sugar, aşçı kadındır."

"Sakın zenci olmasın, ahbap?"

"Öyledir, ama rengi kara değildir. Sütlü kahve gibi bir şey."

"Açık sütlü kahve ha, Horey? Hele hele hele..."

Semon evin önündeki manolya ağacını seyrediyor ve kokusunu bütün kuvvetiyle içine çekiyordu. Memnun bir tavırla avuçlarını oğuşturdu.

Başını salladı: "Küçük karın da fena değil Horey. Bir araya gelince, kadından yana zenginsin gibime geliyor."

"Sanırım ki Dene tam bir erkeğe lâzım olan kadındır. Bugüne kadar üç dört karı değiştirdim, Dene hepsinin en iyisi. Ondan önceki karım da fena değildi, adı Lorene'ydi, şimdi de orada yolun üstünde oynayan Vearl onun oğludur. Lorene ilkin karılarımın en iyisiydi, ama sonunda hoşuma gidip gitmemeyi umursamaz olmuştu. Hep benden geride kaldığı için artık usanmış gibiydi. Dene'ye gelince, ondan şikâyetim yok, Dene hep benden biraz önce davranır."

Semon: "Yani takaddüm eder demek istiyorsun. Bu nadir meziyeti var demek? Onu tanıdıktan sonra bunun ben de farkında oldum. Daima takaddüm ettiği hissini veriyor adama."

Clay iskemlesinde doğruldu. Kızgın bir tavırla: "Vay canına yandığım, sana lâzım değil onun ne yapıp ne işlediği!" dedi.

Semon: "Ahbap," dedi, "sadece anlayışına yardım etmek istiyordum."

"Bana bak, Semon, papaz olmuşsun, olmamışsın, u-

murumda değil, ama işlerime böyle burnunu sokmanı istemem!"

Semon, sert bir tavırla atıldı:

"Kendine gel Horey. Ben bir Tanrı adamıyım. İşte buyum ben."

"Ne olursan ol be! Gene de kadınlara boş verdiğin yok, ha?"

"Yavaş ol Horey, yavaş ol. Suyu görmeden paçaları sıvama. Ne demek istiyorsun yani?"

Clay ayağa fırladı, yumruklarını sıktı.

"İster papaz olsun, ister günahkâr; evime gelen bir adamın senin gibi Dene'nin budunu okşamasına göz yummam, anladın mı?"

Semon: "Böyle lâflar söylemeni anlamıyorum. Onu alıştırmaya çalıştıysam benim kadar senin de hayrınadır."

Clay: "Benim de öğrenmek istediğim yalnız buydu," dedi, döndü, ağır adımlarla eve girdi.

III

Yemek bitince avluya çıktılar. Güneş batmıştı ama, alacakaranlık saati daha yeni başlamıştı. Yer hizasında ince bir mavi buhar tabakası asılı duruyordu. Tepede bütün gün için için yanmış olan ot ateşleri birdenbire tutuştu, girintili çıkıntılı alevleri havaya çiziliyordu.

Semon, gözü ve kulağı kirişte, derin derin nefes alarak avluda gidip geliyordu. Clay onun hizasında durmak için elinden geleni yapıyordu, ama Semon'un aldırdığı yoktu. Kafese kapatılmış bir ayı gibi dönüp duruyordu avluda.

Clay, yolunu kesmek için koşup önüne geçerek:

"Nedir zorun Semon?" dedi. "Senin gibi durmadan kımıldayan bir insan gördümse Allah canımı alsın. Nedir seni bu hale getiren, sorarım sana?"

Semon boynunu uzattı ve gözlerini Clay'e indirdi. Alacakaranlıkta yüzü taneli bir deri parçasını andırıyordu.

Ona dokunacak kadar eğilerek: "Söyleyim sana Horey," dedi. "Karım üç dört yıl oluyor beni bırakıp gitti, ben de bir daha evlenmedim. Kadınlar, bir evde oturup çiçek dikmek ve çocuk yetiştirmek için bir köşede yerleşmek isterler. Ama ben bir yerlerde duramam. Böyle cer papazlığı ettiğim sürece de karısız kalacağım gibime geliyor."

Clay: "Vay anasına! Talihin yokmuş!" dedi.

Semon'a bakmaktan çekiniyordu. Biraz daha cesur olsaydı Semon'a hemen pılıyı pırtıyı toplayıp güneş batmadan başka yere gitmesini tavsiye edecekti. Ama daha iyice kızmaya vakit bulamadan, Semon onun sırtını okşadı ve is karası yüzünün iki yarığından biriyle ona bir göz attı.

Semon, başını sallayarak:

"Bu gece kendimi tavında hissediyorum," dedi. "Bana bir gönül eğlencesi bulsan ha, ahbap?"

Baş parmağını doğrultarak Clay'e doğru havale etti, ama Clay daha atik davranarak savuşturdu. Geri çekildi ve gözlerini havaya çizilen yağız yüze çevirdi.

Semon, başını sallayarak: "Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi, ahbap?" dedi.

Clay, birdenbire kendisinin de onun gibi başını salladığını farketti. Dünya bir araya gelse bunu önleyemezdi.

Ne olduğunun farkına bile varmadan, avluyu geçen

Semon'un peşine düştü ve yol boyunca onun yanında koşuyordu.

Semon sordu: "Sugar hangi kulübede oturuyor?"

Uzun bacaklariyle o kadar hızlı yürüyordu ki Clay bir hizada gitmek için koşmak zorunda kalıyordu.

Clay: "Vay anasını," dedi, "yoksa Sugar'ı mı gözüne kestirdin?"

Semon'un, Sugar'ın evine gitmesine engel olmanın imkânsızlığını anladı. Allah vere de Hardy evde olmasa, diyordu içinden. Tam kulübeye varacakları sırada Semon durdu. Onu gömleğinin yakasından tutup peşinden sürükleyerek:

"Öyle geride kalmasana," dedi. "Kapıyı vur da onu bana dışarı çıkarıver."

Suzan'la George'un oturdukları ve küçük Vearl'ın oynayıp uyumaktan hoşlandığı ilk kulübeyi geçtikten sonra yol üstündeki ikinci kulübenin karşısında durdular. Evin orada ışık yanmıyordu ama, mutfaktan kahkahalar geliyordu kulaklarına.

Semon, Clay'ı ileri iterek:

"Hadi seni göreyim, Horey!" dedi.

Semon, avluyu çevreliyen hendeğe ayağının takıldığını hissetti. Yavaş yavaş arka kapıya doğru yürüdü.

Sugar, kapının önünde bir iskemleye oturmuştu. Clay'ı görünce o da onun kadar şaştı.

Ayağa kalkarak: "Nasılsınız Mr. Clay?" dedi.

"Sugar," dedi, "bir dakika ön kapıya çıkar mısın?"

Kadın, onun ardından evin etrafını dolanarak yolun ortasına kadar geldi. Semon, tam Clay'ın bıraktığı noktada dikelmiş kalmıştı.

"İşte!" dedi. "İşte Sugar."

Kadın, neye uğradığını anlamadan Semon onu kolundan yakaladı. Sugar kıvrılıp bükülerek elinden kurtulmaya çalıştıysa da Semon sımsıkı tutuyordu.

Sugar: "Bana bakın, beyazlar," dedi, "ne yapacaksınız bana?"

Semon elini kadının beline doladı ve kalçalarını okşamaya koyuldu. Clay, ağzı açık seyrediyordu. Sugar, tepinmekten vazgeçerek uslu uslu durdu. Clay bir adım yaklaştı ve Semon'un okşayıcı şamarlarla onu kuzu gibi götürüşünü seyretti.

Clay: "Vay anasını," dedi, "böylesini gördüysem Allah canımı alsın. Vay anasını, ömrümde görmedim böyle yaman iş."

Semon boynunu uzattı ve Clay'e baktı. Bir gözünü açıp kapayış tarzı karşısında, Clay hayranlıktan gözlerini kırpıştırdı. Bunu yapabilen bir yiğite uzun süre kızgın kalamazdı.

Semon: "Ahbap," dedi, "usulünü bilmek kadar güzel şey yoktur."

Clay, olup bitenlerin hepsini görmek için etraflarında fır dönüyordu. Yerine döndüğü zaman Semon hâlâ Sugar'ı hafif şamarlarla okşuyordu.

Sugar: "Böyle işler yaptığımı görse benimki boynumu koparırdı," dedi.

Semon: "Bu sefer iş başka," dedi. "Kendi soyunuzdan bir insanla değil, bir beyazla aşıkdaşlık ediyorsun."

Sugar: "Beyaz olmuşsa ne olmuş?" dedi.

"Üstelik de bir papaz."

Sugar: "Korktuğum gibi çıktı," dedi.

Semon onun kalçalarını okşamaya devam etti.

Sugar: "Efendi," dedi, "böyle aşıkdaşlık etmek size yaraşmaz. Zenci kızları rahat bırakıp kendi işinizle uğraşsanıza."

Clay, Semon'u kolundan tutup çekti. Nihayet onu eve dönmeye razı edebildi, ama Semon, ayrılmadan önce Sugar'ın kulağına bir şeyler fısıldadı ve Clay ne söylediğini işitmedi.

Yolu yarıladıkları zaman Semon, kendisini niye sürüklediğini sordu.

Clay: "Karanlıkta Hardy'nin ayak seslerini işittim de ondan," dedi. "Sizin bu dalaverenize karışmaya razı olursam Allah canımı alsın."

Yolun geri kalan kısmında hiç ağızlarını açmadılar. Eve geldikleri zaman Clay, taraçanın basamaklarını çıkmaya başladı, ama Semon durdu ve kulübeler tarafına baktı. Clay merdivenden indi.

Clay: "Gel taraçada otur," dedi. "Böyle dikilip kalmakta mâna yok."

Semon: "Sugar'ı bekliyorum," dedi, "nerdeyse gelir."

Clay gözlerini kaldırdı, meşin gibi sert ve kavrulmuş yüzü seyretti.

"Eve gelmesini söylediğinden haberim yoktu," dedi. "Geleceğini nerden biliyorsun?"

"Tabiî söyledim ona. Hem gelecek de, hiç kasavet çekme."

Clay, gözlerini Semon'dan ayırmadan son basamağa oturdu. Böyle bir adam hakkında ne hüküm vereceğini bilemiyordu.

Biraz sonra başını çevirdi ve Dene'yi arkasından ayakta durmuş Semon'a bakarken yakaladı. Clay'ın kendisini gördüğünden haberi yoktu.

"Dene," dedi, "ne yapıyorsun orada?"

Dönmüş ve kaçmasına meydan vermeden onu yakalamıştı.

"Bakıyorum," dedi kadın.

"Neye bakıyorsun?"

Dene, avluda ayakta duran Semon'u işaret ederek: "Ona!" dedi. "Yaman adam doğrusu."

Clay: "Dene," dedi, "ona yüz verdiğini görürsem derini yüzerim. Dünyada göz yummam böyle şeye."

Elini çekti, ama Dene bundan faydalanarak kaçmaya kalkışmadı. Semon'a bir süre daha baktıktan sonra kapının yanındaki sallanır koltuğuna oturdu. Clay, onun geriden öne doğru sallandığını işitiyordu, ama başını çevirip bakmadı. Acaba bu gece bir kıyamet kopacak mı diye düşünüyordu. Semon'u istediğini yapmaktan alıkoyacak gücü kendinde bulmuyordu.

Semon kaç kereler yola kadar gitmiş, her seferinde dönüp avluda, geniş adımlarla dolaşmaya koyulmuştu. Clay'den yana bakmıyordu.

Clay, Dene'nin koltuğunun salıntısını duymaz olmuştu. Karısı: "Yaman kuvvetli adam!" dedi.

Clay: "Vay anasını!" dedi.

Bir hamlede yerinden fırladı, merdiveni koşarak çıktı, koltuğun üstüne atılarak onu sallamaya başladı.

Söylediği söz için tam ona çıkışacağı sırada Semon'un avludan çıkarak koşa koşa yola doğru gittiğini işitti. Yolda Sugar'ın ilerlediğini gördü.

Dene'yi yüzüstü bırakarak merdivenden aşağı atıldı. Sugar'la Semon avluya girdikleri sırada yola ulaştı. Eve erişinceye kadar onların yanında yürüdü.

Clay, Semon'un yolunu kesti:

"Artık durmanın zamanı geldi. Bu kadarı yeter gayri."

Semon elini Clay'ın omuzuna koydu ve gözlerini onun yüzüne indirdi.

"Sen başkalarının eğlenmesine engel olacak adam değilsin, öyle değil mi, ahbap?"

"Belli olmaz," dedi Clay, "fazlası fazladır."

Sugar geri çekilmeye başlamıştı. Semon onu yakaladı. Semon gibi birinin elinde pek fazla debeleniyordu.

"Beyaz efendiler, dedi, "ben aşıkdaşlık etmez istemiyorum. Siz galiba benim yüzümden kavga ediyorsunuz."

Semon: "Hadi, hadi," dedi, "öyle söyleme, Sugar. Dilini tut da bırak ben işi yoluna koyayım."

Sugar yola gelmek niyetinde görünmüyordu.

"Siz papazsınız, değil mi Mr. Semon?"

"Tabii."

"Öyleyse küçük zenci kadınlara böyle asılmayın. Beni rahat bıraksanız pek memnun olurdum."

"Kaçmaya çalışma Sugar."

Clay: "Benim demek istediğim şu ki, eğer..."

Semon kolunu Sugar'ın beline doladı ve kalçalarını okşamaya başladı. Sugar'ın gözleri Clay'den Semon'a gidip geliyordu.

Clay, neler olup bittiğini görmek için susmak zorunda kaldı. Ömründe görmemişti böylesini. Taraçada Dene koltuğundan kalkarak daha iyi görmek için basamağa kadar ilerledi.

Sugar: "Semon efendi," diyordu, "ne yaman bir beyazsınız, ömrümde görmedim ben sizin gibisini."

Semon, Clay'e göz ucuyla bir işaret yaptı. Yarı karanlıkta bir gözünün açılıp kapandığını görmüştü. Durmadan Sugar'ın kalçalarını okşuyor, Clay de ağzı açık onun bu hareketini seyrediyordu. Daha Clay ne olduğunun farkına varmadan Semon, Sugar'ı eve doğru sürüklemeye başlamıştı. Merdivene ayak bastıkları sırada arkalarından yetişti.

Clay: "Hey, yavaş ol biraz!" diye seslendi. "Bir

dakika durun be yahu, belki cahilin biriyim ama, bu aklımla da..."

Semon'la Sugar basamakları çıktılar ve taraçayı geçtiler. Clay de peşlerinden merdivene koştu.

Kapıya ulaştığı zaman iş işten geçmişti. Semon'la Sugar içeri girmişlerdi. Dene ile birlikte kapının eşiğinde kalakaldı.

Döndü ve Dene'ye baktı. Kadın içeriye bakmakta devam ederken Clay sert bir tavırla onu süzdü. Sonunda Dene'yi itti.

Kadın: "Yaman adam doğrusu," dedi.

Clay onu tekrar itti ve kendisini taraçaya doğru geriletti, sonra içeri girdi ve Semon'un nereye gittiğini araştırdı.

IV

Evin karanlığında Clay bir lâmba bulabildi nihayet. Onu aceleyle yaktı ve Semon'un odasına kadar koştu. Semon kapıyı kilitlemeye vakit bulamadan odaya girdi.

Clay: "Bana bak," diye söze girişti. Ben dar kafalı bir adam değilim, ama evime zenci karıları getirmeye gelince..."

Semon emir verdi: "Horey, lâmbayı masa üstüne bırak!"

Clay'ın dediğini yapmasını bekledi.

Clay: "Bu sabah geldiğin zaman seni evime misafir edeceğime çok memnundum, ama..."

Semon, tabancasını çıkardı ve masada lâmbanın yanına bıraktı. Clay ömründe ilk defa tabanca görüyordu. Semon'un tabancası olduğunu görmekten öyle bir şaşkınlığa uğradı ki, âdeta dilini yuttu. Tabanca altı mermili,

çok yumuşak tetikli bir silâhtı. Semon Dye gibi bir adamın elinde böyle bir silâhın bulunduğunu görmek insana pek emniyet verecek şey değildi. Clay, lâmbanın ışığında tabancaya bakarken gözlerini kırpıştırdı.

Semon: "Horey," dedi, "burada kalmak zorunda değilsin."

Kapıyı işaret ediyordu.

"Çıkabilirsin."

Clay: "Bana bak," dedi, "benim herhangi bir komşumdan daha az misafirperver olduğuma hükmetmeni istemem, ama..."

Semon: "Ahbap," dedi, "canını sıktığıma üzülüyorum ama, ortaklaşa iş görmek âdetim değildir. Çık da sıranı bekle."

Sugar'a yaklaştı ve onu okşamaya başladı. Bunun üzerine Clay geri geri giderek odadan çıkmaktan başka çare bulamadı. Dışarıda ayakta durup odanın içine bakıyordu, Semon kapıyı suratına kapadı. Clay de sofayı geçerek taraçaya çıktı.

Dene eşikte ayakta duruyordu.

"Yamanlığına yaman adam doğrusu," dedi.

Clay bir iki dakika kadına baktı, sonra onu kapıdan itti.

"Vay anasını," dedi, "sus be!"

Gidip oturunca, Dene onun yanındaki koltuğa yaklaştı ve kenarına oturdu.

Clay: "Böyle bir papaz görüp işittimse Allah canımı alsın," dedi. Semon Dye olduğuna şüphe yok, ama ben veya Tom Rhodes ne kadar papaza benziyorsak, o da o kadar benziyor."

Sustu ve tepenin üstünde göğü aydınlatan kızıl ışıklara baktı.

Dene, iskemlesinde biraz sallanarak:

"Yaman bir kuvveti var," dedi.

Avludan sert kumların üstünde kösele bir tabanın gıcırtısına benzer bir gürültü geldi. Clay koltuğundan hopladı ve karanlıkta gelenin kim olduğunu farketmeye gayret etti.

Dene eliyle kocasının kolunu yakalayıp sıktı, ama adam buna aldırmadı. Korkuluğu iki eliyle kavradı ve vücuduna bir hamle yaptırarak koltuğunun kenarına oturdu. Yoldan ayrılan patikada bir zenci yüzü görür gibi oldu. Gelenin Hardy'den başkası olamıyacağını anladığı zaman biraz keyfi kaçtı.

Clay: "Kim o?" diye sordu.

Hardy, taraçaya yaklaşarak: "Benim, Mister Clay," dedi.

"Ne istiyorsun, Hardy?"

"Sugar'ı aramaya geldim, Mister Clay. Yoksa sizi rahatsız etmeye gelmezdim."

Clay sordu: "Burada olduğunu nerden biliyorsun?"

Hardy: "Mister Clay," dedi, "lâfı çevirmeyin, ne olur. Siz bunu yapacak adam değilsiniz, bilirim."

"Sugar'ı mı arıyorsun sen?"

"Mister Clay, neyi aradığımı pekâlâ biliyorsunuz. Mister Clay, lâfı çevirmeyin, ne olur."

Hardy merdivenin alt yanına kadar ilerledi. Durduğu yerden, apaçık kapıdan sofayı görebilirdi. Semon'un odasından başka hiçbir yerde ışık yoktu.

Clay sordu: "Hardy, buraya geleceğini sana Sugar mı söyledi?"

"Yok, efendim."

"O halde burada olduğunu nereden biliyorsun?"

"Mister Clay, lâfı çevirmeyin, sizdeki beyaz adam söylemiş ona buraya gelmesini."

"Bunu sana Sugar mı söyledi?"

"Yok, efendim."

Clay bir iki saniye kulak kabartıp dinledi. Bir an Semon'un sesini işitiyormuş gibi geldi ona, ama pek emin değildi. Zihninden o kadar çok şey geçiyordu ki, bir tanesi üzerinde duramıyordu bir türlü.

Clay: "Hardy," dedi, "ne yapmak niyetindesin?"

Hardy, tereddüt etmeden: "Sugar'ı aramaya geldim buraya," dedi.

Clay, kararı karar olduğunu sesinden anladı. Hardy bir melezdi. Clay, bir zenciye yapabileceği muameleyi ona yapamıyacağını, onunla başedemiyeceğini biliyordu.

"Dinleyin, Mister Clay," dedi. "Lâfı çevirmek boşunadır. Size bir diyeceğim yok, olmasını da istemem. Ama buraya, Sugar'ı bulup eve götürmeye geldim. Onun için geldim buraya, Mister Clay."

Clay, yanıbaşında Dene'nin koltuğunun kenarına oturduğunu hissetmedi, Hardy'yi gözetlediğini anlamak için başını ona çevirmeye de ihtiyacı yoktu.

Clay, tereddütlü bir sesle başladı: "Hardy, ne diyeceğimi bilemiyorum. Gezgin papaz Semon Dye bugün buraya geldi, şimdi Sugar'la birlikte içerde. Bunu zaten biliyordun sanırım."

Hardy, merdivenden çıkarken: "Evet, Mister Clay," dedi. "Rezalet çıkarmak istemiyorum. Benim harcım değil böyle işler."

Bir ayağı ilk basamakta olduğu halde durdu.

"Kabahat, beyazlarda," dedi. "Bu işte Sugar'a söylenecek sözüm yok. Onu buraya getiren o beyaz adamdır. O söylemesiydi gelmezdi. Zencilerle mesele çıkaran hep beyaz adamlardır."

Clay, kararsız bir sesle: "Hardy," dedi, "ne yapmak niyetindesin?"

"Sugar'ı eve götürmeye geldim."

Hardy taraçayı geçti ve kapıya doğru yürüdü. Clay koştu ve ondan önce eşiğe ulaştı.

Hardy: "Mister Clay," dedi, "evinizde çıngar çıkarmaya niyetim yok."

Hardy'nin cevabını beklemeden kapıdan uzaklaştı ve karanlık sofaya girdi. Doğruca Semon'un kapısına yürüdü, tokmağı kolaylıkla çevirdi ve içeri girdi. Hardy'nin kendisini takip ettiğini ve yanında dimdik durduğunu ancak odaya girdikten sonra farketti.

Odada yürüdü ve lâmbanın fitilini açtı. Semon yalnız Hardy'yi gördü. Elini uzattı ve yanıbaşındaki masaya bırakmış olduğu tabancayı kavradı. Bir hamlede ayağa fırladı, tabancasına kurşun sürdü.

Hardy öfkeli bir sesle: "O dalavereyi bana çevirmeyin, Mister Semon," dedi. "Buna tahammül edemem."

Semon: "Ağzını tut ve çık dışarı," diye bağırdı. "Zencilerle şakalaşacak vaktim yok benim. Çık dışarı, kerata!"

O anda Semon tamamiyle değişik bir insandı. İkindi vakti toza bulanmış siyah elbisesi ve siyah şapkasiyle, boynunda siyah boyunbağiyle çıkageldiği zaman kırlarda uzun bir yolculuktan sonra dinlenmek için otomobilini durduran gezginci bir papazdan hiç farkı yoktu, ama şimdi karpit lâmbasının ışığında ayakta durur, sarıya boyalı tahtaperde üzerine şekli çizilirken bir hayvan kovalayan yabanî bir adamı andırıyordu.

Clay, gözleri, Semon'un elindeki tabancada, hafif bir sesle:

"Bu işi ahbapça halletsek daha iyi ederiz," dedi.

Sözüne aldıran olmadı. Hardy geri çekilecek yerde, gözünü masanın üstündeki lâmbaya dikmiş, birkaç adım ilerledi.

Semon tehdit edici bir sesle: "Çekil, yoksa yakarım!" diye haykırdı. "Şaka edecek adam değilim, senin gibi melezlere edilecek muameleyi bilirim ben."

Clay, neler olacağını anladı, bir hamlede kendini odanın öteki köşesine attı.

Hardy ileri atıldı, ya lâmbaya, yada Semon'un elinde tuttuğu tabancaya erişmeğe çalışıyordu. Ama ne ona, ne de ötekine erişebildi. Kendisine bir metre mesafeye yaklaştığı zaman Semon ateş etti. Tabancanın patlayışı çerden çöpten evi sarstı, tavanın aralıklarından alçılar döküldü, tahtaperdenin çatlaklarından düşen tahta parçaları ve kıymıkları ortalığa yayıldı. Clay, tabancayı Semon'un ellerinden almaya kalkmak mı, yoksa yerinde kalmak mı daha doğru olacağını düşünüyordu. Sonunda kımıldamadı. Hardy dizüstü düşmüştü, elleri yerde, emekler vaziyette duruyor, başını yere değecek kadar eğiyordu.

Semon kocaman başparmağiyle tabancaya yeniden kurşun sürdü. Geri çekilirken tabancanın horozu tetiği çıtırdatmıştı. Semon yeniden nişan aldı, ama daha ateş edemeden Sugar, Hardy'nin üstüne atılarak vücuduyla ona siper oldu.

Semon bir iki saniye tereddüt etti, sonra:

"Kalkın," dedi, "ikiniz de defolun, beni çekilmeye zorlarsanız üstünüze ateş ederim."

Sugar, Hardy'yi kaldırmaya çalışıyordu, ama dışarıya çıkarmaya gücü yetmiyeceğini çabucak anladı ve kapıya kadar sürüklemeye başladı. Sofanın karanlığında kayboluncaya kadar Semon onlardan gözlerini ayırmadı. Arka kapıdan evden çıktıklarını işitti, sonra sesleda kesildi.

Clay, yarası iyileşmedikçe yada bir kenarda cesedi keşfedilmedikçe bir daha Hardy'yi görmiyeceğini bili-

yordu. Sugar'la birlikte ormanlara çekilecekler ve uzunca bir süre kimseye görünmiyeceklerdi.

Şimdi her şey bitmişti. Semon bir iskemleye oturdu, elleri öylesine titriyordu ki, tabancayı tutamaz olmuştu. Silâhı yatağının üstüne attı ve gözlerini indirerek Hardy'nin düştüğü yere baktı.

Odada keskin bir barut kokusu hüküm sürüyor, duvarlarla tavandan dökülen henüz eşyalarla zemine sinmeye vakit bulamayan sarı toz tabakasına karışıyordu.

Clay: "Bir zenci ölmüş veya kalmış, umurumda değil," dedi. "Ama ırgatlarımdan birinin şu anda eksilmesi hiç de hoşuma gitmez. Şimdi ekim zamanıdır, Hardy ölecek olursa tarlaya kendim gidip çalışmam lâzım. Onun için ölmesini istemem."

Bir süredir Dene, sofanın karanlığında, kapının önündeydi. Odaya bakıyordu. Clay de, Semon da ona bakıyorlardı. İçeri girdi ve kapının yanında, sırtını duvara dayayarak ayakta durdu.

Semon başını yana çevirip Clay'e öfkeli öfkeli bakarak:

"Horey," dedi, "evindeki davetlilere sen böyle mi muamele ettirirsin? Çatınız altında misafir bulunan insanların kılına zarar gelmemesine çalışman lâzımdı."

Dene gözlerini Semon'dan ayırmıyordu. Lâmbanın ışığında acaip bir görünüşteydi: küçük iskemlede sırtını kamburlaştırarak oturmuş, ayağında alındığından beri on defa daralmış hissini veren bir donu vardı.

Dene, katıla katıla gülerek: "Pek acaip adam doğrusu," dedi.

Clay gözlerini kaldırıp karısına baktı. Odaya girdiğini farketmemişti. Semon hiç kımıldamadı.

Clay: "Seni bu kadar gözetmem gerektiğini nere-

den çıkardın, anlamıyorum?" dedi. "Söz dinleyen cinsinden bir adam olsan bari."

Semon: "O hınzır melezin biriydi," dedi, "asıl kötülük burada. Melez olduğunu haber vermeliydin. Bir zenciye nasıl muamele edileceğini bilirim ben. Ama hınzır melezlerle çıngar çıkarmak daha tehlikelidir. Kendilerini beyazlarla bir tutar ve o kafayla hareket ederler."

Clay odanın öbür yanına geçti, gölgesi Dene'yi maskeledi.

Clay: "Bana kalırsa," dedi, "sizin gibi akıllı bir adam, Sugar'ın kocasının da kendisi gibi bir melez olacağını tahmin etmeliydi. Onun gibi açık renkli melezler zencilerle pek düşüp kalkmazlar. Bir erkek seçerlerse çok kere kabil olduğu kadar açık renklisini seçerler."

V

Ertesi günü Clay geç kalktı. Genellikle saat beşte ayakta olurdu, zencilerin vaktinde tarlalara gitmelerine nezaret etmekten başka yapacak önemli bir işi yoktu. Bazı sabahlar yol boyunca köprüye kadar iner, oradan dönüp geri gelirdi. En geç saat yedide taraçada oturup ayaklarını korkuluğa dayamaya hazır bulunurdu.

O sabah, gözlerini açtığı zaman güneş doğalı iki saat olmuştu. Yan tarafına yatmış, neden bu kadar geç vakte kadar uyuyakalmış olduğunu düşündü, ama akşam yandaki odada olup bitenleri hatırlamakta gecikmedi.

Clay yataktan fırladı, gömleğiyle pantalonunu çabucak geçirdi ve mutfağa doğru yürüdü. Sugar orada değildi ama, Dene kahvaltıyı hazırlamıştı. Sofraya oturdu çarçabuk yedi.

Bitirince, yataktan kalktığından beri ilk defa olarak Dene'yle konuştu. Dene daha önce yemişti, sofrayı toplamakla meşguldü.

Clay, iskemlesini iterek:

"Semon Dye nerede?" diye sordu. "Bu sabah daha görmedin mi onu?"

Dene cevap vermeden önce yerli fırına kadar gidip geldi.

"Daha görünmedi," dedi, "herhalde yatıyordur hâlâ. Çok acaip adam."

Clay taraçaya doğru yürüdü, Semon'un yattığı odanın kapısı önünden, hiç dikkat etmeden geçti. Kapının eşiğinde durdu. Köhne otomobil orada, manolya ağacının yeşil gölgesinde, bıraktığı gibi durup duruyordu; Semon'un kapısı açıldı. Semon, kravatının düğümünü düzelterek ve eliyle ceketinin tozunu silkeliyerek göründü.

Clay, papazın taraçada yanına gelmesini bekledi.

"Ne olduğunu merak ediyordum," dedi. "Seni her yerde arıyordum. Gece yarısı kalkıp sıvışacak adam olmadığını biliyordum."

Semon, Clay'e keyifli bir tavırla bakarak:

"Kendimi çiçek gibi terütaze hissediyorum," dedi. "Hiçbir zaman kendimi bu kadar tavında hissetmemiştim. Bir bahar sabahiyle benim gibi bir adamı alıp bir araya kat, sonuç yaman olur. Kuş gibi hafif buluyorum kendimi."

Clay, başını sallayarak: "İsabet," dedi, "akşamki olay yüzünden belki süngüsü düşmüştür, diyordum içimden."

Semon, gözlerini Clay'e indirdi, gülmeye başladı. Ellerini oğuşturarak: "Horey," dedi, "beni yere sermek için çok daha fazlası gerekir. Bu çeşit ıvır zıvır yüzünden şapa oturacak adam değilim ben; metelik vermem

dünyaya. Yirmi yıldır, bir gün şurada, ertesi günü orada, her yanı dolaşır dururum."

"Demek zencileri vurmak işten değil senin için?" Semon başını kuvvetle salladı.

Clay: "Demek onların kolunu kanadını kırmaya alışıksın, ha?"

Papaz: "Hem öyle, hem değil," dedi. "Belki evet, belki de hayır."

Clay, başını ona kadar kaldırmaya gayret ederken şaşı şaşı bakarak: "Bana bak," dedi, "sana, sen Semon Dye misin? diye soracak olsam gene hem öyle, hem değil mi diyeceksin?"

"Ahbap, sana hayır diyecek adam yalancının biridir. Semon Dye benim, bunun aklından çıkarmasan isabet edersin."

Clay: "Öyle kolay kolay unutacağımı sanma," dedi. "Semon Dye adında bir adamın bahsini işittim, ama onu bir gün Rocky Comfort'ta göreceğim dünyada aklımdan geçmezdi."

Semon, sofadan gelen kokuyu kokladı, sonra topukları üstünde dönerek mutfak tarafına baktı.

"Sabahları bir iki lokma yemek âdetimdir," dedi, "ikram etseniz fena olmaz."

Clay: "Vay anasını," dedi, "kahvaltı etmediğini büsbütün unutmuştum; dinle, doğruca mutfağa git, Dene sana bir tabak bir şey verir, ben yedim."

Semon geniş adımlarla sofayı geçti, ağır adımları derme çatma ahşap evin direklerini sarsıyordu; mutfağa gireceği sırada durdu ve Clay'e: "Bu sabah kahvaltıyı Sugar mı hazırladı?" diye sordu.

Clay: "Yok," dedi, "sabahtan beri Sugar'ı görmedim, Hardy'yi de. Yemeği şimdi Dene yapıyor. Sugar'a gelince onu bir daha ne zaman göreceğimizi bilemem."

Semon başını salladı, arka taraftaki taraçaya çıktı ve mutfağa bir göz attı. Clay, başını kapıdan içeri geçirmiş durumda bir süre orada ayakta durduğunu gördü. Semon'un içeri girmesini bekledi, sonra taraçadaki koltuğuna dönerek, piposunu içmek üzere, ayaklarını korkuluğa dayayarak yerleşti. Yolda Vearl'le üç dört zenci çocuğunun kulübeler önünde eski bir otomobil lâstiğiyle oynadıklarını görüyordu. Onu çember gibi çeviriyorlardı, lâstik o kadar iri ve ağırdı ki, yerinden kımıldatmak için iki, üçünün elbirliği etmesi gerekiyordu.

Clay, Vearl'ın kumlar ve tozlar içinde oynayışını seyrediyordu. Vearl'ın üstü başı yırtık olduğunu, ama gene de oldukça temiz halde bulunduğunu farketti.

Suzan, elbiselerini her gün yıkardı. Üç zenci çocuğu çıplaktılar. Nisan'dan Eylül'e kadar hiç elbise giymezlerdi. Üç dört yaşlarındaydılar ve kömür gibi karaydılar. Vearl'ın etrafını çevirmişlerdi, bu halleriyle bir pamuk balyasının etrafında seken kargaları andırıyorlardı.

Vearl'le meşgul olan Suzan'dı; onun evinde yatıp kalkıyor, yiyip içiyordu, bütün gün avluda veya yolda öteki çocuklarla oynuyor, Suzan onun elbiselerini ötekilerinkilerle birlikte kocaman kara kazanda kaynatıyordu. Clay'le Dene'nin çocuğu günlerce görmedikleri oluyordu. Ancak yolda öteki zenci yavrularıyle oynarken görüyorlardı. Suzan'ın sabuna, George'un tütüne ihtiyacı olduğu zamanlar bunları istemek için çocuk, evlerine kadar geliyordu. Clay o esnada evdeyse Vearl'ı yakalayıp onunla konuşmaya çalışırdı.

Clay, hemen hemen bir yıldır Vearl'ı yakalayamamıştı. Vearl, Dene'nin kendi annesi olmadığını biliyor, Clay'ın da babası olduğuna pek güvenemiyordu. Anne-

sinin siyah saçları vardı ve saçlarının etrafına hep bir kurdele bağlardı, oysaki Dene'nin saçları açık sarıydı ve Vearl onun saçlarını arkasına yaydığını hiç görmemişti. Annesi ise çok kere böyle yapardı.

Clay, korkulukta ayaklarının yerini değiştirdi ve Vearl'e bir an dikkatle baktı. Kaç gündür onu görmemişti.

Alçak sesle: "Şu oğlan!" dedi.

Lorene, Jacksonville'e gittiği zaman, bir süre çocukla meşgul olamayacağını söyleyerek Vearl'ı Clay'ın üstüne yamamıştı.

O zaman Vearl'ı McGuffin'de doktora götüreceğini ve tamamiyle iyileşene kadar tedavi ettireceğini ona vadettirmişti. Küçük, bir zührevî hastalıkla doğmuş ve o zamandan beri hiç bakılmamıştı. Clay, Vearl'ı doktora göstermek için şehire götürmeye hep niyet ederdi ama, her seferinde işi bir başka güne bıraka bıraka bu geri bırakma onda bir alışkanlık halini almıştı. Bir cumartesi günü, gerçi McGuffin'den Vearl için bir şişe ilâç almıştı, ama şişe getirdiği gün mutfağın rafında, koyduğu yerde kalakalmıştı. İlâcı içirmek için Vearl'ı yakalamayı bir türlü başaramamıştı.

Zenciler kalabalığı içinden sıyrılıp sıyrılıp yine onların arasında kayboluşuna bakarak, tekrar: "Şu oğlan!" dedi.

Küçük şimdi altı, hemen hemen yedi yaşındaydı. Suzan, bu yakınlarda, Clay'ın onu tedavi ettirmesi gerektiğini kaç kereler tekrarlamıştı. Onu bu halde görmek Suzan'ı üzüyordu. Vearl'ı McGuffin'e götürüp doktora göstermesi için Clay'e yalvarmıştı. Hattâ günün birinde çocuğu alıp yaya olarak kasabaya inmeye kalkmıştı. Gitmesine de giderdi ya, birkaç kilometre kadar

yol aldıktan sonra Vearl elinden kurtulup kaçmış, vadinin öte yanında yakalayamıyacağı bir yere sığınmıştı.

Clay, Lorene'nin çocuğunu doktora götürmenin kendisi için bir görev olduğunu biliyordu. Yalnız onu yakalayıp otomobilinde kasabaya kadar yanında tutmak zahmetine bir türlü katlanamıyordu. Suzan, Vearl'ın hasta oluşunun suçunu ona yüklemiyordu, ama bakımı için bir şey yapmamasını ayıplıyordu.

Orada oturmuş yolu seyrederken Clay, Lorene'e verdiği sözü tutmadığını hatırladı, ama Vearl'ı günün birinde McGuffin'e doktora götürmeye muhakkak niyeti vardı, bu ahdini kendi kendine bir kere daha tekrarladı.

Mutfak rafındaki ilâç şişesi o zaman aklına geldi. Gidip almak için doğruldu, ama Vearl'ı yakalayıp zorla ilâç içirmenin güçlüğü aklına gelince tekrar oturdu. Bütün bir gün peşinde koşsa bile Vearl'ı yakalayamıyacağını biliyordu. Çünkü çocuk, bir sincap hızıyla ağaçların ta tepesine çıkıyordu.

Vearl'ın yanına kadar habersizce sokulup ansızın yakalamak fırsatını bulacağı güne kadar beklemeye karar verdi.

"Şu oğlan!" dedi ve dosdoğru önüne tükürdü.

VI

Yolda, kulübelerin ötesinde, bir duman bulutu yükselerek havada dalgalanıyordu. Sarı tozlar ve kumdaki çizgiler üzerinden homurdana homurdana geliyordu. Uzaklarda otomobili görmeden çok önce bu gelenin Tom Rhodes olduğunu anladı. Gelişini seyretmek için ayağa kalktı.

İlkin Tom'un evinin önünde durmadan geçip gide-

ceğini sanmıştı, ama bahçe kapısına on ayak mesafeye gelince, Tom tekerlekleri frenledi ve manolya ağacının altında, Semon'un otomobili yanında durdu. Yere atladı ve oradaki köhne otomobili enine boyuna incelemeye koyuldu. İyi şişirilmiş mi diye lâstiklerine tekme vurarak etrafını dolandı. Otomobili iyice seyrettikten sonra arka tarafından iki elle kavrayarak bütün kuvvetiyle sarstı.

Bu incelemeyi yeter bulmuş gibi bahçe kapısını açtı ve eve doğru yürüdü.

Clay, iskemlesini Tom'a bırakıp daha ilerde otururak:

"Nasılsın?" dedi.

Tom oturdu ve şapkasını yere fırlattı.

"Demir gibi!"

"Kasabaya mı gidiyorsun?"

"McGuffin'e kadar bir uzanayım dedim de. Öteberi alacak param yok, ama seyretmesi bedava!"

Tom döndü ve ardına kadar açık kapıdan sofaya bir göz attı. Sonra tekrar döndü arka tarafına rastlayan pencereden bir baktı.

Clay, boğuk bir sesle:

"Başıma gelenleri biliyor musun?" dedi.

Tom başını sallayarak: "Aşağı yukarı," dedi, "benim zencilerden biri bu sabah kahvaltıdan önce bir parça anlattı."

Clay sesini çıkarmıyordu. Tom'dan artık öğrenecek bir şeyi kalmamıştı pek. Zenciler her şeyi hep beyazlar kadar, hattâ bazan onlardan fazla öğrenirlerdi.

Tom: "İyi ama, kim bu herif?" dedi.

"Semon mu?"

"Belki de adı dediğin gibidir."

Semon Dye, gezginci papaz. Dün öğleden sonra otomobille buraya geldi. Burada bir süre kalacağını söy-

lüyor. Önümüzdeki pazar okulda vaız vermek niyetinde."

Tom: "Onun bahsini çok dinledim gibime geliyor, nasıl adam olduğunu görmeyi çok isterim," dedi.

"Mutfakta karnını doyurmakla meşgul, nerdeyse gelir. Epey oldu, şimdiye kadar bitirmesi gerekirdi."

"Yanında kim var? Dene mi?"

Clay: "Belki de odur," dedi.

Tom: "O halde acele etmez," dedi.

Clay, ayaklarını korkuluktan indirip kulak kabarttı. Ev tamamiyle sessizdi.

"Nerden geliyormuş?"

"Dediğine bakılırsa Alabama'dan; hakkında bütün bildiğim de bundan ibaret. Kendinden bahsetmesini pek sevmiyor. Yalnız karısının onu bırakıp Atlanta'ya gittiğini söylüyor."

Tom: "Böyle yapanlar az değildir," dedi. "Atlanta olmazsa Augusta veya Jacksonville'e giderler."

Clay: "Orası öyle," dedi.

Tom döndü ve sofanın öbür yanındaki mutfağı görebilmek için boynunu uzattı. Biraz sonra doğruldu ve Clay'e göz kırptı.

"İşte geliyor," dedi.

Semon'un taraçaya ulaşmasını beklediler. Semon, Tom Rhodes'i görünce, acaba bir yerde görmüşlüğüm var mı gibilerden bir iki dakika iyice süzdü; sonra doğruca korkuluk yanında boş duran bir iskemleye doğru yürüdü.

Tom: "Hoş geldiniz," dedi.

Semon başını öne eğdi ve gözlerini Tom'a indirdi. Yağız yüzünü bir gülümseme buruşturdu.

"Buralarda mı oturuyorsunuz?"

"Vadinin yukarı yanında," dedi Tom. "Adım Tom Rhodes'tir."

Semon iskemlesine rahatça yerleşti ve ayaklarını korkuluğa dayadı.

"Güzel bir bahar havası," dedi.

Tom: "Nisan'da bundan iyisi can sağlığı," dedi. "Rocky Comfort'ta havanın iyice ısınması için Haziran'ı, Temmuz'u beklemek gerekir."

Güneş evi ve avluyu insafsızca kavuruyordu. Saat aşağı yukarı dokuz buçuk vardı, şimdiden sıcaklık taraçada gölgede otuzu bulmuştu, öğleden sonra herhalde otuz beşe çıkacaktı.

Tom atıldı: "Clay, dedi ki, siz papazmışsınız, belki de doğrudur söylediği."

Semon: "Öyledir," dedi.

"Öyleyse çok yazık!"

Semon doğruldu: "Neden acaba?"

"Otomobilimde biraz içkim vardı. Dostlarla şöyle bir çekelim diyecektim de. Ama söz temsili papaz olduğunuza göre, belki de gidip tek başıma içsem daha uygun düşer. Papazların içkiyle başı hoş değildir derler." ler."

Semon, Clay'e, bir göz atarak gülmeye başladı.

Tom anlattı: "McGuffin'e gidiyordum, tam evden ayrılacağım sırada bizim hatun, kapıya çıktı, "Tom, pekmezi (1) unutuyorsun," dedi, sahiden de unutmamış mıyım, ama şimdi yanımdadır. Yalnız ne yazık ki dostlara ikram edemiyeceğim."

Semon: "Pekmez içenine de hiç rastlamamıştım," dedi.

(1) Aslında pekmez değil, şeker kamışından çıkarılan bir şerbettir.

Tom: "Papaz," dedi, "zannettiğin gibi değil, çok kere damacanayı alırken yanıldığım olur."

Semon dudaklarını yalıyarak: "Cin mi?" diye sordu.

"Georgia'da daha iyisini bulamazsın," dedi Tom. "Te orada, vadinin üst başındaki çiftlikte kendi elimle yaptım."

Semon: "Kimbilir belki de pekmezi almışsındır," dedi. "Karın pekmez damacanasını dükkâna götürmeni söylediği zaman damacanayı şaşırıp ötekini almadığın ne malûm? Olağan şeyler bunlar."

Tom: "Vay anasını be!" dedi. "Belki de doğru diyorsun, hemen gidip bir bakayım."

Kalktı, merdivenleri koşarak indi. Bahçe kapısına vardığı zaman Semon taraçadan inip onun peşine düştü. Clay de onların arkasından koştu.

Tom damacanayı arka kanapenin altından çıkarıp salladı. Yüzü güldü.

"Papaz," dedi, "beni korkuttun, hem de az buz değil. Kafamı öyle karıştırdın ki ne yaptığımı şaşırdım, ama yanılmamışım, pekmez damacanası evde kalmış."

Semon, yaklaşıp tıpayı koklayarak: "Cin mi?" dedi.

"Hem de halisi. Onu kendi elimle yaptım, içkiden anlamasına da anlarım doğrusu."

Semon: "Cin," dedi, "sahicisi, âlâsı."

Tom'la Clay manolya ağacının dibine gittiler ve gölgesinde oturmaya hazırlandılar. Semon yalnız kaldı.

Tom, beş litrelik damacanayı sallayarak:

"Sen söz temsili bir papaz olduğuna göre, belki de Georgia cinini içmek istemezsin," dedi.

Semon kendisine yer açmak için onların dizlerini itip aralarına oturdu.

Clay: "Sugar hoşuna gitti," dedi, "belki cinden de haz eder."

Tom şaşırmış gibi görünerek: "Vay anasını," dedi, "doğru mu söylüyor ki? Senin gibi bir papazdan böylesini hiç ummazdım doğrusu! Eğer papaz olmak için böyle şeyler lâzımsa belki ben de papazlık edebilirim be."

Tıpayı çıkardı, Semon'un burnuna dayadı, ama Semon tıpayı Clay'e uzattı ve kocaman baş parmağını cam ağzına geçirerek damacanayı kolunun çukuruna yerleştirdi, sonra dirseğini yavaşça kaldırdı, renksiz içkiyi doğruca ağzına akıttı. Damacanayı Clay'e uzattığı zaman yarım litresi gitmişti.

Clay, damacananın ağzını eliyle sildi, sonra yedi sekiz yudum içti. Sıra Tom'a gelince hiç acele etmedi. İçmek için acele etmeyi hiç sevmezdi. Damacanayı yere, bacaklarının arasına koyup seyretti.

"Demek," dedi, "pazara okulda vaız vermek niyetindesiniz?"

Semon: "Ahbap," dedi, "ona hiç şüphe etme."

Tom: "Vay anasını," dedi, "hiç merak etme, gelip dinleyeceğim, yer yerinden oynasa gene kaçırmam böyle fırsatı ben."

Damacanayı ağzına götürdü, Clay'le Semon'dan biraz fazla içti: bitirince tıpayı koydu ve bir yumrukta yerine oturttu.

Başları üstünde Nisan güneşi manolya ağacının yapraklarını kavuruyordu. Gök masmavi ve bulutsuzdu, gün yine sıcak olacağa benziyordu. Öğleden sonra saat iki sularında güneş müthiş yakıcı olacaktı.

Biraz sonra Tom saatini çıkarıp baktı. İlk defa görüyormuş gibi kadranı uzun boylu inceledi, sonra bağını sallayarak saati önlüğünün cebine koydu.

Azimli bir tavırla: "McGuffin'e gitme zamanı geldi," dedi. "Hemen yola çıkmazsam aynı günde gidip dönmeye yetişemem."

Semon: "Ahbap" dedi, "gitmeden bir kere daha çeksem fena olmaz gibime geliyor."

Damacanayı yakaladı, tıpayı çıkardı, uzun uzun içti, sonra Clay'e uzattı.

"Sahicisinden bu," dedi, "hem de âlâsından."

Tom: "Papaz," dedi, "gençlik zamanında yaman adamışsın sen herhalde."

Semon: "Gençlik zamanımın bitmesine daha bir sürecik var, bittiği zaman da hayli uzun sürmüş olacak," dedi.

Tom, damacanayı alarak otomobiline doğru yürüdü. Kırılmasın diye bir çuvala iyice sardıktan sonra arka kanapenin altına yerleştirdi.

Otomobile girdi, motoru işletti. Motor homurdanırken bir an oturduğu yerden Clay'le Semon'a eliyle selâm verdi. Onlar da el salladılar.

Tom: "Dönüşte sizi görürüm, ahbaplar," dedi. "Burada mola veririm, biraz daha çekeriz."

Tom bir kere daha marşa bastı, ama tekrar stop etti ve kapıdan başını çıkardı:

"Papaz," diye bağırdı, "hileli zarlara dikkat et, aldanayım deme sakın!"

Gitmişti artık. Otomobil hızını arttırarak yokuşu indi, bir mil kadar ötede döndü, ama Tom kaybolduktan çok sonra, ardından havaya kaldırdığı toz bulutları tarlaların üstünde asılı kaldı ve yavaş yavaş koruların içinde kayboldu.

Clay'le Semon, taraçaya çıktıkları zaman kendilerini tam olmuş hissediyorlardı. Çevik adımlarla yürüyor-

lar ve gözleri parıldıyordu. Dene, olup bitenleri uzaktan gözetlemişti, ama kendini göstermeden evde kaldı. Sarhoş erkeklerden korkardı, hattâ Clay'den bile korkardı.

Semon: "Pazara Tom'u diyakoz tayin etmeli. Kibar adam, kibar adamlara karşı ben de kibar davranmayı severim," dedi.

Clay: "Pazar günü okulda bir diyakoza ihtiyaç olacağını bilmiyordum."

"İyi ama, diyakoz olmazsa sadakayı kim toplayacak?"

Clay başını sallayarak: "Doğru," dedi, "bak burasını düşünmemiştim."

Semon: "Sadaka toplamam lâzım," dedi, "para almazsam papazlığımın masraflarını çıkaramam."

Clay: "Bak," dedi, "para almak isteyişine bir dediğim yok, haklı ve yerindedir, ama vaiz vermenin de ne masrafı olur ki? Yiyecek ve yatacak bedava! Benzin parasına gelince, o da bir yıkım olmasa gerek."

"Augusta, Macon veya Atlanta gibi bir şehirden geçerken cebimde biraz harçlık bulunmasını, bir iki gün dinlenmeyi severim."

"Bu da sana pahalıya oturmaz herhalde?"

"Bir şehirde istirahat ettiğim zamanlar masraftan kaçınmam ben."

"Fena program değil," dedi Clay. "Ben de olsam belki öyle yapardım. Kimbilir belki ben de papaz olabilirim."

Semon, baş parmağını dikerek şiddetle kaburgalarına doğru havale etti. Clay haykırarak geriye sıçradı.

"Ulan, yapma şunu be! Öteme berime parmak atılmasını sevmem."

Semon: "Horey," dedi "yoksa gıdıklanır mısın?"

Clay, Semon'un kocaman baş parmağından uzak durarak: "Yok, ondan değil" dedi. "Yalnız öteme berime parmak atılmasını sevmem."

Semon ayaklarını korkuluğa dayadı ve hiçbir şey olmamış gibi gözlerini avlunun öte tarafında bir noktaya dikti.

"Horey," dedi, "papaz olmak için dinden anlamak lâzım. Ne üstüne vaız edeceğini bilemezsen, vaız veremezsin."

"Belki de haklısın, ama dini, pazara okulda öğrenirim herhalde."

"Sana öğretmek için elimden geleni yapacağım. İnsanlara dini öğretmek benim işimdir."

Clay şüpheli bir tavırla: "Papaz olmaya gelince beni düşündüren bir taraf var," dedi.

"Neymiş o?"

"Ne olacak, beyaz karıları ben karalardan fazlacana severim: Sugar gibi bir kadına her zaman razı olabilir miyim, pek bilemem."

Semon: "Bu, herkesin zevkine göre değişir," dedi. "İster beyazları tercih ediyorsan beyazlarla düşüp kalkabilirsin, arada pek o kadar fark yoktur. Karalarla iş daha kolaydır, daha çabuk yürür, bunun dışında öyle büyük bir fark göremiyorum."

Clay: "Belki insan karalara alışabilir, zaman zaman da canı çekince bir beyaz karı ile safa sürebilir."

"Böyle lâfla olur gibi görünür, görünür ama işe gelince pek yürümez. Hem hiç yürümez."

"Neden yürümüyormuş? Nedir o yürümeyen?"

"Birinden ötekine geçe geçe zamanla pusulayı şaşırırsın. Unutuyorsun, işin bitip de buyur ettin mi beyaz karılar başına çorap örerler, zencilerse böyle şeyler yapmaz."

Clay: "Bak bu hiç aklıma gelmemişti!" dedi, "doğru, belki de dediğin gibi işi berbat eder bu."

VII

Tom Rhodes, McGuffin'den geç vakit döndü. Clay'le Semon öğleden sonra hep onu beklemişlerdi. Damacanada kalan cini içmiş olmasından korkuyorlardı. Korktukları doğru çıkarsa Clay, Semon'la birlikte kendilerini meşru sahibi saydıkları damacananın yerini tutacak bir başkasını evden getirmesini söylemeye niyet etmişti ona.

Akşam yemeğinde ikisi de fazla bir şey yememişlerdi. Biraz mısır ve patates haşlaması yedikten sonra acele sofradan kalkmışlar, Tom'u beklemek için taraçaya çıkmışlardı. Tom dönüşte mola vereceğini vadetmişti. Geçerken bunu hatırlatmak için orada bulunmak istiyorlardı. Karanlık basmadan yarım saat önce Semon bir otomobilin tam gazla yokuşu tırmandığını işitti. Clay, McGuffin'den dönen Tom mudur diye bakmak için koştu. Akşamın alaca karanlığında bir çeyrek mil mesafeden Tom'un otomobilini tanımak kolay değildi. Clay, durması için işaret edebilmek maksadiyle yolun ortasına kadar çıktı. Tom Rhodes'in durmadan önlerinden geçip gitmesine mâni olmak için her çareye başvurmaya karar vermişti.

Biraz sonra avlu kapısında oturan Semon'a:

"O'dur," diye haykırdı, "hiç şüphe yok, motorunun gürültüsünden tanıdım."

Semon ayağa fırladı, koşa koşa yola çıktı ve onun yanında durup bekledi.

Tom yavaşlamadan onların üstüne doğru sürdü, tam her ikisini de ezip geçecekmiş gibi göründüğü anda

direksiyonu şiddetle çevirip onları sıyırarak yana saptı. Sonra frenledi ve gazı kesti.

Clay, otomobile doğru koşarak: "Yanındaki kim, Tom?" diye bağırdı.

Tom on yaşında bir oğlan çevikliğiyle yere atladı.

Tom: "Hatırlarsın herhalde, yakından görmüşlüğün var onu," dedi. "Gel bak bakalım, tanımıyor musun?"

Clay: "Vay anasını," dedi "tanımaz olur muyum be? Nerden geliş böyle, Lorene?"

Kadın ona sımsıkı sarılmıştı.

"Yavrum nerede?" dedi.

"Kim? Vearl mı? Vearl buralarda bir yerde olacak. Bugün fazla oynadı galiba. Suzan'ın evinde yatmaya gitmiştir herhalde. Senin yerinde olsam bu saatte rahatsız etmezdim çocuğu. Bırak oğlancağız yarın sabaha kadar uyusun, ben gider alır, sana getiririm."

"Nasıl, iyi mi bari, Clay; onu tedavi ettirdin mi?"

"Kimi? Vearl'ı mı? Ha! İyidir herhalde. Değilse eğer yarın sabah erkenden kasabaya götürüp doktora gösteririm. Şimdilik senin yerinde olsam onun için kasavet çekmezdim."

Lorene, Clay'e sarılmaktan vazgeçti, kulübeler tarafına yürüdü. Ama yolun ortasına varınca durdu. Clay onun yanına gitti.

"Merak edecek bir şey yok canım," dedi, "küçük turp gibidir maşallah. Yarın sabah erkenden getiririm sana onu."

Sözünü yeni bitirmişti ki, kadının üstünde aşina bir koku duydu. Eğildi ve burnunu elbisesinin yakasına yapıştırdı. Bir an sonra doğruldu. Bir sitem edasiyle:

"Galiba," dedi, "Tom'la sen, damacanaya bir mer-

haba etmişsiniz. Tom, artakalanını Semon'la bana getireceğine söz vermişti, onu içtiğine iyi etmemişsin."

Kadın ona alaycı bir gülüşle güldü, tekrar kollarını boynuna doladı. Bunun üzerine Clay'e susmaktan başka yapacak bir şey kalmadı.

"Biraz içmeye can atıyordum, Tom da razı oldu."

"İçmeye can mı atıyordun, sen ha?"

"Hem öyle az buz değil."

"İçkiye alıştığından haberim yoktu. Vaktiyle böyle bir huyun yoktu. Ne zaman başladın bu işe?"

"Epey oldu. Hoşuma gitti, alıştım, ne olacak!"

Clay: "Güzel," dedi, "çok güzel iş yapmışsın. İnsanların çoğu hoşlanır içkiden, ama senin de alıştığını bilmiyordum. Vaktiyle böyle bir huyun yoktu."

"Georgia cinine alışalı nerdeyse bir yıl olacak, Clay."

"Jacksonville'de mi?"

"Evet, Jacksonville'de. Neden olmasın Jacksonville'de."

"Dünyanın bir ucu orası be! O kadar uzakta cin bulunacağını hiç aklım kesmezdi."

Tom, Semon'u önünde iteleyerek ikisinin arasına girdi. Clay çekildi ve damacanaya bir göz atmak için doğruca otomobile gitti.

Tom: "Lorene," dedi, "sana bahsettiğim papaz işte budur. Yalan söylememişim, değil mi?"

Lorene, uzun boyunu gözleriyle kucaklayarak:

"Sahici papaz mısınız?" dedi.

Semon, ciddî bir tavırla:

"Tabiî," dedi.

Lorene, Tom'a dönerek:

"Sesi, papaz sesine benziyor," dedi. "Eve gidelim, aydınlıkta daha iyi görürüm onu."

Clay, yollarını kesmek için bahçe kapısının önüne dikildi.

"Ulan," dedi, "Dene'nin evde olduğunu unutuyorsunuz."

Kimse ona aldırış etmedi, Clay'i itip kenara attılar ve eve giden patikaya girdiler. Clay, onları durdurmak için öne doğru koştu, ama ne zaman yollarını kesmeye kalkışsa Tom veya Semon onu itip kenara çekiyorlardı.

"Dinleyin yahu!" diye haykırdı. "Durun biraz be, hey!"

Merdivenlerde dikilmiş, kollarını açarak onlara engel olmaya çalışıyordu.

"Durun biraz be, hey! Dene'nin evde olduğunu unutuyorsunuz!"

Lorene ile Tom gülüp geçtiler. Semon da onları taklit etmeye ve peşlerinden gitmeye hazır görünüyordu. Lorene'in eteği dibinden ayrıldığı yoktu.

Clay, Tom'un koşa koşa geri döndüğünü görünce sözünü dinlediğini sanmıştı, ama otomobile doğru gittiğini görünce maksadının ne olduğunu düşündü. Tom arka kanapenin altından damacanayı çıkardı, damacana ile birlikte gene koşa koşa taraçaya geldi.

Tıpayı çıkararak: "Cümleten birer yudum çekeriz," dedi. Damacanayı önce Lorene'e uzattı. Kadın içti ve bitirince, damacanaya bakarak suratını buruşturdu. Clay damacanayı Semon'a geçirdi, bir süre sonra Clay, hepsini bitirir korkusuyla damacanayı Semon'un elinden çekip aldı. Damacana tekrar Tom'a geldiği zaman ancak bir yudum kalmıştı. Onu içti ve damacanayı yere attı.

Lorene öne düştü ve rüzgâr gibi eve daldı. Ötekiler de hemen peşinden yürüdüler. Dene ile Clay'ın oda-

larında masanın üstünde lâmba yanıyordu, Dene de masanın yanında ayakta duruyordu.

Tom'la Lorene geldikleri zaman avluda kopan gürültü patırdıyı işitmiş ve ön taraftaki pencereden onları gözetlemişti.

Lorene: "Dene," dedi, "görüşmeyeli hayli oldu. Büyümüşsün."

Dene, Clay'e bir göz atarak: "Bir gün geri dönece ğini aklıma getirmemiştim," dedi, "sanıyordum ki..."

Tom, acele acele: "Bir ziyaretçik," dedi, "eş-dostu görmek maksadiyle birkaç gün için geldi."

Dene: "Vearl, Suzan'ın evindedir," dedi. "Gidip alayım onu. Çok yabanî çocuk doğrusu."

Clay onu durdurdu ve itip odaya soktu.

"Dene," dedi, "bırak çocuklar uyusun. Lorene yarın bol bol görür."

Lorene: "Şimdi görmeyi çok isterdim," dedi. "Nerdeyse bir yıl oluyor ki görmedim onu. Çok boy attı mı?"

Clay: "Oldukça," dedi, "yarın erkenden getiririm sana onu. Şimdilik otur da dinlen."

O sırada ötekiler iskemleleri alarak oturmuşlardı, yalnız Dene ayakta kalmıştı. Hâlâ masanın yanında duruyordu.

Clay, bacaklarını uzatıp ellerini ensesinin ardında kavuşturarak:

"Otur, Dene," dedi. "Hepimiz beyazız burada. Allaha şükür. Böyle ayakta dura dura kök salacaksın olduğun yere. Otur yahu."

Dene: "Üstün bir tuhaf kokuyor," dedi.

Tom, Lorene'i parmağıyla göstererek:

"Nerde rastladım ona, biliyor musun?" dedi. "Tahmin et bakalım, nerde rastladım ona?"

"Nerde, kasabada mı?"

"McGuffin'de, sokak ortasında. Berberin önünden geçiyordum, bir de ne göreyim, iki üç adamla köşebaşında konuşmuyor mu Bizim Lorene! Beni görür görmez, seni nerde görebileceğini sordu. Benim bildiğim evindedir, dedim. Beni otomobille götürür müsün oraya? dedi. Geldik işte! Bakındı hele şu Lorene'ciğe! Tıpkı bir zamanki gibi! Ah, canına yandığımın. Onu burada oturmuş gördükçe eski günler geliyor gözümün önüne"

Clay: "Lorene," dedi, "seni gördüğüme pek memnun oldum. Epeyce kalacak mısın bari?"

"Bilmem ki," dedi, "kalsam memnun olurdun herhalde, değil mi?"

"Seni gördüğüme pek memnun oldum Lorene. Ama karılarımdan ikisini çatım altında birarada gördüğüm için biraz şaşkına döndüm. Belki kanun da yasak etmiştir bunu. Böyle işe kanun ne der bilmem."

Tom: "Onun zararı yok," dedi, "Semon papazdır, İşi yoluna kor. Öyle değil mi, papaz?"

Clay, odanın karşı tarafında oturan Semon'a endişeli bir nazarla baktı. Semon'un bu işle ne ilgisi olduğuna bir türlü akıl erdiremiyordu.

Tom ısrar etti: "Papaz, sen her işi yoluna koyabilirsin, değil mi? Yapabilirsin, değil mi, ha?"

Semon, şaşkın şaşkın: "Kim? Ben mi?" diye sordu.

Ta baştan beri Lorene'i seyre öylesine dalmıştı ki, geri kalanları unutmuştu bile.

"Bana mı söylüyorsun?"

Lorene: "Yoluna konacak bir şey yok," dedi. "Ben buraya vukuat çıkarmaya gelmedim. Vearl'ı görmeye, iyi olup olmadığına bakmaya geldim."

Clay: "Ona bir ilâç aldım," dedi. "Küçük için hiç tasa etme. Ondan yana hiç sıkıntım yok benim, bütün vaktini orada yol üstünde oynamakla geçirir."

Lorene: "Artık altı yaşındadır," dedi.

Clay: "Yok canım?" dedi. "Aklımdan çıkmıştı yaşı."

Tom ellerini uğuşturarak:

"Diyecek yok," dedi, "Lorene'i şurada oturmuş görmek eski güzel günleri hatırlatıyor adama. Onu burada gördüğüme pek memnunum doğrusu."

Clay: "Demek, efendime söyliyeyim, şimdi Jacksonville'de oturuyorsun ha? Öyle büyük bir şehirde oturmak hoş bir şeydir herhalde?"

"Fena değil. Ama zaman zaman usanç getirdiğim de olmuyor değil. Daha üç ay öncesine kadar tek fiyatlı bir dükkânda çalışıyordum. Ama bırakmak zorunda kaldım, dayanamıyorum artık. Geceleri geç vakitlere kadar kalıyordum ki her zaman uyku akıyordu gözlerimden.

Clay şaşkın bir tavırla: "Ne?" dedi. "Jacksonville'de dükkânlar sabaha kadar açık kalmıyorlardır herhalde?"

Lorene: "Öyle değil," dedi, "bütün gün dükkânda çalışıyordum, sonra da geceleri uykusuz kalıyordum. Sonunda o hale geldi ki, sabahın üçünden dördünden önce uykuya yatamaz oldum. İşte o yüzden dükkândaki işi bıraktım."

"Neden erken yatmıyordun o halde?"

"Aman, Clay!" dedi, "anlamıyorsun! Dükkâna satıcı olarak girdiğim zaman önümden bir sürü adam geçip gece için bana randevu veriyorlardı. Bütün gün çalıştıktan sonra bütün gece de böyle uykusuz kalmaya dayanamadım en sonunda."

Clay başını sağdan sola salladı. Ne demek istediğini hiç mi hiç anlamıyordu. Etrafındakilere baktı. Dene de dahil, hepsi Lorene'in ne dediğini anlamış görünüyorlardı. Tom halden anlar bir tavırla gülümsüyordu.

Lorene, eski kocasiyle alay ederek:

"Clay," dedi, "aptallık etme! Kaldırımcılık ediyordum."

Clay: "Ne ediyordun?" dedi. "Kaldırımcılık mı?"

Kadın başiyle "evet' işareti yaptı ve gözlerini masanın öbür yanında oturan Dene'ye çevirdi.

Clay başını sallayarak: "Gözüm kör olsun bir şey anladımsa," dedi.

Tom: "Clay," dedi, "parayla satıyor vücudunu senin anlayacağın!"

Clay, iskemlesinde doğrularak:

"Ulan amma salak adammışım be!" dedi.

Ne yaptığını anlamak için Semon'a bir göz attı.

"Demek Jacksonville'de bunu yapıyordun ha, Lorene?"

Tom yüksek sesle: "Ne olmuş!" dedi. "Deminden beri sana bunu anlatmaya çalışıyordu. McGuffin'den onu getirirken bol bol konuştuğumuz için her şeyden haberim vardı benim."

"Ulan amma salak adammışım be?" dedi. "Bu işin böyle olduğuna, söyleseler inanmazdım."

Tom başını sallayarak:

"Her yerde böyledir," dedi. "Augusta'da Lorene'in Jacksonville'de yaptığı gibi kaldırımcılık eden tam iki bin karı var."

Clay şaşkın bir tavırla: "Tom," dedi, "nasıl oluyor da bütün bunlara sen akıl erdiriyorsun da ben erdiremiyorum? Bu işin böyle olduğunu söyleseler inanmazdım. Rocky Comfort'ta olduğu gibi her yerde bu işin

efendime söyleyim bedava yapıldığını sanıyordum. Arasıra ufak tefek hediyeler verildiğini görmüşümdür, ama bu halt için kimsenin çıkarıp para verdiğini ömrümde görmedim."

Tom: "Ben bilirim bu işleri," dedi. "Feleğin çemberinden geçmişliğim vardır. Arasıra şöyle Augusta'ya kadar havalanırım."

Clay'ı, Lorene'i ilk defa görüyormuş gibi dikkatle süzmeye devam ediyordu. Ne düşüneceğini bilemiyordu.

Bunu izleyen sessizlik esnasında Clay, gözlerini kaldırdı ve Semon'un iskemlesini odanın öbür köşesinde Lorene'in yanına götürdüğünü ve onun üstüne eğildiğini gördü. O kadar alçak sesle söylüyordu ki, kadından başka kimse ne dediğini işitmiyordu.

Clay: "Dene," dedi, "duydun mu bu dediklerini? Ne dersin bu işe sen?"

Dene başını salladı, gözleri Lorene ile kocası arasında mekik dokuyordu.

Tom ısrarlı bir sesle: "Sor papaza, o ne düşünüyor bakalım, hadi sor bakalım. Korkma ondan," dedi.

Clay: "Semon," dedi, "vaızda bahsettiğiniz şeyler arasında bu da var mı?"

Semon cevap verdi: "Ahbap, insanların kötü hüyları, benim değirmenimi döndüren sudur."

Clay dikkatle ona baktı. Lorene'in üstüne eğiliş tarzı hoşuna gitmedi. Sertçe bir sesle:

"Belki de," dedi, "kendi hesabına fazla tasalandığın yoktur, ele verirsin talkını, kendin yutarsın salkımı."

Semon, Lorene ile derin bir sohbete daldığı için bu kinayenin farkına varmadı. Hiç oralı olmayarak gene Lorene ile konuşmaya devam etti.

Tom: "Rahat bırak onu," dedi, "bırak Lorene ile dalga geçsin. Karı ona bir dert yamarsa, pek memnun olurum doğrusu."

Clay: "Papazlığına bir diyeceğim yok Semon'un," dedi, "gerçi vaizini henüz dinlemedim, ama zararı yok, madem ki bilirim diyor, kabul. Buna sözüm yok. Ama böyle karıma sırnaşması hoşuma gitmiyor."

Tom: "Sen unutuyorsun galiba, kendine gel," dedi. "Lorene senin karın değil ki. Sen sonradan Dene ile evlendin."

"Bir bakıma öyle. Dene ile evliyim. Ama öte yandan Lorene'i boşamış da değilim ki."

"Clay, ikisine de kocalık etmeye kalkacak değilsin ya. İki veya daha çok karısı olanlara karşı bir kanun var."

"Semon, Lorene'le dalga geçebileceğini aklına koyduysa vazgelir bana kalırsa. Tahammül edemem ben böyle şeye. Kanuna karşı gelmek, ikisine birden kocalık etmek umurumda değil, ama Semon'un gözümün önünde Lorene'ye sırnaşmasına göz yumamam. Hem kanunu benim ihtiyaçlarımı gözönünde tutarak yapmadılar ki. İki karıya ihtiyacı olan erkekler vardır. Ben de onlardanım işte. Sık sık iki karı ister canım. Bunu yasak etmek için kanun çıkarmaya aklım ermez, nasıl olsa bu kanun iki taneyi canımın çekmesine mani olamıyor."

Tom iskemlesini alıp Clay'ın yanına çekti. Başını alıp ona alçak sesle bir şeyler söyledi. Sonra ilâve etti: "Olup olacağı bir orospu işte, dokunma keyfine Semon'un."

"Lorene'i severim, evimde böyle haltlar karıştırılmasına seyirci kalamam."

"Sen Dene ile evlisin Clay. Dene uğrunda döğüşmeye kalksan bir diyeceğim olmazdı. Ama Lorene'e gelin-

ce iş değişir. Bir yıldır o az elden mi geçti. Semon'un başka erkeklerden bir farkı yok onun için."

Clay inatçı bir tavırla: "Semon, Sugar'a fit olsun," dedi.

"Olsun ama olmuyor işte. O halde ne üstüne vazife senin."

"Sugar'a fit olsun diyorum. Kendisine ne verilirse ona eyvallah deyip daha fazlasını istemeye kalkmasın."

"Doğru diyorsun, öyle yapmalıydı. Ama yapmıyor işte. O halde, sen de, dediğim gibi, aldırma be canım."

Onlar böyle başbaşa konuşurlarken Semon kalktı. Pencereye kadar yürüdü, sonra geri döndü. Tekrar oturacağa benzemiyordu. Lorene yine yalnız kaldı ve başka birinin kendisiyle konuşmasını bekledi.

Tom, başını kaldırıp da artık konuşmadıklarını görünce Semon'u kolundan tutup bir köşeye çekti. Bir iki dakika kulağına bir şeyler söyledi. Sözünü bitirince, Semon omuz silkti ve cevap vermedi. Sonra iskemlesine döndü, Dene'nin karşısına oturdu.

Clay: "Lorene, dedi, "ne kadar kalmak niyetindesin burada?"

Lorene gülümseyerek: "Belki de büsbütün kalmaya karar vermişimdir," dedi. "Belki diyorum."

Clay ne cevap vereceğini bilemedi. Florida'ya hemen dönmesini istemez değildi hani. Gitmesine engel olacak bir şeyin çıkmasını diliyordu. Onunla beş yıla yakın beraber yaşamıştı, şimdi de hasretini çekiyordu. Dene'yle evlendikten sonra onu unutmaya başlamıştı. Ama şimdi eve dönüp de karşısına oturduktan sonra, geri dönmesine müsaade etmesi mi, yoksa yanında alıkoyması mı daha doğru olacağını düşünüyordu. Dene ile Lorene'i birlikte alıkoyamıyacağını pekâlâ biliyordu. Biri kaldığı sürece öteki evinde durmaya yanaşmıya-

caktı. Bu hal şeklinin imkânsız olduğunu anlamak için uzun boylu düşünmesine hacet yoktu. Lorene'in Tom'la birlikte gelişinden beri Lorene ağzını açıp tek kelime söylememişti, ama Lorene'in bakış tarzından anlıyordu ki, onun bir gece bile evde kalmasını istemiyordu. Yalnız bu işle bir ilgisi yoktu. Canı isteyince Vearl'ı görmeye gelmek Lorene'in hakkıydı.

Vakit ilerliyordu. Şömine üstündeki saat on biri gösteriyordu, bu saat oldukça iyi işlerdi. Tom evine gitmek için ayağa kalktı. Karısı herhalde meraklanmaya başlamış olacaktı. Lorene'i Rocky Comfort'a getirdiğini ve şu anda onunla aynı odada bulunduğunu bilseydi, kocasını eve götürmek için tabanları yağlayıp Horey'lere gelirdi. Tom'un karısı dünyalar biraraya gelse Lorene'e emniyet etmezdi.

Tom: "Evime dönsem fena olmıyacak," dedi. "Karımla ben bu saatte her zaman yatmış oluruz."

Clay: "Güle güle, Tom," dedi. "Gene buyur."

"Yarın bir aralık uğrarım belki," dedi. "Sana, Lorene'e ve papaza bir damacana cin getireceğim gene."

Semon kalkıp onun elini sıktı.

"Tom," dedi, "eksik olma. Sahici ve âlâsından dandı içkin."

Tom, Clay'e göz kırptı:

"Öyle mi? Hoşunuza gidiyorsa tekrar ederiz. Yarın başka bir damacana ile uğrarım. Aynı fıçıdan geleceğine göre, herhalde daha fena çıkmayacaktır."

Kapıdan çıktı, sofayı geçti, taraçaya vardı. Kimse onu uğurlamaya kalkmadı.

O gittikten sonra, motorunu işlettiğini duydular. Bunun üzerine Semon kalktı ve her zaman bu saatte yatakta olduğunu söyledi.

Clay: "İyi ama, Lorene'i nerede yatıracağız?" dedi

Daha yeni aklına gelmişti bu iş.

"Bilmem ki ne yapmalı?"

Acaba bir çare bulur mu kabilinden Dene'ye bir göz attı, ama karısının bir diyeceği olmadığını derhal farketti.

"Semon'unkinden başka bir yatağımız daha olsaydı iş kolaydı, ama yok, ne yapacağız bilmem. Dene razı olursa, en iyisi, üçümüz bir yatakta yatarız."

Bu fikri nasıl karşılayacağını anlamak için Dene'ye baktı. Tek bir bakış Dene'nin ne düşündüğünü ona anlatmaya yetti.

Odada enine boyuna dolaşarak:

"Gördün mü işte!" dedi. "Böyle dertler hep fıkara adamların harcıdır. Zenginin misafirlerini yatıracak kadar bol yatağı vardır."

Semon ilerledi: "Benim odamı verin ona, Horey. Ben sofada yere bir örtü serer, yatarım."

Sert yerde yatmayı hiç umursamazmış gibi bunu söylerken biraz gülümsedi.

Clay: "Valla," dedi, "öyle yapmak gerekecek galiba. Ama, ne de olsa bir papazı yerde yatırmak hiç yakışık almaz."

Semon, gülümseyerek gözlerini ona çevirdi:

"Aldırma ahbap," dedi. "Benim için hepsi bir."

Clay kalktı ve lâmbayı sofaya götürdü. Onu oda kapısının önündeki masaya koydu ve arka avluya bir göz atmaya çıktı. Döndüğü zaman sofada kimsecikler kalmamıştı. Dene ile birlikte yattığı odaya girdi, kapıyı kapadı. Dene soyunmuştu, Clay ötekilerin ne yaptıklarını öğrenemedi.

Dene: "Çok sevimsiz kadın," dedi.

Clay: "Kim," dedi, "Lorene mi? Ne diyorsun Dene. Lorene eski karılarımın en iyisiydi."

Dene: "Çok sevimsiz kadın," dedi.

VIII

Lorene kalktığı zaman Clay hâlâ yataktaydı. Çarçabuk giyindi ve yandaki odaya geçti. Dene uyanıktı, Lorene'i yatağın yanıbaşında dikilmiş görünce tek kelime söylemeden başını yorganın altına soktu. Lorene, Clay'ı sarsarak uyandırdı.

"Kalk Clay, git Vearl'ı getir."

Clay uyku sersemliğiyle:

"Niçin?" diye sordu.

Dene başını yorganın altından çıkararak şafağın alaca karanlığında ayakta dikilen Clay'ın dördüncü karısına baktı. Lorene'in odaya ne yapmaya geldiğini anlamıyordu.

"Kalk, Clay."

Clay, gözlerini faltaşı gibi açtı ve etrafına bakındı. Sonra elini arkaya götürdü ve yanında Dene'in vücuduna rasladı. Bakmak için başını çevirmedi.

"Hemen gidip Vearl'ı getir Clay. Derhal kalk, onu almaya git."

"Vearl mı? Ne yapacaksın Vearl'ı?"

Kadın onu öylesine sarstı ki Clay sersemleşti.

"Anladık be! Anladık!" dedi.

Lorene yorganı çekerek üstünü tamamiyle açtı. Clay'ı sabahları yataktan kaldırmak için başka çare olmadığını bilirdi. Clay altına girmek için yorganı yakalamaya çalıştıysa da Lorene onu karyolanın ayak ucuna kadar çekti. Dene, kabil olduğu kadar yorgan altında kalabilmek için yatağın ayak ucuna kadar kaydı.

Clay kalktı, Lorene'in sert bakışları altında gömleğiyle pantalonunu giydi. Lorene ona çoraplariyle kun-

duralarını attı, sonra onu merdiven sahanlığında beklemeye gitti. Clay gittikten sonra, Lorene topuklarına basa basa evden çıktı ve onunla birlikte yola giden patikayı takip etti.

Yolda ikisi de fazla konuşmadılar. Lorene önden koşuyor ve Clay'ı daha hızlı yürümesi için sıkıştırıyordu. Tam o sırada güneş doğuyordu, kıpkızıl bir güneş; Clay bu rengin gözlerini acıttığını hissetti. Öyle şaşı şaşı bakmaya başladı ki, önünde hiçbir şey farkedemez hale geldi.

Kulübenin kapısında Clay, Suzan'ı çağırdı. Zenci kadın derhal kapıyı açtı. Daha uzaktan gelirlerken onları pencereden gözetlemişti.

Clay: "Vearl nerede?" diye sordu.

"Vearl orada uyuyor. Nasılsınız Miss Lorene? Sizi tekrar gördüğüme çok memnun oldum, Miss Lorene."

Lorene, kapıya doğru yürüyerek:

"Merhaba Suzan," dedi. "Vearl'ı hemen kaldır, onu görmek için deli oluyorum."

"Yavrucağınız çok büyüdü, Miss Lorene. Turp gibi çabuk boy atıyor, ya öyle boy atıyor işte, turp gibi."

Üçü birden içeri girdiler. Dört zenci yavrusu ayaktaydılar. Bir köşede birbirlerine sokulup büzülmüştüler. Sabahın serin havasından ürperdiler ve çıplak vücutlarına örttükleri velenseye daha çok sarıldılar. Vearl, Suzan'la George'un yatağında sıkık yumruklarla uyuyordu.

Lorene koşup onu kollarına aldı, bağrına basarak hararetle öpmeye koyuldu. Bir buçuk yılda çocuk o kadar büyümüştü ki, annesi gözlerine inanamıyordu.

"Vearl! Vearl! Anneni tanımıyor musun? Ben senin annenim, Vearl!"

Çocuk uyandı ve ağlamaya başladı. Lorene:

"Suzan," dedi, "onu şimdi eve götüreceğim."

Suzan, kapıya kadar çıkardı onu.

"Miss Lorene; onu büsbütün götürmüyorsunuz ya?"

Lorene cevap vermedi. Suzan: "Küçük giderse çok üzülürüm," dedi. Gözlerinin yaşını göstermekten utanmıyordu.

Lorene avluya koştu ve yola çıktı, Vearl boynuna asılmıştı. Suzan'ın sözünden tek kelime girmemişti kulağına.

Clay'le Lorene yolun yarısını almışlardı. Vearl iyice uyandı. Lorene'e onu ömründe görmemiş gibi bir tavırla baktı ve elinden kurtulmak için debelendi.

Lorene, gözleri yaşararak, çocuğun gözlerini, kollarını öptü:

"Vearl, Vearl! Tanımıyor musun beni? Hatırlamıyor musun anneni? Ben senin annenim, Vearl! Bak bana!"

Clay: "Yabanî oldu," dedi, "daha bir iki ay geçse bir tavşan gibi yanına yaklaştırmayacaktı kimseyi. Bir Suzan yakalayabilir onu."

Lorene çocuğu sımsıkı tutuyordu göğsünde. Ağırdı, kadın yürürken tozlara batıyordu, ama umurunda değildi. Ömrünün sonuna kadar onu yanından ayırmamaya karar vermiş gibi basıyordu çocuğu bağrına.

"Ben senin annenim, Vearl! Hatırlamıyor musun anneni?"

Clay, geride kalmamak için adımlarını genişleterek: "Uykusunda bastırmasaydık dünyada ele geçiremezdik onu. Tam mânasiyle bir yaban kedisi oldu."

"Vearl, annen seni gördüğüne bilsen ne sevindi. Seni bir daha görmek nasip olacak mı diye düşünüyordum. Anneni özlemedin mi sen?"

Çocuk: "Nerdeydin sen?" dedi.

"Uzakta, ta ötede, Florida'da, Vearl."

"Portakal yetişir orada. Ben gördüm portakalı."

"Evet, orada çok portakal var, çok."

"Getirdin mi bana?"

"Sana McGuffin'den portakal alırım, Vearl. Oradan getiremezdim sana. Çok uzak yer orası, portakallar da ağır çeker."

"Danny ile Jim'in babaları Florida'dan portakal getirdi onlara."

Lorene, Clay'e baktı; Clay, orada yaşayan zencileri hatırlayamayacağını bildiği için:

"Yolun biraz ötesinde oturan zenci çocuklarıdır," dedi. "Pete bir portakal kamyonunun şoförüdür. Arasıra Florida'ya kadar giderek Ralph Stone hesabına portakal ve mandalina yükler."

Yolun geri yanını ses çıkarmadan yürüdüler, bahçe kapısına vardıkları zaman Semon Dye'ın taraçada ayakta durduğunu gördüler. Acele etmelerini işaret etti.

"Dene kahvaltıyı hazırladı," diye bağırdı. "Sizi bekliyor."

Onları beklemeden sofayı geçti, mutfağa girdi.

Dene, Vearl için sofraya bir iskemle koymuştu, ama Lorene onu kucağına oturtmayı tercih etti. Çocuk kimseyle meşgul olmadan haşlanmış mısırı atıştırdı ve çayını içti. Ancak bitirdiği zaman Lorene yemeğe başladı.

Clay'e: "Bana biraz daha çay ver," dedi.

Clay, ocaktan çaydanlığı aldı ve fincanını doldurdu. Clay yemeğini bitirmişti. Ayakta kaldı.

"Bak," dedi, "işte Vearl için McGuffin'den aldığım ilâç şişesi."

Raftan tozlu şişeyi aldı ve masada Lorene'in önüne koydu.

"Bak," dedi, "şimdiye kadar bir yudum içiremedim."

Lorene bir an şişeye baktı, sonra eliyle itti şişeyi. Vearl şişeyi kavramaya çalıştı ama, Lorene onu yetişemiyeceği kadar uzağa itti.

"Onu kasabaya, doktora götürsen daha iyi edersin," dedi.

"Zaten bugünlerde götürmek niyetindeyim," dedi.

"Pekâlâ, o halde hemen hazırlan, şimdi hemen götüreceksin."

"Hemen mi? Bugün mü?"

"Evet, bugün. Vearl'ın hemen doktora gösterilmesi lâzım. Ne dediğimi biliyorum ben."

"Yok, bugün yapmaya pek niyetim yok, bu işi bugün yapmayı aklımdan geçirmemiştim. Yarın olsa ne farkı olur sanki?"

Lorene dirctti: "Derhal Vearl hemen doktora gösterilmeli. Sonra, iyileşmesi için iş işten geçmiş olur."

Clay arka kapıdan çıktı, masa üstündeki su kovasını aldı, içmeden önce ağzını çalkaladı ve tükürdü. Sonra merdivenden indi, ambara doğru yürüdü ve otomobilin durduğu barakaya ulaştı. Lorene bir şeye karar verdi mi tartışmanın boş olduğunu bilirdi. Hiçbir tartışmada onu alt etmeyi başaramamıştı.

Motor derhal işledi, Clay geri vitesi taktı, avluya çevirdi. Sonra Lorene'in Vearl'ı ona getirerek yanında koltuğa oturtmasını bekledi.

Lorene, arka kapı önünde Vearl'ın elleriyle yüzünü yıkadı. Sonra saçlarını ikiye ayırıp taradı, elbiselerini düğmeledi.

Clay: "Onu yarın da götürebilirdim kasabaya," dedi. "Yarın cumartesidir, kasabaya cumartesileri inmeyi severim."

Lorene cevap bile vermedi. Vearl'ı koltukta onun yanına oturtu, otomobilin kapısını kapadı, sonra otomobil hareket ederken eğilip çocuğu öptü. Emreder gibi bir tavırla:

"Clay," dedi, "onu doktora götürüp baktır. Bunu yapmazsan karışmam bak. Vearl doktora gösterilmeli, hem de derhal."

Clay asık bir suratla başını salladı. Allaha ısmarladık demek için arkasına dönmedi bile. Lorene bahçe kapısına kadar otomobili takip etti, araba yolun dönemecinde kaybolunca ağır ağır eve döndü. Semon onu bekliyordu.

"Tom nerede kaldı acaba?" diye söylendi. "Bugün yine geleceğini vadetmişti."

Lorene sert bir tavırla: "Tom Rhodes'ten bana ne?" dedi. "İster bugün gelsin, ister yarın, umurumda bile değil."

Taraçada oturdu, gözlerini yolda Vearl'le Clay'in uzaklaşıp kayboldukları noktaya dikmişti.

Semon bir iki dakika iskemlesinde sesini çıkarmadan durdu. Kadının keyfinin yerine gelmesini bekliyordu. Bir an sonra Lorene'in gözleri yoldan ayrıldı ve çitin önünde yükselen manolya ağacına çevrildi.

Semon: "Tom geleceğini söylemişti," dedi, "madem ki söyledi, sözünde durması lâzımdı."

Lorene: "Unutmuştur," dedi. "Tom Rhodes'i bilirim. Ona pek güven olmaz."

"Vaktiyle onunla ahbaplığı ilerletmiştin galiba, ha? Buradan ayrılmadan önce."

"Oldukça."

"Dün akşam sana karşı hayli teklifsiz davranıyordu. Onun için, belki dedim, vaktiyle onunla ahbaplığı ilerletmişsindir."

"Jacksonville'e gitmeden önce Rocky Comfort'ta çok erkeklerle düşüp kalktım. Bir yıldan fazla oluyor. Tom da onlardan biriydi."

Bir an sustu.

"Tom düşüp kalktığım erkeklerin ilkidir."

Semon iskemlesini yaklaştırarak:

"Diyorum ki, belki dönüşte benim otomobille gelmek istersin. Pazartesi sabahı Güney Georgia'ya gidiyorum, ama sen de beraber gelirsen Florida'ya kadar uzanmakta bir sakınca görmem."

"Seninle gidip de başıma belâ getirmeye niyetim yok," dedi. "Başımın belâya girmeyeceğini kim temin eder?"

Semon iskemlesini yaklaştırarak: "Orası benim bileceğim iş," dedi. "O halde anlaşıldı, seni Jacksonville'e götürüyorum. Florida'ya uğramam herhalde iyi olur diye düşünüyordum. Tanrı bana ille Florida'ya gideceksin deyip duruyor, bu işi o kadar savsakladım ki, aklıma geldikçe yüzüm kızarıyor. Ama artık kararımı verdim. Pazartesi gidiyorum."

Lorene: "Pekâlâ," dedi, "seninle geliyorum."

Semon öne eğildi ve elini iskemlenin arkalığına koydu.

"Yolda bir mola veririz belki."

"Neden icabetti?"

"Yol yorgunluğunu dinlendirmek için canım. Yolda bir iki gün kalabiliriz. Bir şey kaybetmiş olmayız."

"Otele inmek tuzluya oturur."

"Fazla zahmete girmeden masrafımızı çıkarırız belki."

"Nasıl?"

"Rastlayacağım adamlara senden bahsederim meselâ..."

Lorene başını sallayarak: "Anlaşıldı. Kabul, ama, kazancı kardeş payı etmek şartiyle. Bana kazık atmaya kalkarsan değişiriz külâhları. Haberin olsun, oyun edersen başım kızmaya görsün. Senin gibi adamlarla ben tetik davranırım. İş başka, dostluk başka."

Semon elini iskemlenin üstünden çekti, mutabık olduğunu göstermek için başını sallayarak dimdik oturdu.

"Diyecek yok," dedi.

"Ama enselenmeden becerebilir misin bu işleri? Pis bir köy kodesinde bir ay yatmaya niyetim yok."

"Bu işlerin erbabıyım ben. Biraz çakarız, hiç merak etme sen."

Lorene bir an sesini çıkarmadan onu süzdü. Sert bir tavırla gözlerinin içine bakarak: "Sahi," dedi, "böyle marifetlerin erbabı görünüyorsun."

"Biraz çakarız, Allaha şükür, bir parçacık çakarız."

"Belli, belli!"

Semon yeniden kadının üstüne eğildi, kolunu iskemlenin arkalığına koydu ve dudaklarını onun kulağına yaklaştırdı.

"Gitmeden burada işe başlasak, ne dersin? Tom Rhodes bugün gelirse ondan biraz para koparmanın yolunu bulmalı."

Lorene'in ne diyeceğini bekliyordu.

"Paraları uçlanacak adamdır gibime geliyor."

Lorene güldü: "Yanlış kapı çaldın. Tom zırnık koklatmaz. Vaktiyle benimle çok düşüp kalktı. Kalkıp da şimdi verecek değil ya."

Semon'un buluşları sona ermemişti.

"Ya Clay?" dedi. "Ne diye Clay'ı denemeyelim?"

Lorene alay etti:

"Saçmalama. Ne Tom'da iş var, ne Clay'de. Clay'ın para vereceğini düşünmek için adamın oynatmış ol-

ması lâzım. Vaktiyle onun karısıydım. Ne diye kalkıp da şimdi para versin?"

Semon başını çevirdi ve evin önünde yükselen manolya ağacını seyre başladı. Bir an sonra Lorene'e döndü:

"Herhalde yolunu bulacağım," dedi. "Tom Rhodes mahut damacanasiyle bugün gelecek olursa işler tıkırında gider."

Lorene birdenbire döndü ve dudaklarında hafif bir tebessümle Semon'u süzdü. Onun gibi böyle dalavereli işlerle uğraşan adamlar tanımıştı ama, papaz kılığında böyle işler görenine şimdiye kadar raslamamıştı.

Soğuk bir tavırla: "Bana baksana," dedi, "sen nesin Alahaşkına? Papaz mı, pezevenk mi?"

Semon fena halde kızmış göründü. İskemlesinde doğruldu ve yukarıdan ona öfkeli öfkeli baktı. Sert bir sesle: "Ben bir Tanrı adamıyım," dedi, "bunu aklından çıkarma, e mi?"

Lorene bir an sustuktan sonra:

"Pekâlâ," dedi, "Clay'ı kandırabilirsen ben üstüme düşen vazifeyi yaparım. Ama herhalde biraz kaçık olmalısın. Clay böyle bir tongaya basmaz. Metelik sızdıramazsın ondan."

"Görürüz," dedi Semon. "Sen benim dediğimi yap, ötesine karışma."

Kalktı, iskemlesinin yanında ayakta durdu, gözleri kadına dikili, sessizce onu seyrediyordu.

"Şöyle yola doğru bir uzanayım bakayım. Belki de oralarda Tom Rhodes'e raslarım."

IX

Hava sıcaktı. Tom Rhodes'in oturduğu çiftliğe ka-

dar kum ve toz içinde yürümek hoş bir şey değildi. Semon dinlenmek için birkaç kere yol kenarına oturmak zorunda kaldı. Sonunda çiftliğin önüne gelince soluğu tükenmiş, üstü başı toz içinde kalmıştı. Yarı yolda ceketini çıkarmak zorunda kaldı, etrafındaki boğucu havayı kovmak istermiş gibi ceketi yanında sallayıp duruyordu.

Tom'un çiftliğine ulaştığı zaman görünürde kimseler yoktu. Ama ambar tarafına yürüyünce ahır kapısında mısır ufalayan bir zenci gördü.

Zenci ayaklarını sürüyerek ona doğru geldi. Semon da bir söğüt ağacının gölgesine sığındı. Sıcak büsbütün kavurucu olmuştu. Semon da güneş altında yürümeye alışkın değildi. Zenciye sordu:

"Mister Tom nerede?"

"Ambar civarında bir yerde olacak. Gidip Mister Tom'u çağırayım mı?"

Semon bitkin bir halde evet işareti yaptı ve geniş kenarlı siyah şapkasiyle yelpazelenmeye başladı.

Zenci, kunduralarının geniş tabanlarını tozlar içinde sürüyerek ambara doğru yürüdü. Birkaç dakika gözden kayboldu. Sonra meydana çıktı, parmağiyle Semon'u gösteriyordu, bir dakika sonra da Tom, ambarın ardından göründü.

Semon: "Vâdini unuttun diye korkuyordum," dedi.

"Ne vâdi?"

"Horey'lere yeni bir damacana getireceğini söylemiştin ya."

Tom söğüdün altında onun yanına geldi.

"Ben mi söyledim onu, hatırlıyorsam gözüm kör olsun, unutmuşum herhalde."

"Ben de ondan korkuyordum ya. Onun için geldim buraya zaten."

Tom gülerek: "Vay! papaz," dedi, "Georgia içkisini pek hor görmüyorsun, ha?"

Kırmızı yüzü kahkahalardan sarsılıyordu.

"Papazın bu kadar susamışını da ömrümde görmemiştim doğrusu."

Semon: "Cin," dedi, "tam erkek içkisidir. Ben erkeğim, belki de ondan seviyorumdur bu içkiyi."

Tom: "Bekle de biraz getireyim," dedi. "Uzun sürmez."

Zenciyi çağırarak uzaklaştı. Semon yere çöktü, söğüde dayandı, iyice gölgeye otururak, kendini yelpazelemeye başladı.

Tom tekrar geldi ve Semon'u kalkmaya zorladı.

"Hadi gidip otomobilde oturalım. Böylece zenci geri dönünce hemen yola çıkabiliriz. Çok sürmez. Uzak değildir, çayırın altındaki küçük ahırdadır."

Semon ayağa kalktı ve Tom'un ardından ambara doğru yürüdü. Otomobil dışarda güneşin altındaydı. Oturdular, Tom motoru işletti.

Tom, Semon'a bir dirsek vurdu::

"Nasıl, gece Lorene ile işler yolunda mıydı? Vaktiyle Lorene ile işleri yoluna koymak öyle pek güç değildi, hele gitmeye karar verdikten sonra. Bir yıldan beri fazla değişmiş olmasa gerek. Gene eskisi gibi görünüyor."

Semon, Tom'un tongaya basmayacağını söylemekte Lorene'in haklı olduğunu anladı. Semon bu tasavvurdan vazgeçmeye karar verdi.

Zenci damacanayı getirdi ve arka kanapenin altına yerleştirdi. Damacanayı fıçıdan acele doldururken, kenarlarına içki bulaştırmıştı, buharlar arka kanapeden alevler gibi yükseliyordu. Semon bu kokuyu hırsla içi-

ne çekti. Horey'lerin evine bir an önce varmak için sabırsızlanıyordu.

Kalın kum tabakasına rağmen otomobil hızlı yol aldı. Tom, kum tabakasının pek kalınlaştığı noktalarda yavaşlamaya aldırış etmiyordu. Tam tersine, büsbütün gaza basıyordu. Bir ara az kalsın araba hendeğin içine yuvarlanıyordu, ama Tom gene gazı kesmedi. Bazan yola bile bakmadan dosdoğru gitmeye devam etti. Horey'lere vardıkları zaman Semon, geniş bir nefes aldı.

Otomobilden inerlerken Tom sordu:

"Pazara okulda vaız vermek niyetinde misin?"

Semon azimli bir tavırla: "Tabii," dedi.

"Ne hakkında vâzedeceksin?"

"Bir sürü şey hakkında," dedi Semon.

"Galiba haphazır bir yığın vaızın var, şimdi bütün işin, onları hatırlayıp söylemekten ibaret."

Semon, gözleri Tom'un arka kanape altından çıkardığı damacanada: "Öyle," dedi.

Tom beş litrelik damacanayı kaldırdı ve hafifçe salladı.

"Papaz," dedi, "bir devir yapalım. Çek bakalım."

Semon baş parmağını cam boynuna geçirerek damacanayı kendine çekti.

"Kendi payımı içeyim," dedi, "sevenlere bol bol kalır gene. Bugün hepimiz yükümüzü tam almalıyız."

"Fıçıda daha var. Ondan fazla da yeni yapılıyor. Yılın bu mevsiminde tedarikli davranırım."

İçerlerken Lorene'in taraçaya çıkarak yol tarafına baktığını gördüler. Bir dakika sonra koşarak bahçeye çıktı, başlarını çevirdiler ve McGuffin'den dönen Clay'in otomobilini gördüler.

Semon, gözlerini Lorene'den ayırmadan: "İşte Clay dönüyor," dedi.

Tom: "Pek çabuk geldi," dedi. "Bir iş günü kasabada dolaşmaktan tez yoruldu galiba. Cumartesi olsaydı, gece yarısından önce göremezdik onu."

Clay bahçeye doğru çevirdi arabayı ve onlara bir şey söylemeden ambar istikametine sürdü. Bir an önce gölge altına sığınmaya acele eder görünüyordu.

Lorene ona doğru koştu ve otomobilden inerken yanına ulaştı. Kaygılı bir sesle:

"Vearl nerede?" diye sordu.

Clay işitmemiş gibi eve doğru yürüdü. Kadın onu kolundan tutup çekti.

"Vearl nerede, Clay?"

Taraçaya ulaşmışlardı, Tom tam o sırada, elinde maşrapalarla sofadan çıktı.

Clay, dalgın bir tavırla:

"Vearl mı?" dedi. "Vearl kaçtı. Bir mil kadar gitmiştik, otomobilden atladı, nerde olduğunu bilmiyorum şimdi. Belki de vadide saklanıyordur. Ama karanlık basmadan Suzan'ın evine döner. Geceyi dünyada geçirmez dışarda."

Tom kadehleri doldurdu, bir tanesini Lorene'in avucuna sıkıştırdı. Semon iki kadeh aldı, birini Clay'e verdi.

Lorene dudağını ısırarak: "Demek doktora götürmedin onu?" dedi.

Clay kadehindekinin yarısını içti ve yanında yere koydu. Semon hemen kadehi yeniden doldurdu ve Clay'e uzattı.

"Kimi? Vearl'i mi? Hayır. Onu kasabaya kadar götüremedim. Ama doktora rasladım ve ona iki kelime çıtlattım. Çocuğa ilâcı vermemi ve bir daha sefer kasabaya inişimde kendisine getirmemi söyledi."

Lorene soğuk bir tavırla: "Onu kendim götürmeliy-

dim," dedi. Clay'e öfkeli öfkeli baktı. "Senin yan çizeceğini tahmin etmeliydim."

Clay hafif bir sesle: "Lorene," dedi, "elimden geleni yaptım. Yalansam gözüm kör olsun. Bilirsin ki çaresi elimde oldukça seninle çekişmekten hoşlanmam."

"Çocuğu götürmeye hiç de hevesli değildin, otomobilden atlamasına engel olmaya çalışmamışındır bile. Göz yummuşundur atlamasına, başından savdığına da pek memnun olmuşsundur."

Lorene kadehi dikti ve yanında yere sertçe bıraktı. Semon, Clay'ın maşrapasını aldı ve ona uzattı. Sonra kendi kadehini kaldırarak Clay'i de içmeye zorladı. Clay içti, sonra ağzını sildi.

Clay, ağız mızıkasını çıkardı, dizine vuruşturdu, sonra iki üç kere dudaklarında gezdirdi.

Semon: "Çal bize bir hava, Horcy," dedi.

Clay bir iki nağme çaldı, sonra başını sağdan sola salladı.

"Çalgı için daha vakit erken," dedi, "yemekten önce çalamam."

Mızıkayı tekrar cebine koydu, Semon da onu tekrar içmeye zorladı.

Clay boş maşrapayı yere ayaklarının dibine bırakarak: "Dene nerede?" diye sordu.

Tom: "Buralarda bir yerdedir," dedi. "Maşrapaları almaya gittiğim zaman onu mutfakta gördüm."

Clay, karşısında oturan Lorene'e baktı. Tom'un kendisine uzattığı silme dolu maşrapayı yudum yudum içiyordu. Birkaç kadeh cini çektikten sonra Clay'in hoşuna gidiyordu onu seyretmek. Kendisine yaraşan bir elbise giymişti, siyah saçları zihnini çeliyordu.

Onu işaret parmağiyle göstererek: "İşte," dedi, "tam benim istediğim gibi bir karı."

Tom: "Kim?" diye sordu.

"Lorene."

"Senin yerinde olsam ondan fazlacana bahsetmem. Dene uzaklarda olmasa gerek. Bir yerden dinliyordur herhalde."

Clay: "Doğru," dedi, "büsbütün unutmuşum Dene'yi. Bak, Dene'ye diyecek yok, tam bana göre bir kadındır."

"Ya Sugar, Clay? Sana göre midir, Clay?"

"Aman sen de, Tom, pekâlâ biliyorsun ki uzun zamandan beri Sugar'la alış-verişim yok."

Semon etrafa bakarak gülümsedi. Clay'in tam istediği hale gelmekte olduğuna pek seviniyordu. Ona bir kadeh daha içirmek fırsatını bulmak için kendisini biraz daha söyletmeye karar verdi.

"Horey," dedi, "Dene'den memnun musun bari?"

"Dene mi? Hem de nasıl! Hem de nasıl be kardeşim! Vallahi, Dene her zaman benden önce davranmasını bilir. Dene yanımdayken canımın ne istediğini bilmeye hacet yoktur. Daha ben farkına varmadan o bana istediğimi verir. Her zaman da böyleydi ya. Vaktiyle babasının evi önünde onu beklemeye gittiğim zamanlar, usulca gelip boynuma sarılır, beni öperdi. Namussuzum, canımın tam da bunu istediğini şıp diye anlardım. Ama daha önce düşünsem aklıma gelmezdi. Dene böyledir işte, hiç geri kaldığı olmamıştır şimdiye kadar. Her zaman benden bir parça evvel davranır."

Semon erbap bir tavırla: "Evet," dedi, "böylece sana tekaddüm eder."

Clay: "Tamam," dedi, "tamam! Lûğatçası budur! Hiç de aklımda tutamıyorum, ama ne ziyanı var sanki, nasıl olsa sen kulağıma fısıldayıverirsin."

Semon başını sallayarak: "Evet," dedi, "bu meziyeti ben de farkettim."

"Ne? Nedir o farkettiğin?"

"Tekaddüm ettiğini."

"Ne? Sana da yapmadı ya bu işi, ha?"

"Onu demedim. Bu meziyeti olduğunu farkettim dedim."

Clay kalkacakmış gibi ayaklarını yerde sürüdü. Ama iskemlesinde doğrulup gözlerini etrafındaki yüzlerde gezdirmekle yetindi.

"Hele bir yeltensin bak, karışmam sonra. Sen de gözünü aç, hey! Dene ile bu önce davranmak oyununu oynarken sizi yakalarsam, bak o zaman... ben... ben..."

Semon acele acele: "Sözümü yanlış anladın, sadece sana öğretmek istiyordum, işte o kadar. Hep karının ne yaptığını bize söylüyorsun, ama tam yerinde deyimi sana hatırlatmak için bana ihtiyacın var."

"Bak, yaptığın yalnız bundan ibaret kalırsa zararı yok."

Semon, Clay'ın kadehini tekrar doldururken Lorene'e bir göz kırptı. Kadın hemen kalkarak taraçadan ayrıldı.

Clay: "Nereye gidiyor?" diye sordu.

Semon omuz silkti. Clay'in birkaç yudum çekmesini bekledi, sonra onun önündeki korkuluğa gelip oturdu ve kulağına eğildi. Başıyla Tom'u işaret ederek:

"Seninle bir dakika başbaşa konuşmak istiyorum," dedi.

Kalktılar ve gidip taraçanın öbür köşesinde oturdular. Clay, Tom'un işitmemesi için sesini alçaltarak: "Ne oluyor?" dedi.

"Sana bir şey söylesem acaba hoşuna gider mi ki, ahbap?" dedi.

"Belki gider, belki gitmez. Söyliyeceğin şeye bağlı."

"Nasıl, gücün kuvvetin yerinde mi?"

"Turp gibiyim!"

Semon, yüzü Clay'in başı hizasına gelecek kadar eğildi. Sonra dinleyen var mı diye arkasına baktı. Clay de onu taklit etti ve şüpheli bir tavırla başını çevirip baktı.

"Ahbap," dedi, "biriyle tanışmak ister misin?"

Clay: "Kim?" dedi. "Kim bu? Nerede?"

X

Clay'in taraçanın öbür köşesinde ayakta duran Tom Rhodes'i görmesine engel olacak şekilde yaklaştı Semon.

"Orada seni görmek isteyen bir kadın var. Gidip görüşmek ister misin?"

"Bu da sorulur mu yahu? Hani, nerede?"

"Merak etme. Öğrenmek istediğim şu ki, onunla konuşmak ister misin?"

"Beyaz mı?"

"Hem de nasıl? Bir zenci parçası için seni rahatsız eder miyim?"

Clay: "Vay anasını, diye bağırdı, hadi gidelim!"

Tom'dan yana başlarını bile çevirmeden taraçadan çıktılar. Evin köşesini geçtikleri zaman Semon, birdenbire Clay'i kolundan tutup durdurdu.

"Horey, üstünde biraz para vardır herhalde, değil mi?"

"Para mı? Belki vardır beş on para. Neden icabetti bunu sormak?"

"Hani, şu var ki, kadınla görüşmek için ufak bir şey vermek gerek de. Usuldendir, öyle değil mi?"

"Kaç para?"

"Üç dolar kadar bir şey."

Clay irkildi ve başını salladı. Yüzünde bir hayal kırılışı okundu, bir an için sarhoşluğu geçmişti.

"Varım yoğum bir dolardan ibaret. McGuffin'den dönmek için benzin almak icabetti. Enayilik edip biraz da kumar oynadım. Kalan bütün param bir dolardan ibaret."

Semon hırsından dudaklarını ısırdı.

"Emin misin, Horey? Ara bakalım ceplerini bir. Bütün paran bir dolar olur mu hiç? Kimin olsa daha fazla parası vardır. En aşağı iki üç doların olmalı."

Clay sıra ile bütün ceplerini araştırdı, ama pis ve yırtık eski bir dolardan başka bir şey bulamadı. Onu Semon'un burnuna uzattı. Semon:

"Ya Dene?" dedi. "Ondan alamaz mısın?"

"Dene mi? Dene'nin metcliği yoktur. Bütün parası benim verdiğimdir. Hayli zamandır da bir şey verdiğim yok. Dene'ye hiç güvenme, haber vereyim."

Semon enine boyuna gezinmeye başladı. Sonunda dönüp Clay'e baktı. "Pekâlâ, ver bana o doları. ama pazartesiye kadar eline daha para geçerse geri kalanını ödersin."

Clay: "Vay anasını," dedi, "sırf konuşmak için bu kadar para verilir mi? Ben bunu bilirim, bunu derim, sırf konuşmak için bu kadar para fazla."

"Sana daha ileri gitme diyen var mı? Elini kolunu tutmuyor kimse. Parayı verdin ya, şimdi gidebilirsin, bedelini almak hakkındır."

Clay, Semon'un bir dolarlık kâğıdı katlayıp cebine koyuşunu seyretti. Tam paranın gözden kaybolduğu sı-

rada bu işten vazgeçeceği geldi. Parayı yakalamak için var kuvvetiyle atıldı, ama Semon bir şamar vurarak elini aşağı indirdi.

"Parayı karıya vermek lâzımdı," diye düşündü. "Parayı senin alman biraz garibime gidiyor hani."

Semon kesip attı: "Ben onun kasadarıyım."

Clay'i kolundan tutup alıra doğru götürdü. Bir iki adım gittikten sonra Clay kolunu çekip kurtardı.

"Yavaş, yavaş ol," dedi. "Nereye götürüyorsun beni?"

Semon onu kolundan yakalamaya çalışarak:

"Ahıra, ahbap," dedi.

"Ahıra mı? Kimin ne işi var benim ahırımda yahu? Hayli zamandır burada otururum, benden başka bu ahıra gireni görmedim."

"Neler olup biter de senin ruhun bile duymaz, Horey. Yürü bakalım."

Ahıra vardılar ve içeri girdiler. Görünürde kimse yoktu. Bölmeler boştu ve koşum takımlarının durduğu yerin kapısı ardına kadar açıktı. Semon etrafına bir göz gezdirdi ve ambara çıkan merdiveni gördü.

Clay'i merdivene doğru iterek: "Çıkalım," dedi Semon.

Clay: "Namussuzum, dedi, "yukarda samanla ottan başka bir şey yoktur. Bilmez miyim yahu! Otları seyretmek için ne diye tırmanayım bu merdiveni?"

Semon onu merdivenin alt ucuna getirdi ve ilk basamağa ayağını bastırdı. Bir kere işe koyulunca Clay hızla çıktı.

Ambara varınca başlarını kaldırdılar. Lorene ortadaki direğe sırtını dayamış ayakta duruyordu.

"Vay anasını ulan, vay anasını!" dedi Clay. "Ambarımda ne işin var senin, Lorene?"

Kadın yaklaşmasını işaret etti.

Clay, Semon'a döndü ve gözleriyle bu işin anlamını sordu. Semon başını salladı ve onu Lorene'e doğru itti. Clay'in ayakları saman denklerine takıldı, bir toz bulutu yükseldi.

Semon: "Hadi yanaş, Horey," dedi, "paranın karşılığını al."

Clay: "İyi ama, bu Lorene," dedi. "Birinin benimle görüşmek istediğini söylemiştin, sana cebimdeki bütün parayı verdim, olup olacağı Lorene çıktı!"

Semon: "Onunla görüşmek için bana para verdin. İşte karşında duruyor! Hadi yaklaş!"

Clay bir süre ne söyliyeceğini bilemedi. Gözleri Lorene'den Semon'a gidip geliyordu. Sonra ayakları dibinde duran samanlara bakmaya başladı.

"Vay anasını," dedi, "günün birinde eski karılarımdan biriyle konuşmak için bütün paramı vereceğim dünyada aklımdan geçmezdi. Dedim ya, aklım ermiyor bu işe. Galiba şaka ediyorsunuz benimle! İnsanın karısı ile konuşmak için para verdiğini hiç işitmemiştim. Ama diyeceksin ki o artık senin karın değil. Öyle ama, ne de olsa gene karımdır, çünkü dördüncüsüdür."

Lorene onu kolundan tutup kendine çekti.

★

Semon başları ucunda eğilmiş, ambardan çıkmaları için zorluyordu onları.

Kadın söz verdi:

"Clay, günün birinde gene gelirim. Hep uzakta kalacak değilim. Bir gün gelirim gene."

Clay bu sözlere inandığını göstermek için başını salladı.

Semon, bir yandan yürürken, onları düşüncelerinden sıyırmak için bir ona bir ötekine dönüyordu.

Lorene: "Ben dönünceye kadar Dene'ye fit olmaya bak," dedi. "Daha çok hoşuna gittiğimi biliyorum, ama burada kalamam. Artık iş işten geçti. Jacksonville'e dönmeliyim. Jacksonville'den vazgeçemem. Ama belki günün birinde usanırım Jacksonville'den, o zaman artık Dene'den hoşlanmaz olursan sana dönerim. Jacksonville'den usandığım zaman en hoşuma gidecek şey, seninle buraya dönmek olacak."

Eve doğru yürüyorlardı. Lorene ile Clay aynı hizada, ama birbirlerinden oldukça uzak yürüyorlardı. Semon biraz geriden onları takip ediyordu. Taraçaya varmadan hiçbiri ağzını açmadı. Ağır ağır yürüyorlardı. Pek acele eder bir halleri yoktu.

Dene ile Tom Rhodes taraçada ayakta duruyorlardı. Tom göz kırptı ve gülümseyen bir bakışla gelenleri süzdü. İki adamın uzaklaştıklarını görünce her şeyi anlamıştı.

"Dene nerede olduğunuzu sordu," dedi, "ne cevap vereceğimi bilmiyordum."

Kimse cevap vermedi. Bütün gözler Dene'ye çevrilmişti. Clay ona bakmamaya çalışmıştı ama, elinde olmadan bakmıştı.

Hepsi oturduktan sonra Dene, inatçı bir bakışla Clay'i süzdü.

"Nerden geliyorsun böyle, Clay?"

Clay, yolun öte yanında vadi boyunca uzayan koruya şöyle bir göz attı, sonra ağaçların tepelerine, başının üstündeki mavi göğe, yolun kenarında yıkılmış çitlere baktı.

Dene yılmadan sorusunu tekrarladı:

"Nerden geliyordun demin, Clay?"

"Kim? Ben mi?"

Dene'ye baktı, o da başıyla "evet" işareti yaptı.

"Ne zaman? Demin mi?"

Gene baktı ona ve başıyla ağır ağır "evet" işareti yaptığını gördü.

"Nerede miydim? Ha! Ahır tarafında, işte."

Sustu ve gözlerini çevirdi.

Tom: "Dene, üçünüz beraber bu kadar zamandır ne yaptığınızı merak ediyordu. Belki de balık avlamak için solucan topluyorlardır, dedim."

Clay, Dene'nin sorgusu daha uzamaması için dua ediyordu. Dene sesini çıkarmadığından artık bu mesele kapandı sandı. Sonra düşünmeye koyuldu ve sorgunun ancak başladığını anladı, şimdi her gece Dene onu uyutmayacak, soru soracak, yalvaracak, tehdit edecekti. Ve ta nereye gittiğini ve ne yaptığını ona itiraf edinceye kadar bu hep böyle devam edecekti. Ama o zaman bile iş bununla kalmıyacaktı. Dene bu iş için aylarca onu taciz edecek, hep lâfı oraya getirecekti. Clay bunu yapmasına nasıl engel olabileceğini bilemiyordu. Katlanması gerekti çaresiz.

Semon, belli birine hitap etmeden: "Evet, org bulunmaz herhalde, ama zararı yok. Pazar günü orgsuz iş görürüz, ne yapalım. Biri bir keman veya bir banjo getirir, çalgı için bu da yeter. Böyle bir merasimde şarkı ve musikiye fazla önem vermem. İnsanları bir okulda veya kilisede bir araya getirdiğiniz zaman nasıl olsa kendileri musiki yaparlar. Hem bazan galiba vaız dinlemektense şarkı söylemeyi tercih ederler. Gelecek pazara sırayla ikisine de yer vermek doğru olur, diye düşündüm. Böylece herkesi memnun etmiş oluruz."

Clay cebinden ağız mızıkasını çıkardı ve dizine vurusturdu. Sonra âletin cebinde toplamış olduğu tütün

kırıntılarını ayıklamak için üstünden elini geçirdi. Mızıka oldukça temizlendikten sonra çalmaya koyuldu.

Tom: "Pazara ne hakkında vaız vereceksin?" dedi. "Bize bundan hiç sözetmedin yanılmıyorsam."

"Ne hakkında mı vaız vereceğim? Günah hakkında. Ben hep günah hakkında vaız veririm, Tom. İnsanların uzunca bir süre vaıza katlanmalarını istersen bundan söz açman şarttır. Günahlar ne kadar çok olursa, ne kadar büyük, ne kadar çirkin olursa insanların o kadar hoşuna gider. İnsanlara sevdikleri şeyleri anlatmak lâzımdır. Ben insanların neyi dinlemekten hoşlandıklarını keşfettim, onlara istedikleri mavalı okuyorum."

"Neyi dinlemekten hoşlandıklarını nerden biliyorsun?"

"Şapkamı uzatıp topladığım sadakanın ve günah çıkaranların çokluğundan. Hayli zamandır vaız ediyorum, herkesin neden hoşlandığını bilmez olur muyum?"

Tom: "Bu işlere aklın yatar herhalde?" dedi.

"Yatmaz olur mu, ne diyorsun, yatmaz olur mu?"

Sustu ve Tom'un kadehini doldurmasını seyretti. Sonra kadehin yarısını dikti ve devam etti:

"Erbabı olmasına erbabıyım bu işin. Yirmi yaşımdan beri Georgia ile Alabama'nın dolaşmadık köşe-bucağını bırakmadım, şimdi ellisine yaklaşıyorum. Artık bir şeyler öğrenmişizdir herhalde. İnsanların arasına karışacak yerde pek çok meslekdaşlar gibi bir kiliseye postu serip kurulsaydım ben de onlar gibi bir şeyden çakmıyacaktım. Ama ben gezerim. Ben gezginci bir papazım, alır başımı giderim, memleket görürüm, o yüzden, Georgia'da yapılan günahların her çeşidini bilirim. Hem sen günah mı ararsın ki buralarda!"

XI

Yemekten sonra Lorene ile Dene öğle uykusu için eve çekildiler, Semon bir şey söylemeden taraçadan inip evin köşesinde kayboldu. Bir dakika sonra ne yaptığını merak ettikleri için Tom'la Clay de peşinden gittiler.

Semon tuğla ocağı yanında yere çömelmişti. Sert toprağın üstünde bir çift zar yuvarlıyordu. Onlar yaklaşınca başını kaldırmadı.

Tom, sevinçle: "Papaz," dedi, "hay yaşayasın, bayılırım bu oyuna ben."

Semon arasıra dudaklarını şapırdatarak zarları yuvarlamaya devam ediyordu. Başını kaldırmak zahmetine girmiyordu. Zarları rahatça kullanışı bu işin ehli olduğunu gösteriyordu.

Tom onun karşısına çömeldi. Beyaz ve sert kumlar üstünde küçük zarların yuvarlanışını seyrediyordu.

Tom, daha fazla dayanamayarak:

"Şöyle ahbapça bir parti çevirsek," dedi. "Vakit geçirmek için bundan iyisi can sağlığı."

Clay de zarlardan gözlerini ayıramıyordu. Onları avucuna almak arzusiyle parmaklarını uğuşturuyordu.

Tom: "Oynarsak ahbapça bir parti çevireceğiz, sonu kavgaya varacak işlerden hoşlanmam ben."

Semon başıyla tasdik etti, Clay'e baktı.

"Var mısın, Horey?"

Clay, vücudunun ağırlığını bir ökçesinden ötekine geçirerek:

"Sorar mısın?" dedi. Bir avuç kum alarak parmakları arasından süzdü.

Semon, kayıtsız bir tavırla sordu:

"Paranız var mı?"

Zarları yuvarlıyor ve kum tanelerini etrafa dağıtarak önünde tekerlenişlerini seyrediyordu.

Tom: "Param mı," dedi, "şöyle ahbapça küçük bir partiye yetecek kadar bulunur."

Önlüğünün ceplerini araştırdı ve çıkan bütün parasını ortaya koydu.

Semon: "Ya sen, Horey," dedi, "kaç paran var senin?"

Eliyle yere attığı zarların hareketine dalmış görünüyordu.

Clay: "Vallahi," dedi, "ne bileyim, galiba metelik yok cebimde. Deminki dolar bütün paramdı. Ama bana ödünç verirseniz belki kazanır öderim."

Semon başıyla kesin bir "hayır" işareti yaptı.

Tom: "Yazık, talihimiz yokmuş, ben de şöyle ahbapça bir parti çevirsek diyordum."

Gözlerini zarlardan ayırmadan Clay:

"Bana bir dolar ödünç vermezseniz, oynamak için bir çare göremiyorum."

Semon kestirip attı: "Hayır Horey, düşman kazanmanın en iyi yolu, ödünç vermektir. Tecrübemde yanılmıyorsam şaşmaz bir kanundur bu. Oyuna başlamak için ödünç para verdin mi sonu fos çıkar hep. Paran yoksa oynamamak daha hayırlıdır. Başka şey için olsaydı memnuniyetle ödünç verirdim. Ama bir zar oyunu için iş değişir. Sırf bu sebepten cana kıyıldığını çok gördüm."

Clay'in suratı asıldı. Bir parti çevirmeyi canı öyle istiyordu ki, bundan vazgeçmeye bir türlü yanaşamıyordu.

Tom, acımış bir tavırla:

"Talihsizlik!" dedi. "Bir kimsenin meteliksiz olduğu için oyundan mahrum kalışına canım sıkılıyor."

Semon kesin bir tavırla başını salladı.

"Bu oyun ya ciddî oynanır, ya hiç oynanmaz. Her şey gibi kumarda da böyledir. Bazıları parasız oyun oynayabileceklerini sanırlar. Ben derim ki; biri oyuna girmek istedi mi, ortaya para koymalı, hem de peşin. Böyle olmadı mı, oyun bitince mutlaka biri çıkar, para kaybetti diye mızıkçılık eder. Oyunda verilen söz ciddiye alınmaz."

"Belki oyuna koyacak bir şey bulabilirim."

"Ne, meselâ?"

"Ne bileyim. İşte şurada gördüğünüz şeylerden."

"Toprak mı? Ne yapayım toprağı ben? Cebime koyup götüremem ya."

Clay etrafına bir göz attı. Oynayabilmek için rehin olarak verecek bir şey göremiyordu. Bu meseleyi halletmeye çalışırken, Semon, zarları bileğinin ağır ve emin bir hareketiyle atarak, usulü dairesinde yuvarlıyordu. Durmalarına hiç meydan vermiyor, tam duracakları anda topluyordu. Âdeta ne attığını bilirmiş, buna bakmak gereğini duymuyormuş gibi bir hali vardı.

Semon, gözlerini yerden ayırmadan:

"Belki evde altın bir şeyin vardır, bir saat meselâ?"

Clay haykırdı: "Sahi be, yahu! Nasıl da unutmuşum, evde bir saat var!"

Semon: "Bu yetmez," dedi. "Ardarda birkaç kere kaybedecek olursan gene para koyabilecek kadar değerli bir şey olması lâzım."

Clay: "Saati kaybetmek istemiyorum!" dedi.

"Neden?"

"Dene'nindir. Babasının saati. Ölüm döşeğinde kıza verdi onu."

"Kiminmiş, kimden kime kalmış, bana ne be? Sen

ortaya koyuyor musun, ona bak. Para bütün Amerika'da aynı paradır, saat de olup olacağı saattir işte. Hele altınsa."

Clay: "Altındır elbette," dedi, "her tarafı sapsarı." Almaya koştu.

Semon: "Belki de altındır?" dedi.

Tom: "Papaz," dedi, "senin zar oynadığını bilmiyordum. Papazsın ama, başkalarından pek farkın yok. Benim tanıdığım papazlar, zarları maşayla bile tutmaya yanaşmazlar."

Semon, zarları çıkardığından beri ilk defa olarak güldü. Ama yüzünde neşenin en küçük bir izi yoktu.

"Vâzederken vâzederim, başka gün de uyurum. Senin anlayacağın bu."

Tom onu dirseğiyle dürttü:

"Oynarken de oynarsın galiba, ha! Bak buna diyecek yok. İnsan bir şey yaptı mı yapmalı."

Semon biraz daha çömeldi:

"Elli sentle başlayıp yavaş yavaş arttırsak fena olmaz diyorum."

Pantalonunun altı kumlara değiyordu âdeta.

"Hemen doludizgin gitmektense yavaş başlamayı severim. Domatesleri olmadan toplamak bir işe yaramaz."

"Papaz," dedi Tom, "hakkın var. Öyle yapmalı."

Clay evin arkasından koşarak geldi. Elinde saati sallarken ağzı kulaklarına varıyordu.

Heyecan içinde: "İşte," dedi, "size yalan söylemedim."

Semon: "Kaç oyunluk değeri olduğunu anlamak için buna kıymet biçmek lâzım," dedi. "Sen ne dersin Tom, ne eder?"

Tom altın saati aldı, muayene etmek için güneşe tuttu, sonra başını salladı:

"Bir şey çaktıysam namussuzum."

Semon elini uzatarak: "Ver bakayım bana!" dedi.

Clay: "Pek eski değildir," dedi. "Gerçi Dene'nin babası ölümünden bilmem kaç yıl önce bunu taşırdı ama, yeni gibi parlıyor."

Semon saati kulağına götürüp dinledi.

"Neden işlemiyor ki?" dedi. Her yana şiddetle sallamaya koyuldu. Sonra tekrar kulağına götürdü.

Tom: "Belki çok zamandır rafta durup duruyordu da ondandır," dedi.

Clay: "Hayır," dedi, "Dene onu dolaba koymuştu. Bulmak için bütün eşyasını altüst ettim."

Semon saati Clay'e atarak:

"Al baba saatini, ne yapsan tik-tak etmiyor, beş para etmez bu matah."

Clay: "Belki kurması bitmiştir?" dedi.

İşleyip işlemediğini anlamak için kulağına götürüp kurmaya başladı.

Semon: "Bana kalırsa," dedi, "bir buçuk dolar kadar bir şey eder, olsa olsa. Belki altını eritilirse bu kadar para tutar."

Clay ciddî bir tavırla saate baktı.

"Ben daha fazla eder sanıyordum."

Semon, emin bir tavırla "hayır" işareti yaptı.

Tom: "Sence ne eder?" dedi.

Clay: "Belki iki dolar eder diyorum," dedi.

Semon gözlerini kaldırdı:

"Ne kadar?" dedi.

"İki dolar."

Semon: "Kimbilir, belki de eder," dedi. "Belki biraz

noksan kıymet biçtim. İki dolar etmesi mümkündür, ne de olsa altın."

Clay'in yüzü güldü. Yere çömeldi. Vücudunun ağırlığını sağdan sola, soldan sağa geçirip duruyordu. Saati önüne, kumların üstüne koyduktan sonra ellerini hızlı hızlı uğuşturdu.

Semon: "Horey," dedi, "saatin dört oyunluktur."

Clay ikisine de ayrı ayrı bakarak: "Nasıl?" dedi.

"Başlangıç olarak, oyunu elli sentten açıyoruz, demek ki saatin dört oyunluk kıymeti var."

Clay: "Vay!" dedi. "Benim gibi bir fıkara için fazla değil mi yahu! Yirmi beş sentten fazlasına oynanacağını sanmıyordum."

Semon: "Yirmi beş sent mi? Çocuklar oynar onu," dedi. "Büyükler oynayınca elli sentten aşağı inilemez."

Clay: "Belki de haklısın," dedi, "ama Dene'nin babasının saatine topu topu dört oyun oynayabilmek, yüreğimi yakıyor. Yüreğimi yakıyor, dostlar!"

Semon: "Aldırma," dedi, "varımızı yoğumuzu yutacaksın."

Bunu söylerken oyuna başlamaya hazırlanıyordu. Kumun üstünde yeri temizledi ve zarları sildi.

"Göreceksin bak, doğru mu değil mi? Çabucak yutacaksın bizi."

Semon cebinden bir avuç bozuk para çıkardı, yirmi beş sentlik paraları ayırdı, sağ ayağının önüne sekiz tanesini üstüste koydu.

"Ahbap," dedi, "para koymak sırası sende."

Dairenin ortasına yirmi beş sentlik iki para attı. Tom bu paranın yanına bir yarım dolarlık korken Semon'un elindeki zarlardan gözlerini ayıramıyordu.

Clay, saatini usulca önündeki kumlara iterken:

"Saatime karşılık dört defa oynayacağım," dedi.

Semon: "Tamam, Horey," dedi, "dört defa oynamak hakkındır. Sonra hır-gür çıkmaması için bu hususta iyice anlaşalım."

Avuçlarının içinde zarları sallayarak bir elinden ötekine geçiriyordu.

Tom: "Papaz," dedi, "ısıt zarları, beceremezsen uzat bana!"

Clay: "Dört oyun hakkımdır," dedi.

Semon, zarları Tom'a atarak: "Sen bizim konuğumuz sayılırsın, başlamak sana düşer."

Tom kumun üstüne bir yarım dolarlık daha attı ve zarları, elini başının üstüne kaldırarak iki elinin avuçlarında sallamaya başladı. Sonra geniş bir hareket ve homurtu ile zarları dairenin içine attı. Çar-ü-dü düş müştü.

Semon, avuçlarına tükürüp ellerini uğuşturarak: "Beceremiyecek," dedi, "kader böyle, beceremiyecek!" Sonra ilâve etti: "İşte bana uğur getiren rakkam, ağan atınca bak nasıl atar!" Zarları attı. Dokuz düşmüştü.

Semon: "Beceremez," dedi, "becermeye erkek ister! Nah kaybetti işte!"

Tom zarları aldı, on kere kadar birbirine çarptırdı ve daireye attı.

"Al sana!" diye homurdandı.

Çar-ü-se düşmüştü.

Semon: "Ben kaybedecek dedim mi bil ki kaybetmiştir," dedi.

Clay, avucunda tuttuğu yabancı zarlara baktı ve usulca çalkalamaya başladı. Zarları bileğinin kesik kesik hareketleriyle sallayarak:

"Şimdi görürsünüz!" dedi.

Güzel bir yedi düşmüştü.

Clay: "Vay anasını," dedi, "ne dersiniz buna bakayım?"

Cevap beklemeden devam etti: "Buna usta işi derler."

Paraları topladı ve saatini okşadı

Paralarla saati dairenin içine koyarak:

"Hadi, yine iki dolarına," dedi. "Keyfim yerinde bugün."

Öteki ikisi de paraları koydular, ama oyun bitince Clay, başlangıçtaki vaziyetine düşmüştü: Oynamak üzere saatin ancak dörtte üç hissesi kalmıştı elinde.

Semon vücudunun ağırlığını bir ökçesinden ötekine geçirirken: "Oyunu daha meraklı bir hale koysak," dedi, "bir dolarına oynamayı teklif ediyorum."

Clay şimdi iyice kızışmıştı. Paranın arttırılması aleyhinde değildi, tam tersine. Başını hemen "evet" diye salladı ve yere daha iyi çömeldi.

Semon, zarları ısıtmak istiyormuş gibi avuçlarında çalkalıyordu. Sonra sert kumların üstüne sert bir hareketle fırlattı. Bir dokuz düşmüştü. Semon gülümsedi ve zarları aldı.

Zarlara üfleyip onları başının üstünde sallayarak: "Ağan bu işin erbabıdır, ağanı bu oyunda yenecek olanın alnını karışlarım. Ben Amerika'nın en iyi zar oyuncusuyum, anladın mı?" dedi.

Tom, gözlerini zarlardan ayırmayarak: "O kadar şanslı mısın?" dedi.

"Şans mı? Ne şansı be! Ben oynamasını bilirim, işte o kadar. Daha beşikte öğrenmişim bu oyunu ben. Bir kere öğrendim mi bir daha unutmam."

Zarları kumların üstünde yuvarladı. Yine dokuz düştü. Bu kadar şanslı bir adamla kimse baş edemezdi.

Tom'a bir göz atarak Clay'e: "Saatten ne kaldı elinde?" dedi.

Clay: "Bir dolar," dedi, "bundan önce üç kere oynadım."

Semon, kollarını açarak ve saati elleriyle örterek: "Ne münasebet!" dedi. "Oyunu bir dolara çıkardığımızı unutuyorsun. Onun için yalnız elli sentin kaldı, Horey."

Clay ne diyeceğini bilemiyordu. Koyduğu paraların bu kadar çabuk eriyişine ve elindeki saatin hemen hemen elinden çıkmış olmasına akıl erdiremiyordu. Saati, istemeye istemeye, tekrar dairenin ortasına koydu.

Semon: "Dostça bir oyun çeviriyoruz, ahbap," dedi. "Para yüzünden aramızda hır gür çıkmasını istemem. Ben zar oynadım mı, kaybedenin de, kazananın da hoş karşılamasını isterim. İşte böyleyim ben."

Tom: "Talihim açılacak artık," dedi, "şimdiye kadar elim alışmamıştı."

Clay ümitsiz bir tavırla: "Bu sefer kaybedersem mahvoldum," dedi. "Oynayacak bir şeyim kalmayacak."

Semon parasını sayarken: "Oyunbozanlık etmek doğru değil," dedi. Sonra zarları ikinci bir defa attı, şeş-beş düşürdü.

Tom: "Vay deyuus talih vay!" dedi.

"Ben oynadım mı böyle oynarım. Ahbaplar, ziyanınızı çıkarmak isterseniz oyuna devam için para koyun bakalım."

Clay, saatinin Semon'un cebine inişini seyrederken: "Dene'nin babasının saatini tekrar ele geçirmek isterdim," dedi.

"Bunun için bilek kuvveti lâzım. Ben onu böyle kazandım. Bu dünyada bilek kuvveti olmadan hiçbir şey elde edilmez."

Tom: "Bu zarları ne zamandan beri kullanırsın?" dedi.

Semon, zarları ona atarak: "Muayene edebilirsin," dedi. "Hile yapacak adam olduğumu aklınıza getirmenizi istemem."

Tom zarları dikkatle muayene etti, büyüklük ve ağırlıklarını tarttı, ama şüpheli bir şey göremedi. Başını sallayarak Semon'a uzattı zarları.

"Papaz," dedi, "sen anandan şanslı doğmuşsun herhalde!"

Semon zarları çalkaladı ve başının üstünde havada tuttu. Ayakları dibindeki daireye bakıyordu. Clay gözlerinin ona takılıp kaldığını hissetti.

Semon: "İçimizden biri para koymadı," dedi.

Tom: "Ben koydum," dedi, "işte dolarım."

Clay iki çift gözün kendisine çevrildiğini hissetti.

"Ben tertemiz oldum," dedi. "Meteliğim yok artık."

Semon ellerini aşağı indirdi ve zarları elinin açık avucunda çalkalamaya başladı. Düşünüyordu.

"Demek oynamıyorsun, ha?"

Clay başıyla "hayır" işareti yaptı.

"Koyacak hiçbir şeyin kalmadı mı?"

"Kalmadı namussuzum," dedi, "Dene'nin babasının saati, oynayacak tek şeyimdi."

Semon topukları üstünde döndü ve ambar tarafına baktı. Sonra gözleri Clay'in otomobilinin barakanın dışında kalan arka kısmına takıldı. Başıyla otomobili işaret etti ve Clay'e bakmak için döndü. Clay gözlerini faltaşı gibi açtı.

"Otomobilini oynayabilirsin, herhalde?" dedi.

Clay kesin bir tavırla: "Öyle şey olmaz!" dedi.

"Neden olmuyormuş, canım?"

"Ulan dinine yandığım! Otomobilimi oynayım da kasabaya neyle gideyim sonra?"

"Senin gibi usta bir kumarbaz kaybetmekten korkmaz. Zarları tutuşundan bile yaman bir oyuncu oldu ğun belli. Korkma be Horey!"

"Dene ne der sonra bana?"

Semon öfkeli bir sesle haykırdı:

"Ulan herif, otomobil senin mi değil mi? Namussuzum, benim olsaydı bir dişi parçasından zerre kadar korkum olmazdı."

Clay, Tom'a baktı. Tom otomobile baktı, sonra başını indirdi, gözleri ayakları dibindeki yere takıldı kaldı. Hiçbirinin tarafını tutmaya cesaret edemiyordu.

Clay kararsız bir tavırla: "Vallahi bilmem ki?" dedi.

Semon: "Hadi düşünme Horey!" dedi. "İnsan icabında tehlikeye koymaya cesaret edemedikten sonra bir şeyi varmış yada yokmuş hepsi birdir."

"Ne eder acaba sence?"

"Şu halinde elli dolar eder herhalde."

Clay başını sallayarak:

"Elli dolar mı?" dedi. "Muhakkak daha fazla eder. Hem çok daha fazla."

"Neden ediyormuş daha fazla acaba?"

"Onu alalı bir yıl olmadı, McGuffin'de bu otomobile dört yüz dolar saydım ben."

Semon otomobilin arka tarafını tetkik için bir kere daha başını çevirerek:

"Seni aldatmışlar belki," dedi.

Clay başını salladı. Otomobiline Semon'dan çok daha fazla kıymet biçiyordu.

"Gözü kapalı yüz dolar verirler," dedi. "Daha aşa-

ğıya satmam. Daha aşağıya satacak olsam kendi hakkımı yemiş olurum."

Semon: "Peki hatırın için eder diyelim. Ha, ne dersin, Tom?"

Tom başıyla "evet" işareti yaptı.

Semon: "Benim köhne arabadan kat kat iyidir," dedi. "Benimki de öyle hurda fiyatına satılacak halde değildir hani. Ama belki yüz dolar fazla sayılmaz, hatırın için tabii."

Semon ceketini çıkardı, gömleğinin kollarını sıvadı, yakasını açtı ve bir at yelesi gibi alnına dökülen siyah saçlarını arkaya attı.

"Hadi bakalım!" dedi. "Oynamadan duramıyorum, ahbap! Ben bir kere zarları atmaya başladım mı, kabız adamın bağırsaklarındaki müshil gibiyim: kimse durduramaz beni: her şeyi söküp atarım."

Clay daha iyi çömeldi.

"Doksan dokuz kere oynayacağım, öyle değil mi?" dedi.

"Tamam, öyle Horey. Şimdi gözlünü aç ha! Kaç oyunluk paran kaldığını hesaplamak için ikide bir oyunu durdurmanın âlemi yok."

Bir saat gibi tıkırdatıncaya kadar zarları avuçlarında ısıtmaya koyuldu. Sonra birdenbire elini indirdi ve zarları bütün kuvvetiyle yere attı. Üçü birden atılıp, zarların beyaz kumlar üstünde durmadan önce topaçlar gibi yuvarlanmalarını seyrettiler.

Semon: "Şapkanı sıkı tut Horey," dedi, "hem de iki elle tut, fırtına başlıyor, karışmam ha!"

XII

Clay'in saçlarıyle gömleği terden sırsıklamdı. Gü-

beş ambarın arkasında batıyor ve gölgeler uzuyordu. Ama Clay gene terliyordu. Karşısında, kendisinden dört adım ötede, Semon Dye bir gül gibi terütazeydi.

Semon epeydir ağzını açmamıştı. O kadar çömelmişti ki, her hareketinde pantalonunun dibi yere değiyordu. Bu duruma alışıktı o.

Tom tuğla ocağına arkasını dayamıştı. Ağzını açmadan onları seyrediyordu. Çoktan beri varını yoğunu kaybetmişti, cepleri bomboştu.

Clay üzgün bir tavırla: "Bir uğursuzluk var gibi geliyor bana bu işte," dedi. "Her atışta kaybedişim pek tabiî görünmüyor bana."

Semon, zarları avucunda sallayarak şıkırdatıyordu, bu lâfa hiç aldırış etmedi. Bir saatten beri Clay'in söylediklerini işitmez olmuştu.

Clay'in artık topu topu bir doları kalmıştı. Semon oynanan parayı iki misline, dört misline çıkarmıştı. Clay, yüz doların, karşılığında kendisine bir şey getirmeden nasıl olup da bu kadar çabuk elinden çıktığına akıl erdiremiyordu. Çiftliğinin kendisine bir yılda getirdiğinden daha fazla para kaybetmişti.

Semon, ötekiler gibi o parayı da kazandı. Clay, onun kazanmasına nasıl engel olacağını bilemiyordu.

Semon soğuk bir tavırla: "Horey," dedi, "otomobilini tekrar kazanmak için sana bir fırsat vereceğim. Sersemin biri çıkıp da bak kaybedene talihini bir daha denemek fırsatını vermemiş demesini istemiyorum. Ben kumarda dürüst adamım."

Clay: "Daha ileri gitmesem iyi ederim gibime geliyor," dedi. "Bütün gün uğursuzluk gitmedi üstümden. Bugünkü kadar işlerimin ters gittiğini hiç bilmiyorum. Umumiyetle ben üç dört dolar kazanır veya dört beş

dolar kaybederim. Ama böyle varımı yoğumu kaybettiğimi hiç bilmiyorum."

Semon: "Horey," dedi, "üzüntünü anlıyorum, ama zarlar münakaşa kabul etmez. Zar oyununda kaybedersen demek ki alnına böyle yazılmış. Kızmakta fayda yok. Oyuna giren adam kazanmaya olduğu kadar kaybetmeğe de hazır olmalı."

"Belki bir daha sefere daha talihli olurum. Bu sefer devam etmesem isabet ederim, neyi oynasam kaybetmekten başka bir şey yapmıyacağım besbelli."

Semon zarları aldı. Kesin bir tavırla: "Ziyanını çıkarmak için sana bir fırsat vereceğim. Kaybedene fırsat vermemezlik etmek istemem."

Clay: "Benim öyle bir şey istediğim yok ki," dedi. "İlkin oynayacak bir şeyim kalmadı. Olsa bile, bugün talihim olmadığına göre, zahmetine değmez."

Semon ona bakarak: "Ben de," dedi, "sana talihini denemek için son bir fırsat veriyorum, diyorum, bu fırsatı kaçırmayacaksın, diyorum."

Clay, kalkmaya davrandıysa da aynı anda bir elin kendisini tekrar olduğu yere çökerttiğini hissetti. Semon'a baktı. Semon'un tabancası cebinden çıkmış, ayakları dibinde yerde duruyordu.

Clay: "Kaybettim, kaybettim," dedi, "artık bu meseleyi tekrar kurcalamakta mâna yok."

Semon: "Horey, lûtfen bir parti daha oynayacaksın," dedi. "Sana bütün kayıplarını çıkarmak için son bir fırsat veriyorum; lâf dinlemem."

Clay, Tom'a bir göz attı, ama o yandan yardım ummak boştu. Tom gözlerini yere indirmişti, Semon'un ayakları dibinde duran kocaman tabancaya bakıyordu. Clay'in bakışına karşılık vermedi bile. İşe karışmaya hiç

hevesi yoktu. Semon'dan korkuyordu. Dört dolarını kaybettikten sonra oyunda işi yoktu.

Clay: "Oynamayı isterdim istemesine ama, koyacak bir şeyim yok. Sapına kadar temizlendim," dedi.

"Çiftliğini oynayabilirsin. Otomobili, şu otuz kırk doları ve saati hesaba katarsan, başabaş gelir. Çiftlik daha fazla etmez. Kazanırsan bütün kaybettiklerinden başka şu paracıklar da senin olur. Saatini de tekrar ele geçirirsin."

Clay: "O Dene'nin babasının saati," dedi.

"Kimin olursa olsun, bana ne! Şimdi benim oldu, bütün bildiğim şu ki, onu tekrar kazanmak için zarları yine oynayacaksın."

"Toprağımı koyamam," dedi Clay.

"Neden koyamıyormuşsun?"

"McGuffin'de bir bankaya ipoteklidir."

Semon düşünmeye koyuldu. Çiftliğin ipotek edildiğini bilmiyordu. Derhal bir şey bulmak lâzımdı.

"Horey," dedi, "oynayabileceğin bir şey daha var?"

"Ne?"

Başıyla evi işaret ederek: "Dene," dedi.

Clay gülmeye başladı, sonra gülmesi kesildi, kaşları çatıldı, başıyla "hayır" işareti yaptı.

Kesin bir tavırla: "Hayır!" dedi.

Semon: "Ulan!" dedi. "Hayır mı? Hayır mı dedin? Oynayacaksın onu, yoksa beyninin patlatırım ha!"

Tabancasını kavrayıp baş parmağının bir hareketiyle kurşunu sürdü.

Tom ayağa kalkarak: "Hey, yavaş ol," dedi, "yavaş ol bakalım, efendi!"

Semon, tabancasının namlusunu ona çevirdi. Tom tekrar oturdu.

Clay, kesip attı: "Hayır, yüz kere hayır," dedi. "Artık kesin kararımı verdim. Zarlara el sürmeyeceğim."

Semon başına nişan aldı: "Ben de sana diyorum ki, Dene'yi oyna, yoksa iki dakika sonra civcivlerim beynini gagalar!"

Clay umutsuzca: "Vay anasını!" dedi. "Şaka ediyorsun, olur şey mi bu? Dene'yi oynamamı istemen ciddî değil."

Semon tabancasını kaldırarak: "Ya sözüm ciddî ise?" dedi.

"Otomobilimi, bir de Dene'nin babasının saatini, Tom'un da parasını aldığın yetmiyor mu?"

"Horey, sana söyledim, tekrar ediyorum: Ziyanını çıkarmak için sana bir fırsat vermek istiyorum. Bu son parti olacak. Ya hepsini alacağım, ya hiçbirini. Sen kazanırsan, Tom'la ben, hepsini kaybedeceğiz."

"Semon, hatırını kırmak istemem, ama Dene'yi koymak istemem oyuna."

"Pekâlâ, o halde ne yapacağımı sana haber vereyim, zarları atmadan ayağa kalkacak olursan, barsaklarını ortaya dökerim, hem dediğimi de yaparım ben!"

Clay, Tom'a umutsuz bir gözle baktı, ama o yandan yardım beklemek boştu. Tom, işe karışmaktan çekiniyordu. Semon silâhlıydı, onunsa silâhı yoktu.

Clay umutlu bir sesle: "Lorene'i oynasam pek memnun olurdum," dedi.

"Kendi malın olmayan bir şeyi oynamaya hakkın yok. Dene senin karındır, Lorene değil. Dene'yi oynayacaksın!"

"Neden Lorene olmuyor?"

"Dedim ya, karın değil o senin. Dene senin malındır. Lorene değil."

Clay: "Lorene benim karımdı, aynı kapıya çıkar. Hem dördüncü karımdı o."

"İnsan ancak yeni karısını kumarda oynayabilir. Kendi malın olmayan bir şeyi oynamaya hakkın yok. Öyle değil mi, Tom?"

Başlarını hızla Tom'a çevirdiler. Tom'un gözleri bir ona gitti, bir ötekine. Clay'den yana çıkmayı isterdi ama, Semon'un elinde tuttuğu tabancayı görmemezlik edemezdi. Başını salladı:

"Bir şey diyemem," dedi. "Kendi başınıza halledin dâvanızı. Ben artık elimi yıkadım bu işten."

Semon, tabancayı ona doğru çevirerek: "Öyle değil mi Tom?" dedi.

Tom yavaş sesle: "Öyle," dedi.

Semon tekrar Clay'e dönerek: "O halde mesele kalmadı," dedi. "Oyna karını."

"Gidip çağırayım onu."

"Hayır, rahat bırak onu. Sadece oyna, yeter."

"Nasıl yapılır ki bu iş?"

"Onu oynadığını söyle, işte o kadar."

"Onun yerine Lorene'i oynamama izin vermez misin?"

"Hayır dedik ya, ulan eşşek kafalı orospu çocuğu! Dene'yi oynayacaksın!"

Clay elbiseleri içinde kıvrandı. Tere boğulduğunu hissediyordu. Terler bileklerinden akıyor ve burnunun ucunda damlalar peyda oluyordu.

"Kazanırsan ne yapacaksın onu?"

Semon: "Orası benim bileceğim iş, seni ilgilendirmez," dedi.

"Onu beraberinde götürmeye kalkmazsın, değil mi?"

"O vakit benim olacağına göre canım ne isterse yaparım. Otomobilini tekrar kazansan canının istediği gibi

kullanmaz mısın? Dene de öyle, benim olacağına göre, canım ne isterse yaparım."

Onlar tartışırlarken Tom zarları alıp daha dikkatle muayene etmek için elini uzattı. Tam eli zarlara değeceği sırada Semon işin farkına vardı. Bir an tereddüt etmeden Tom'un eline ateş etti. İyi nişan almamıştı, kurşun hedefe isabet etmedi. Elini çekmeye vakit bulamadan Tom geriye doğru bir sıçradı. Yalvaran bir sesle: "Namussuzum," dedi, "kötü bir maksadım yoktu."

"Bu zarlara el sürmeye kalkışacak olursan yerden kafanın parçalarını toplarsın. Beynini patlatırım bir daha uzatırsan elini."

Tom zarlara el sürmeye kalkışmayacağına söz vererek ocağın dibine çöküverdi.

"Papaz," dedi, "şu zarlar hileli olmasın sakın?"

Semon müthiş kızgın bir tavırla ona baktı:

"Sen kendi işine bak, benim işlerime burnunu sokma."

Zarları Clay'e uzattı.

"Sıra senin," dedi. "Ben başkasının sırasını çalacak adam değilim. İyi çalkala zarları Horey, iyi çalkala da kır şeytanın ayağını."

"Hepsine mi oynuyoruz?"

"Hepsine."

Clay avucundaki zarlara baktı. Ağırlıkları şüphesini çekmişti. Ama muvazenelerinin tam olup olmadığını muayene etmeye cesaret edemiyordu. Şakırtılarını dinleyerek sağ elinde çalkalayıp duruyordu zarları.

Semon, emredici bir sesle: "Oyna zarları!" dedi.

"Dene'ye mi oynuyoruz?"

Semon sabırsızlıkla başını salladı.

"Sen Dene'yi koyuyorsun oyuna."

"Bütün Dene'yi bir seferde mi?"

"Hepsini bir zar atışına. Kazanan hepsini alacak."

Madeni ve kâğıt paraları dairenin ortasına yığmaya başladı.

Clay ümitsiz bir sesle: "Allahım şahit olsun ki," dedi, "kendi arzumla oynamıyorum."

"Ulan Horey, düşünsene bir kere, hepsini kazanırsan ne sevineceksin. Bütün kaybettiklerinden başka üste benim kırk dolarımı da alacaksın."

"Dolarlara baktığım yok, yalnız otomobille Dene elimde kalsa..."

"Pekâlâ. At zarları bakalım ne diyecek. Herhalde birimiz kazanacak bu işte."

Bir an sonra ilâve etti: "Biri de kaybedecek. Her zaman böyle olur bu."

Clay titreyen eliyle zarları attı. Gözlerini açtığı zaman bir sekiz gördü.

Semon: "Ha gayret; şimdi," dedi, "sekiz senin rakkamındır. Sekiz atmak istersen gayret Horey."

Clay zarları ikinci defa attı. Bir beş çıktı. Tepesinden aşağı ter boşandı.

Semon: "Horey!" diye bağırdı, "ısıt zarları!" Yüzü değercesine yere yaklaşmış, emekler vaziyette duruyordu. Ondan sonraki atışın neticesi altı oldu. Clay sararmaya başladı ve buzlu bir ter boynu ile göğsünden aşağı indi. Havanın sıcaklığına rağmen ürperdi.

Elini başının üstüne kaldırdı. Bu sonuncu eldi.

"Kaç atmak lâzım?"

"Sekiz, Horey! Sekizi doldurmalısın!"

Clay oynadı, zarlar elinden çıkarken gözlerini kapamıştı. Bakmaya korkuyordu.

Bir an sessizlik oldu. Semon bile sustu. Zarlar sert kumlar üstünde duruyordu.

Clay zayıf bir sesle: "Sen mi kazandın ki?" diye sordu.

Zarları attıktan sonra gözlerini daha yeni açtı ve ayakları dibindeki daireye baktı. Yedi dilşmüştü.

Semon: "Ben mi kazandım ki? Ben mi kazandım ki? Bu da sorulur mu? Kazandım tabii! Sekiz attın mı, ha? Oysaki sekiz atmak istiyordun. Kazandım elbet."

Clay onun önünde emekler vaziyette duruyordu.

"Ne yapacaksın onları?"

"Neleri?"

"Otomobili, sonra..."

"İlk işim yeni otomobilime bir göz atmak için barakaya gitmek olacak. Bir yıl oluyor ki yeni bir otomobile ihtiyacım vardı. Şu benim köhne mostralık bir tarla kenarında set vazifesi görmekten başka bir işe yaramaz. Sana bir tavsiyede bulunayım Horey, tarlalarının kenarındaki hendeklerden birine tık onu. Fırtına koparsa tarlanı su basmasına mani olur."

Tom kalkıp ön avlu tarafına ilerledi, sonra evin etrafını dolanarak yanında otomobilinin durduğu manolya ağacına kadar hızla yürüdü. Semon'la Clay onun gittiğini farkedene kadar o, motorunu işletmiş, çiftliğine doğru hızla gidiyordu.

Semon tabancayı pantalonuna yerleştirdi, zarlar da ceketinin cebine indi. Clay, sarkık kollarının ucundaki ellerinin ağırlığını hissederek, ayakta hareketsiz durmuş, onu seyrediyordu. Semon ceketinin tozunu silkti, sonra ambarın yanındaki barakaya doğru yürüdü.

Clay'den kazandığı otomobil Semon'un çok hoşuna gitti. Lâstikleri iyi haldeydi, uygun bir de yedek lâstiği vardı. Boyası hâlâ ilk parlaklığını kaybetmemişti, üstü kusursuzdu. Semon direksiyon başına oturdu, gaza bastı. Motor, hiçbir şüpheli gürültü çıkarmadan işleyip

duruyordu. Semon bir iki saniye motorun mırıltısını dinledi, sonra otomobilden çıktı ve marş anahtarını cebine koydu.

Barakadan çıkarken: "Ahbap," dedi, "eksik olma. Bana büyük bir iyilik ettin! Parasına göre mükemmel bir arabacık bu."

Eve doğru ilerledi. Clay onun yanında yürüdü, geniş adımlariyle kendisini geride bırakmaması için âdeta koşar gibiydi.

Evin köşesine vardıkları zaman Clay onu kolundan çekti. Karşı karşıya durdular. Semon, eğilip Clay'in gözlerinin içine baktı:

"Ne istiyorsun benden, Horey?"

"Şimdi ne yapmak niyetindesin, onu anlamak istiyorum?"

"Hiç. Ne olacak?"

"Eve girmeyeceksin herhalde, değil mi?"

"Belki girerim, belki girmem. Daha kararımı vermedim."

"Dene'yle görüşmeyeceksin, değil mi?"

"Sakin ol Horey, sakin ol."

"Çünkü Dene benim karımdır, onun için..."

"Ne olacak karınsa?"

"Dene benim karımdır, namussuzum, onu istemeno göz yumarsam eğer. Bunu yapmana izin vermem! Seni kırmak istemem ama, daha ileri gitmesen iyi edersin, eğer niyetin buysa."

Semon sert bir tavırla: "Ayağımın altında dolaşıp sızlanma öyle, Horey," dedi. "Ben kazandım, sen kaybettin. Başka söylenecek lâf yok."

"Lorene sana yeter. Eğer kadına ihtiyacın varsa al onu. Hiç gücenmem. Ama Dene'ye dokunmana razı değilim."

"Horey, bana bak, böyle sızlanmaya devam edersen beynini dağıtırım şu Allahın toprağına."

"Yoksa zarların hileli miydi, ha?"

"Zarlarım benimdir, sana hesap vermek zorunda değilim. Kendi rızanla oyuna girdin. Şimdi çekil git de rahat dur. Usandım artık bu dırıltılarından."

Taraçanın merdivenlerini birlikte çıktılar, sofayı geçtiler. Semon bütün odalara baktı, Clay'le Dene'nin yatak odalarına gelince içeride Lorene ile Dene'yi gördü. Onlara gülümsedi, eliyle küçük bir işaret yaptı ve girdi.

Semon: "Kendin söylesen daha iyi edersin herhalde Horey," dedi. "Sana hemen inanır. Hadi, söyle ona."

Clay iskemleye oturdu, yüzünden akan terleri sildi.

"Benim söylememi istemiyorsan kendin söyle."

Clay: "Dene," diye başladı, "avluda bir zar partisi çevirdik. Üçümüz birlikte, Semon, Tom ve ben. Semon ikimizi de temize havale etti. Bunun üzerine otomobili oynadım, kaybettim. O zaman Semon bana..."

Semon: "Devam et!" dedi.

"Semon, seni oynamaya zorladı beni."

Lorene derhal ayağa fırladı:

"Semon Dye," diye haykırdı, "sen en namussuz bir orospu çocuğusun, sen rezil bir dolandırıcısın, aldın mı şimdi ağzının payını!"

Semon onunla alay etti. Ağır ağır:

"Namusumuzla kumar oynadık" dedi. "Clay kaybettiği gibi kazanabilirdi de. Aradaki fark şu ki, ben kazandım, o kaybetti. Kumar böyledir."

Clay ayağa kalkarak:

"Onu götüremezsin," dedi, "hele götürmeye kalk, görürsün gününü!"

Semon tabancasını çıkarıp Clay'e çevirdi. Tetiği

çekmeden önce Lorene silâhı aşağı itti. Semon ateş etmek için kaldırırken tırnakları ve dişleriyle üstüne atıldı, ellerini ısırıyor, kollarını tırmalıyordu. Semon acısından bağırdı ve tabancayı elinden bıraktı. Kadına tekme atmağa çalışıyordu ama, Lorene ona sımsıkı sarılmıştı.

Yerde Semon'un ayakları dibinde duran tabancayı Clay kolayca alabilirdi, ama bunu yapacak yerde yürüdü, Dene'yi kolundan tutup odadan dışarı çıkarmaya çalıştı, tam o sırada Semon'un durması için emir verdiğini işitti.

Dönünce Semon'un tabancayı yerden alıp Lorene'in kafasına kabzasiyle vurduğunu gördü. Lorene kendini kaybederek ayakları dibine yıkıldı.

Semon: "Geri dönün," dedi, "bu işi dostça halletmek niyetindeyim, ama sizin gibi orospu çocuklarının beyaz insanlar gibi davranması beklenemez. O halde, dön bakalım şimdi, bana doğru adım atmaya kalkarsan yandın!.."

Clay, Semon'un emrine uydu. Dene de onun koluna sarıldı.

Semon: "Geç şu köşeye Horey!" dedi. "Ben söylemeden bir yere kımıldayım deme ha."

Clay söyleneni yapınca, Semon tabancayı masanın üstüne koydu, Lorene'i kucağına alıp yatağa yatırdı.

"Ne zaman beyaz insanlar gibi davranmaya karar verirsen haber ver bana. İçinizden birini tepelemek zorunda kalırsam çok canım sıkılacak, çünkü işin bu raddeye varmasına hiç sebep yok. Aklı başında insanlar gibi hareket etmeye karar ver, her şey yoluna girer."

Kimse ağzını açmadı, Semon karyolaya gitti, kenarına oturdu ve Lorene'e baktı. Kadın güçlükle nefes alıyordu, gözkapakları kırpıştı. Semon, onun ayılışını seyrediyordu. Çok sakindi.

Lorene döndü ve gözlerini açtı. Bir iki dakika nerede bulunduğunu anlayamadı, odayı tanıdığı zaman da olup bitenleri bir türlü hatırlayamıyordu.

Odanın öbür köşesinde Clay yavaş yavaş yatışmıştı. Artık vücudundan ter boşanmıyor, şakakları atmıyordu.

Her kelimeyi uzatarak ağır ağır: "Semon," dedi, "sana bir teklifte bulunacağım."

Semon gözlerini Lorene'den ayırarak: "Neymiş o?" dedi.

"Onu tekrar ele geçirmek için borç alacağım, yani Dene'yi ele geçirmek için."

Teklife ilgi gösteren Semon: "Ne yapmayı düşünüyorsun?" dedi.

Clay yürüdü ve ona yaklaştı:

"Kasabaya gidip Dene'yi tekrar satın almak için ödünç para bulacağım, yalnız onu şimdi rahat bırakman şartiyle."

Semon hızla ayağa fırladı ve Clay'i yukardan aşağı süzdü.

"Kaç para bulabilirsin?"

"Belki gelecek yıl mahsulüne karşılık yüz dolar kadar bir şey."

Semon tabancayı cebine yerleştirdi.

"Bu kadar para bulabilir misin dersin?"

Clay: "Bir deneyelim bakalım," dedi.

Semon başını sallayarak: "Güzel," dedi, "kabul ediyorum, yüz doları bul, bu parayı bana yarın akşamdan önce verebilirsen, Dene'yi geri veririm sana. Pazarlığı kestik..."

Clay onu kolundan yakaladı:

"Bana maval okumuyorsun ya? Karımı geri vereceksin, değil mi?"

"Dinim imanım hakkı için, Horey."

Clay koşarak kapıya gitti. Aceleden Dene'ye bir göz bile atmadı.

Semon sofada peşinden koşarak: "Nereye böyle?" diye bağırdı.

Clay cevap vermek için durmadı. Taraçadan koşarak geçti, merdivenlerden paldır küldür indi. Semon'dan yana dönerek:

"Para bulmak için McGuffin'e gidiyorum!" diye haykırdı.

XIII

Aynı akşam, yemekten sonra, Lorene mutfağın rafından ilâcı alıp Suzan'ın evine gitti. Suzan'a her gün bu ilâçtan Vearl'e birkaç kere içirmesini ve kendisi gittikten sonra çocuğun doktora götürülmesine göz-kulak olmasını tembih edecekti. Kendisi de pazartesi sabahı Semon'la birlikte Jacksonville'e gitmeye karar vermişti.

Semon'la Dene evde yalnız kaldılar. Dene önce ona bakmaktan korkuyordu. Ama Semon ona o kadar tatlılıkla söz söylemeye başladı ki, sıkılganlığı çabucak geçti. Semon ona böyle sözler söylerken ömründe ilk defa kendisini bir hanım gibi hissediyordu.

Semon: "Dene," diye başladı, "sana ruhundan bahsetmek istiyorum. Bildiğin gibi bir papaz olduğum için bana her şeyi çekinmeden anlatabilirsin."

Dene yüzünü kaplayan kırmızılığı göstermemek için başını yana eğdi. Ne cevap vereceğini bilemiyordu. Sözünü bitirince bütün vücudunun titrediğini hissetti. İlk defa duyduğu bu his, onu ürküttü.

"Söyle Dene," diye devam etti Semon, "bir papazın önünde vicdanını rahat ettirmekten çekinme."

Dene: "Ben her zaman doğruluktan ayrılmamaya, günah işlememeye çalıştım," dedi.

"Bizler hepimiz günahkârız, Dene. Günahsız olmakla öğünebilecek bir kişi yoktur bu dünyada. Ama biliyorum ki sen, günahı işlersen bunu mahsus yapmazsın. Onun için sana yardım etmeyi teklif ettim. Sana gerçekten yardım etmek istiyorum. Sana yardım etmek için burada bulunuyorum, bana güvenebilirsin."

"Bilmem ki anlatabilir miyim?.."

"Korkma, Dene. Bana söyliyeceklerini benimle Tanrıdan başka kimse bilmeyecek. Vicdanını kemiren şeyi söylemek içini ferahlatır."

"Sen gelmeden önce vicdanım rahattı. Ama şimdi kendimi çok günahkâr hissediyorum."

"Vicdanın seni kemiriyor, Dene. Bana içini dökmedikçe hiçbir zaman tam mânasiyle rahat olmayacaksın."

Dene tatlılıkla: "Ben her zaman doğru yoldan ayrılmamaya gayret ettim," dedi. "Anam bana her vakit doğru yoldan ayrılma, Tanrıya iman et, derdi. Şeytana uyma diye de tenbih ederdi."

"Ne hususta şeytana uymamanı söylerdi, Dene?"

"Clay'le evlenmeden önce onunla yatmakla iyi etmediğimi söylerdi."

Semon iskemlesine arkasını dayıyarak çenesini avucuna alıp bir an düşündü.

"Bu, çok kötü bir şey Dene, çok kötü."

Dene atıldı: "Beteri var, Mister Dye, size daha beterini söylemedim."

"Beteri mi var? Bundan beterini de mi yaptın?"

"Evet efendim."

"Demek tekrar günah işledin, öyle mi?"

"Evet efendim, bir kere daha kötülük ettim."

Semon iskemlesini ona biraz daha yaklaştırdı ve genç kadının iki elini ellerine aldı. Nasırlı kocaman ellerini kollarında gezdirerek onu usulca okşamaya başladı. Dene ilkin kendini çekmek istedi, ama Semon başını sallamakla yetindi.

"Bana anlatmalısın bunu, Dene. Papaz olduğum için öğrenmek hakkımdır benim. Ben buraya sana yardım etmeye geldim. İş işten geçmeden her şeyi anlatmalısın bana. Farzet ki yarın öldün, dosdoğru cehenneme gidersin, hiç şüphen olmasın. Ama bana her şeyi söylersen, çekinecek bir şeyin kalmaz."

"Ah, Mister Dye, size her şeyi söylemeyi ne kadar isterdim. Ama Clay'den başka erkeklerle konuşmaya alışmadım, biraz korkuyorum. Siz papaz olduğunuz için onlardan başkasınız, biliyorum. Ama işte kötü bir insanım ben."

Semon, Dene'nin kollarını bileklerinden omuzlarına kadar okşuyor, sert parmaklarını onun yumuşak cildinde gezdiriyordu.

"Beni dinle, Dene; sana bir sual soracağım, bana doğruyu söyliyeceksin. Ancak gerçekler seni kurtarabilir. Bana yalan söylersen Allah seni ebediyen cehennemde yakar. Bana doğruyu söyleyeceksin, değil mi? Unutma ki sana bu soruyu bir erkek sıfatiyle sormuyorum. Papaz olduğum için bana doğruyu söylemek zorundasın."

"Size doğrusunu söyleyeceğim, Mister Dye, söylemeye hazırım. Biliyorum ki söylemiyecek olursam gece gözüme uyku girmeyecek. Söylemek lâzım."

"Dene, Clay Horey, münasebette bulunduğun tek erkek midir? Unutma ha, yalan söylemiyeceksin. Ben bir papazım, unutma bunu."

"Münasebet mi?" dedi Dene. "Ne münasebeti?"

"Dene, açık söylemek lâzım, sana soruyu apaçık soracağım, sen de bana öyle cevap vereceksin. Cevap vermekten hiç korkma, çünkü Tanrı orada seni dinliyor."

"Size cevap vereceğim, Mister Dye."

"Clay'den başka bir erkekle yattın mı?"

"Yattım mı?"

"Evet, yattın mı? Onu soruyorum sana."

Dene başını çevirdi, odanın öbür tarafına bakmaya gayret etti. O kadar uzun zaman ağzını açmadı ki, Semon cevap vermeye yanaşmadığını sandı. Kadının iki kolunu avuçlarına aldı ve yüzyüze durmaya zorladı onu. Sonra, usulca, çıplak kollarını yeniden okşamaya başladı. Dene, gözleri yerde, alçak sesle:

"Bir kere," dedi.

"Bir kere mi, Dene, yalnız bir kere mi? Neden bir kere?"

"Çünkü yalnız bir kere yapmak istedi bu işi, Mösyö Dye."

"Ne diye tekrar istemedi o orospu çocuğu? Neydi engel olan?"

Öfkesinden sesi titriyordu.

"Korkuyordu, Mister Dye."

"Kimden korkuyordu? Hem, neden korkuyordu?"

"Clay'den korkuyordu. Hem ben beyaz olduğum için ondan korkuyordu."

Semon canını acıtasıya kollarını çekti:

"Demek beyaz değildi o?"

Dene: "Hayır," dedi.

Semon ayağa fırlayarak kadını kendine çekti. İki iskemleden birine ayakları takıldı. Semon bir tekme vurarak iskemleyi odanın öbür ucuna yuvarladı. Dene'-

yi kollarına aldı, sımsıkı göğsüne bastı, ve kocaman elleriyle onu yine okşamaya koyuldu.

Bir an sonra Dene'nin başını yukarı kaldırdı ve uzun boyuyla yukarıdan gözlerinin ta içine baktı. Yüzünü görebilmesi için kadının başını tamamiyle arkaya yatırması gerekiyordu.

Semon yavaşça: "Beyaz değildi demek!" dedi.

"Karşı koyamadım, Mister Dye, karşı koyamadım! Nâpiym!"

"Neden karşı koyamadın? Kaçabilirdin, değil mi?"

Dene başını eğerek onun göğsüne yasladı:

"Kaçmak istemiyordum ki, bana bu işi yapmasını istiyordum."

Semon gözlerini onun üstüne indirerek:

"Demek bir zenciye âşık oldun, ha?" dedi.

"Evet," dedi, "onu istiyordum."

Semon onu sımsıkı kollarında tutuyordu. Kadın kaçmaya çalışınca vahşice sıktı onu göğsünde.

"Dene," dedi, "büyük bir günah işlemişsin. Çok büyük bir günah. Bunun için Allah sana ne ceza verir bilmiyorum. Ama ben, senin için dua edeceğim, sen de dua etmelisin. Bir gün affeder seni. Pişman olan günahkârları daima affeder O. Ama ne de olsa büyük bir günah bu. Çok büyük. Beyaz kadınların böyle zencilerle yatmaktan hoşlanmaları artık yeter. Galiba günden güne de çoğalıyor bu çeşit şeyler. Çok uğraştırdı beni bu durum. Ne oluyor bu karılara, anlamıyorum ki, günah olduğunu biliyorlar da, gene karşı koyamıyorlar, yada koymaya çalışmıyorlar, hattâ bu yüzden cehenneme gideceklerini bilseler de. Kanun bu işte âciz kalıyor, çünkü kimse umursamıyor kanunu. Bence beyaz bir kadın ırkına ihanet etmemeyi aklına koymalı. Memlekette yeteri kadar sütlü kahve yumurcak var, her gün sayıla-

rı biraz daha artıyor. Bu hal devam ederse çok geçmeden herkes sütlü kahve rengi olacak."

Dene bir süredir ağlıyordu. Semon'un kollarından kendini kurtarmaya çalışıyordu. Papazın kendisini görmemesi için bir sıçan deliğine saklanmak isterdi. Büyük bir günah işlemiş olduğunu farkediyordu. Dünyada bundan daha büyük günah olamıyacağına tamamiyle kanaat getirmişti.

"Dene," dedi Semon, "anlat bana her şeyi. Yarı yolda durma. Allah razı olmaz."

Bir iskemleye oturdu, kadını kendine çekti. Bir an Dene onun yanında ayakta durdu. Ancak gözlerini açtığı zaman onun, ayaklarını yerden kesip sımsıkı kendine yapıştırarak dizine oturtmakta olduğunu farketti. Semon bir elini kadının beline doladı öteki eliyle de kaçmasın diye bacaklarını tutuyordu.

Dene ağlayarak: "Bu işi Hardy yaptı," dedi. "Kendimi vermek istediğimi hissettirdim ona. Ama o, istemiyordu. O zaman kapıyı anahtarla kilitledim, dışarı çıkmasına engel oldum, benimle yatmasını söyledim. O korkuyordu, ama sonunda bu işi yapmak zorunda kaldı."

Semon alçak sesle: "Hardy mi?" dedi.

"Evet, Hardy Walker. Burada bir gün öğle yemeğinden sonra Clay tarlaları dolaşmaya çıkmıştı, ama gelse de umurumda değildi. Hardy'nin olmak istiyordum. Onun olmak istiyordum gerisi umurumda değildi. Clay'i seviyordum, gene de severim, ama Hardy'nin olmak istiyordum mutlaka. İşte böyle. O anda benim için bir zenci değildi o, sadece bir erkekti. Benimle yatmadan dışarı çıkmasına engel oldum. İşte bu. Çok tuhaf bir şeydi."

Semon birkaç saniye tek kelime söylemedi. Başka

kadınların da itiraflarını dinlemişti ama, hiçbiri ona buna benzer şeyler söylememişti. Dene, ötekilerin şimdiye kadar kendisinden sakladığı bütün tafsilâtı vermişti ona.

Birdenbire Dene, onun kulağına bağırdı: "Beni bunları söylemeye siz zorladınız!"

"Dene" dedi, "günah çıkartmak insanın içine ferahlık verir."

Onu daha çok kendine çekti, yanaklarından, boynundan, sonunda da dudaklarından öptü. Kollarını gevşettiği zaman kadın kaçmak için hiçbir harekette bulunmadı. Bir an sonra Semon, onun başını kaldırdı ve gözlerine baktı. Kadın gülmek mi, ağlamak mı lâzım geldiğini bilemiyordu. Semon onu tekrar öptü, bitirdiği zaman Dene dudaklarını kendiliğinden uzattı.

Semon, boğuk bir sesle: "Dene," dedi, "seni kurtarabileceğimi sanıyorum."

Dene gözlerini kapadı, başını onun omuzuna yasladı.

"Seni kurtaracağım. Cehenneme gitmeni istemiyorum."

Dene'nin, bir şey söyliyecekmiş gibi dudakları aralandı, ama ağzından hiç ses çıkmadı.

"Pazartesi sabahı gidiyorum ben. Tanrı yolunda çalışmak için senin de benimle beraber gelmeni istiyorum. Ruhunun selâmeti için tek çaredir bu, Dene."

Dene, heyecandan titreyen bir sesle: "Tanrıyı severim ben," dedi.

"Onun meleklerinden biri olursun."

"Ah! Tanrımı o kadar seviyorum ki içim yanıyor âdeta."

Semon, onu öperek: "Şükürler olsun Tanrıya!" dedi.

Onu ayağa kaldırıp kendisi de yanında durunca Dene delicesine sarıldı Semon'a. Semon onu karyolaya gö-

türlip yatırdı. Kollarıyla sarıp hırsla öperken Dene, gözlerini kapamış, yatıyordu.

"Pazartesi sabahı gideceğiz," dedi Semon. "Erkenden yola çıkmaya hazır ol, Dene. Selâmete erişmek istersen artık Tanrı yolunda çalışmalısın. Ben hep senin için dua edeceğim."

"Tanrımı severim ben."

Semon tabancasını yatağın yanındaki masanın üstüne bıraktı ve lâmbayı söndürdü. Sonra yatağa diz çöktü ve kadının dudaklarını buldu.

Onu kollarına alır ve nasırlı kocaman elleriyle okşarken vücudu tepeden tırnağa kadar zangır zangır titriyordu. Boğuk bir sesle: "Dene," dedi, "korkma benden. Sana kötülük etmiyeceğim. Ben bir papazım, unutma bunu."

Bir an geldi ki Dene, artık onun sözlerini işitmez oldu. O zaman kollarını Semon'un boynuna doladı ve deli gibi ağlamaya başladı. Karanlıkta:

"Tanrımı severim ben!" diye haykırdı.

XIV

Clay ancak ertesi sabah saat dokuzdan biraz önce dönebildi. McGuffin'den çıktığından beri katırını bir değnekle durmadan kırbaçlamıştı, ama hayvan hiç istifini bozmamıştı. Geldikleri zaman hayvan teriltazeydi ama, Clay insanlıktan çıkmıştı.

Evinden bir çeyrek mil mesafeden Semon'un taraçada oturduğunu görmüştü. Tam o sırada katır ahıra bir an önce ulaşmak için hızlanacak yerde, daha da ağırlaştırmıştı adımlarını. Bunun üzerine Clay, katırı salarak inmiş ve yolun kalan kısmını koşar adımla almıştı

Kimse karşıcı çıkmadı, ama bunun farkına varmayacak kadar heyecanlıydı.

Bir avuç banknotu başının üstünde sallayarak: "İşte para!" dedi.

Semon, Clay'in şehire niçin gittiğini unutmuştu, ama parayı görünce hepsini hatırladı.

Clay, basamakları koşa koşa çıkarak: "Getirdim parayı," dedi. "Bir metelik bile eksik değil. Sana borcumu ödeyeceğim, Semon."

Semon, şüpheci bir tavırla: "Nerde buldun o paraları?" dedi.

Clay'in başı üstünde salladığı elini yakaladı ve onu kendine doğru çekti.

"Nerde mi?"

"Onu soruyorum sana! Çalınmış parayı kabul edip de Georgia'nın bir köşesinde kodese tıkılmaya niyetim yok. Bir dükkân veya banka soymadın ya inşallah?"

Oturamayacak kadar heyecanlı olan Clay: "Ne münasebet," dedi. "Gelecek yılki pamuk mahsulüme karşılık kooperatiften ödünç aldım. Parayı vermek için bana imza ettirdiler. Para çalacak adam değilim ben."

Semon'un eli hâlâ Clay'in bileğindeydi. Paraları öteki eliyle kapmaya çalıştı. Clay hızla çekti elini. Başını sallıyordu.

"Yavaş biraz, baba, dedi. "Alış-verişte yalnız verilmez, alınır da. Borcumun silindiğini, Dene'yi bana geri verdiğini söyle peşin. Yolu yordamı budur."

"Bir papaza güvenin yok mu senin yahu?"

"Asıl öğrenmek istediğim de o ya! Ne biçim papazsın sen? McGuffin'de seni sordum. Bana dediler ki, senin hakkında bir sürü şeyler işitmişler, ama hiç rastlamamışlar sana. Senin Rocky Comfort'ta nasıl önce Sugar'la, sonra altıpatlarla, sonra da zarlarla işe başladığı-

nı anlattım da bir papazın böyle haltlar karıştırdığını ömrümüzde işitmedik, dediler. Onlara, sahici bir cer papazı olduğunu söyledim ama, inanmadılar."

"Ahbap, sözüme inanmıyor musun yoksa?"

"Benim bir şey dediğim yok. İnanmayan onlar. Benim öğrenmek istediğim hani ne çeşit papazsın sen, işte o."

Semon ciddî bir tavırla: "Tanrı beni günahkârları hak yoluna getirmek görevini verdi, beyazlara verebileceğim açıklama bundan ibarettir. Bana inanmayanlar olursa, hiç şüphe etmem, şeytan onların içindedir."

Clay, paralarını sımsıkı tutarak, iskemlesini ileri sürdü. Elinde bu kadar çok para gördüğünc şaşarak gözlerini kırpıştırarak baktı onlara.

Semon'a döndü: "Pazara okulda vaız verınck niyetinde misin hâlâ?"

Semon ciddî bir sesle: "Tabii," dedi. "Tanrı beni bunun için Georgia'da dolaşmaya memur etti. Tanrı bana hemen bu işe koyulmamı emretmiş olmasaydı şimdi burada işim neydi benim?"

Clay: "Zararı yok," dedi, "bu yolda pek hızlı gidiyorsun. Bir ahbabın dediği gibi, o kadar hızlı gidiyorsun ki, insan kim olduğunu sormak gereğini duyuyor. Senin kadar hızlı giden birine rasladımsa Allah canımı alsın."

"Ne demek istiyorsun, Horey?"

"Hiç, ne olacak, bak şimdiden yepyeni bir otomobilin var, Dene'nin babasının saati de senin oldu, şu yüz doları da sana vermek zorundayım. Eh, böyle olunca neden hemen kalkıp gitmediğine şaşıyorum."

Semon, azimli bir tavırla: "Ben de sana diyorum ki, pazara vaız vereceğim, dünyada kimse, şeytan bile beni yolumdan çeviremez. Ben buraya günahkârları kur-

tarmaya geldim, kurtaracağım da, hattâ kendimi de birlikte kurtarmam gerekse bile."

Clay, paraları istemeye istemeye ona uzatarak: "Pekâlâ," dedi, "Al! Artık Dene üzerinde bir hakkın olmadığını söyle bakalım."

Semon paraları hırsla kavrayıp hemen saymaya başlayarak: "Ben mi?" dedi.

Clay acı acı: "Evet," dedi, "sen! Seni evimde görmekten usanmaya başladım gayri. Dinimi senden öğreneceksem öğrenmez olayım daha iyi."

Semon saymasını durdurup ona bakarak ve yerini hatırlamak için bir parmağını paraların arasına sıkıştırarak: "Öyle söyleme Horey," dedi, "öyle söyleme. Sana bir kötülük mü ettim ki?"

"Yok, onu demedim. Ama senin gerçekten papaz olduğuna pek inanmıyorum."

"Tanrı sözlerini duyuyor."

"Duyuyor mu?"

"Duyuyor mu da lâf mı? Söylediklerine dikkat etsen daha iyi edersin."

Clay bir an düşündü. Gözleri avluyu aştı ve Rocky Comfort'un ardında gizlendiği korulara takıldı.

"Ama sen muhteremlerden değilsin herhalde?"

Semon: "Hayır," dedi. "bu sıfatı ondan hoşlananlara bırakıyorum."

"Pekâlâ, nesin sen?"

"Ben lâik bir papazım."

"Ya! Demek busun sen?"

"Tastamam."

"Peki sahicileriyle ne fark var arada?"

"Hangi sahicilerle?"

"Muhteremlerle?"

"Muhteremler mi? Onlar Tanrıya benden yakın de-

gildirler, merak etme. Aramızdaki fark şu ki, onlar ekmeklerini kazanmak için hep aynı yerde kalırlar, bense gezerim. İşte bu. Ama Tanrı fark gözetmez. Onun indinde hepimiz papazız. Bana aksini ispat edecek kimse yoktur."

Clay: "Galiba bugün dinleniyorsun, yarın okulda bize yaman bir vaız veresin diye? Bunu dünyada kaçırmak istemem. Her zaman derim ya: Bir papazın şeytanı nasıl kovaladığını görmeyi çok isterim. Yarın senin de yapacağın budur herhalde."

Semon: "Şeytan elimden hiç kurtulamaz. Her zaman ağzının payını veririm, yalnız yarın değil. Her vaız verişimde şeytanın öylesine tepesine çıkarım ki, anasını çağıran danalar gibi böğürür. Yarın onun nasıl böğürdüğünü göreceksin."

"Belki onu Rocky Comfort'tan kovalarsın. İşte bu iyi bir şey olur. Buranın insanları her zaman bir parça şeytana karışmıştırlar. Günah işlemekte herkese taş çıkarırlar âdeta. Onları bundan vazgeçirmek için esaslı bir vaız vermelisin."

"Buranın insanları başkalarından farklı değildir. Georgia'da şeytan her yerde hazırdır. Nereye gitsen onun o parlak kafasını her köşede görürsün."

"Parlak kafasını mı?" dedi Clay. "Şeytanın kafası parlak mı olur?"

"Hem de nasıl? Dapdazlaktır, yağdan da parıl parıl."

"Olur şey değil!"

"Üstelik de kıpkırmızı."

"Olur şey değil! Söyleseler dünyada inanmazdım. Ben sanırdım ki, şeytan şeye benzer, ne yalan söyliyeyim, neye benzediğini ben de bilemiyorum pek."

Semon parayı saymayı tamamlamıştı. Paraları alın

de tutuyor, sallayarak ve usulca yoklayarak seyrediyordu. İstemeye istemeye cebine koydu onları.

Clay: "Bir göz atmak için okula kadar uzansak fena olmaz. Böylece yarın neyle karşılaşacağını öğrenmiş olursun."

"Fena fikir değil. Buraya geleli beri, Tom'un çiftliğinden daha ileriye gitmedim."

Clay: "Belki otomobille de gidebiliriz," dedi.

Barakaya doğru yürüdü.

Semon: "Evet," dedi, "oraya benim otomobille gidebiliriz."

Direksiyonun başına geçti, cebini aradı, anahtarı buldu, motoru işletti. Clay ön kanapede onun yanına oturdu, ama bir ayağını arabanın çamurluğunda, elini de yarı aralık kapıda tutuyordu.

Semon otomobile kolaylıkla manevra yaptırdı. Geriye doğru bastı, avluda döndü, sonra yola çıktı. Bütün bunları her zamanki işiymiş gibi rahatlıkla başardı. İki adam tek kelime konuşmadılar.

Tom Rhodes'in çiftliğinden yüz metre ötede Semon yavaşladı. Eve baktı, sonra ambara, sonra da çiftliğin etrafındaki sundurmalara baktı. Clay otomobilin yavaşladığını hissetti ve Semon'un gözlerinin çevrildiği yöne baktı.

"Ne var?" dedi.

"Durup Tom'la iki lâf atsak fena olmaz herhalde. Dünden beri yüzünü görmedik."

Clay'in cevabını beklemeden yola saptı ve bahçe kapısı önünde durdu. Sonra anahtarı cebine koyup otomobilden indi.

Clay, ambara doğru yürürken: "Bilmem ki Tom orada mı acaba?" dedi. "Cumartesileri bazı kasabaya iner, bazı da inmez."

"Otomobili sundurma altında. Herhalde buralarda bir yerdedir."

Evin civarında çalışan bir zenci, barakadan çıktı. Clay sordu: "Mister Tom nerede?"

Frank parmağını bahçe tarafına uzatarak: "Çimenliğin alt yanındadır," dedi. "Orada bulursunuz onu."

Avlunun setini aştılar ve bahçeyi geçtiler. Sebzeler yetişmişti ve bereketli olacağa benziyordu. Semon durup bir havuç söktü. Toprağını temizlemek için elleriyle ovaladı. Sonra ısırarak çiğnemeye koyuldu.

Çimenlikte Tom'dan eser yoktu, ama derenin yanında bir arabalık gördüler. Yılankavi patikada ihtiyatla yürüyerek o tarafa doğru ilerlediler.

Kapıda Clay durdu ve içeri baktı. Tom'un üç ayaklı iskemleye tüneyerek gözünü bir tahta aralığına yerleştirmiş olduğunu gördüler.

Clay: "Ulan Tom," dedi, "ne yapıyorsun orada?"

Clay girdi ve Tom'a dikkatle baktı.

Tom yerinden fırladı, yüzü kızardı. Şaşkınlığını gizlemek için ne yapacağını bilemiyordu. Gülmeye çalışarak: "Hiç," dedi.

Semon ilerledi ve gözünü aralığa koymak için eğildi. Bir gözünü kapayıp ötekiyle şaşı bakarak bir iki dakika seyretti.

"Karşıdaki korudan başka bir şey göremiyorum," dedi.

Doğruldu, Tom'a baktı. Tom'un aralıktan ne seyrettiğine akıl erdiremiyordu.

Tom açıklamaya çalışmadı.

Clay: "Yahu, Tom," dedi, "ne oluyorsun Allahasen?"

Eğildi ve aralıktan baktı. Bir gözünü kapayıp öte-

kiyle şaşı baktı, ama çam korusundan başka bir şey göremedi.

Semon: "Birine mi bakıyordun, böyle?" dedi.

Tom, onlarla gözgöze gelmemeye çalışarak başıyle "hayır" işareti yaptı.

Çekingen ve kararsız bir tavırla: "Bazı bazı buraya gelir otururum," dedi. "Yapacak bir işim yoktur o zaman buraya gelip oturur, yarıktan bakarım. Eskiden her zaman yapacak iş bulurdum, ama şimdi gelip yarıktan bakmak daha hoşuma gidiyor."

Semon şaşkın bir tavırla: "İyi ama, görülecek bir şey yok ki!" dedi.

"Belki karşı korudan başka bir şey yoktur. Belki yalnız odur gördüğüm, belki başka şeyler de vardır. Bilmiyorum."

Clay: "Namussuzum," dedi, "böyle şeyler yaptığından haberim yoktu. Akıllı adam işi değil yaptığın."

Tom: "Yok," dedi, "akıllı adam işi değil. Ama gene de hoşlanıyorum bakmaktan, işte o kadar."

Taburelerden birine otururken Semon, ta başlangıçtan beri orada duvara dayalı duran damacanayı gördü.

"Tom," dedi, "herhalde damacanadan bana ikramda bulunmak istersin."

"Zaten burada ne güne duruyor, buyur iç."

Semon bir solukta epey çekti, sonra damacanayı oldukça sert bir hareketle yere bıraktı. İsabet arabalığın zemini loğlanmış topraktı da damacana kırılmadı. Semon elinin tersini dudaklarından geçirdi, sonra yalandı.

Tom: "Clay, içsene," dedi. "İçilsin diye yapıyorum bunu. Kimse içmedikten sonra ne işe yarar?"

Clay'le Tom içerlerken Semon duvar dibindeki üç ayaklı iskemleye oturdu, eğilip gözünü tahta aralığına

yerleştirdi ve dururken birkaç dakika tek gözüyle seyretti. Sonra başını kaldırıp ötekilere şaşkın şaşkın baktı.

Clay sordu: "Bir şeyler görebildin mi bari?"

"Pek göremedim."

"Öyleyse öteye git, biraz da ben bakayım."

Clay oturup aralıktan baktı. Çayırın öbür yanındaki ağaçlardan başka görünürde bir şeyler yoktu. Çayırın o yanını örten çit, aralarına dikenli tel gerilmiş çam sırıklarından yapılmıştı. Bütün bunları bir bakışta gördü, görülecek başka bir şey yoktu, ama o ömründe ilk defa gördüğü bir şey keşfediyormuşcasına dikkatle bakıyordu.

Tom sordu: "Nereye gidiyordunuz böyle?"

"Okula gitmek için çıkmıştık yola. Ama belki de okulda görülecek büyük bir şey yoktur."

Tom oturduğu yerde sabırsızlıkla kımıldanarak: "Hayır," dedi, "orada görülecek büyük bir şey yoktur. Kendi hesabıma ben hiç de önemli bir şey görmüş değilim herhalde."

Clay'in aralıktan bakması bitti mi diye dönüp baktı; bir an sonra artık duramaz oldu, kalkıp yaklaştı.

Clay: "Ne var?" diye sordu.

"Sıra benimdir herhalde."

Clay'i iskemleden indirdi, kendisi oturdu ve yüzünü yarığa yasladı. Başını hafifçe sola kaydırdı, yarım parmak indirdi, sonra tamamiyle hareketsiz kaldı.

Semon sordu: "Ahbap, bir şey görüyor musun bari?"

Tom hiç cevap vermedi.

Semon: "Sonraya bırakacak yerde damacanayı şimdi bir daha diksem fena olmayacak," dedi.

Damacanayı kaldırdı, uzun uzun içti. Bitirince Clay'e uzattı.

Semon, Clay'e doğru dönüp başını sallayarak: "Şimdi okula gitmek bir şeye yaramayacak," dedi, "orada görülecek fazla bir şey yok."

Tom: "Herhalde geçen sefer gördüğümden fazla bir şey olmasa gerek," dedi.

Semon sabırsız bir tavırla eninc boyuna dolaşıyordu. Sonunda Tom'un yanında durdu. Onu yana iterek:

"Ahbap," dedi, "hep sen mi bakacaksın yahu? Bırak da başka beyazlar da arasıra bir göz atsınlar."

Tom kalktı ve gözleriyle damacanayı aradı.

Semon gözünü yarığa yerleştirerek:

"Bir şeye bakmaktan ömrümde bu kadar zevk duymamıştım," dedi.

Clay duvara yanını dayadı ve cep mızıkasını çıkardı. Ot çöpleriyle tütün kırıntılarını çıkarmak için silkeledi, sonra hızla dudaklarından geçirdi. Bu, boşalan bir otomobil lâstiği gürültüsü çıkardı.

Çalmaya başladı.

Bir küçük yârim var

Gözünü aralığa yapıştırmış olan Semon, toprak zemini ayaklariyle döverek tempo tutmaya başladı.

Tom: "Şu mübarek yarığın dünyada eşi menendi yoktur alimallah!" dedi. "Bazı sabahtan öğleye kadar şu iskemle üstünde oturup seyrederim. Karşıdaki ağaçlarla çit sırıklarından başka görülecek bir zıkkım yoktur ama, gel gör ki elimde değil, bakmadan edemiyorum. Bundan daha tuhaf şey görmedim ömrümde."

Semon tahta iskemleye rahatça yerleşti.

Tom: "Görülecek belki bir zıkkım yok," dedi, "belki de adam cihanı seyrediyor buradan. Şu yarıktan bir bakışı dünyada hiçbir şeye değişmem. Bir dakika bu-

rada oturacak olsan, hiç mi hiç kalkıp gitmek istemez canın. İnsanı öylesine sarar ki bu, emsali yoktur alimallah. Orada oturup gözünü çıkarırsın ağaçlara falan bakmaktan, kendi kendine; ulan enayilik ediyorum da dersin belki ama, dinine yandığım, gene de sat anasını, der otururşun. Orada oturup bakmaktan başka bir şey görmez gözün."

Semon ağız mızıkasına iki ayağiyle tempo tutmaya devam ediyordu. Zemin loğlanmış toprak olduğu için ayaklarının sesi hiç işitilmiyordu, ama gene devam ediyordu o.

Sarı bir fistanı vardı

Clay canla başla çalıyor, Tom da arasıra, türkünün bir beytini söylüyordu, geri kalanını da kapalı ağızla mırıldanıyordu.

Semon damacanayı yakalamak için kolunu uzattı. Sonra eli büyük bir daire çevirerek etrafı yokladı, ama damacana daha uzaktaydı. Nerede olduğunu görmek için bir an bile gözlerini yarıktan ayırmak istemiyordu.

Tom: "Papaz, dedi, "içkiyi sana ben uzatacak değilim. Canın istiyorsa kalk da gel al. Yarıktan bakma sırası bende."

Allah bana göz verdiyse
Seyredeyim diyedir.

Tom sustu ve devam etti:

"Hey papaz! Yarığı başkalarına da bırak arasıra be!"

Semon başını kımıldatmadan iskemlesinden kalktı. Tom kendisini itinceye kadar ikibüklüm kalakaldı.

Allah geceyi verdiyse
Sevişelim diyedir.

Tom onu bir daha iterek: "Hey papaz," dedi, "çekil oradan yahu!"

Semon, sol gözünü uğuşturarak öteki iskemleye oturdu. Sonra göz kırptı ve yine ayaklariyle tempo tutmaya koyuldu.

Bir hayli içtikten sonra damacanayı Clay'in ayakları dibine koydu.

"Şu mübarek yarık gibisini de hiç görmemiştim," dedi. "İnsan bütün gün baksa yorulmuyor. Ertesi günü gelse namussuzum gene hoşlanır. Bir yarıktan bakmak, mânasız bir şey gibi görünüyor ama, adama bu kadar zevk veren bir şey yoktur dünyada."

Clay o kadar coşmuştu ki, artık duramıyordu. Clay çaldığı havayı bitireli epey olmuştu. Ama nakaratı durmadan tekrarlıyordu. Durmak elinde değildi.

Sonunda ağız mızıkasının içi tükrük doldu. Clay'de durmak zorunda kaldı. Çaldığı parçayı bitirmiş olduğunu görerek pek üzüldü.

Tom hâlâ mırıldanmaya devam ediyordu, en sonra nakaratın bir mısraını yüksek sesle söyleyerek bitirdi.

Semon: "Ahbap," dedi, "çal çalgını bir daha. Bu havayı tekrar dinlemek hoşuma gidecek. Bir ağız mızıkasında bundan güzel bir parça dinlemedim ömrümde."

"Yarıktan bakmak sırası bende şimdi."

Semon: "Adam sen de, çek bir tane daha," dedi. "Tom'la ben, gelecek sefer sana arka arkaya iki sıra veririz. Bize şu güzel havayı çal. O kadar güzel ki, adamın ağlayası geliyor, şimdi hatırlarken bile gözlerim yaşarıyor."

Clay, damacanadan bir yudum içti, sonra ağız mızıkasını çabuk bir hareketle dudaklarından geçirdi. Bu sefer şişirilen bir lâstik gürültüsü çıktı.

Tom, gözü aralığa yapışık, yine mırıldanmaya başladı. Sonra ayaklariyle tempo tutmaya koyuldu, çalgının ritmine uyarak vücudunu sağa sola sallıyordu.

Semon: "O kadının," dedi, "dünyada eşi yoktur billâhi!"

Gözlerinden yaşlar boşandı ve elinin tersine damla damla düşmeye başladı.

"Yarıktan bakıp onu bir kerecik görebilseydim canımı verirdim. Bu yarığın eşi emsali yok. Bakıyorum, bakıyorum, o kadını düşünüyor, ha şimdi onu göreceğim diyorum, hep göğün öbür tarafına bakıyormuşum gibi oluyorum."

Duvara doğru yürüdü, bir omuz vurarak Tom'u yerinden oynattı. Oturmayı beklemeden gözünü yarığa yapıştırdı. Sonra iskemleye oturdu.

En güzeli, en tatlısı sensin...

Tom eğildi, damacanayı kaldırdı. Sonra içti ve damacanayı Clay'in ayakları arasına koydu. Clay çalgısına pek dalmış olduğundan, içmeye vakit bulamıyordu.

Severken sana ne dedim...

Semon elini yüzüne götürdü, yanaklarındaki yaşları sildi.

Tom: "Bu yarık olmasa ne yaparım bilmem," dedi. "Sararıp solar, hasretinden çatır çatır çatlarım gibime geliyor. Buraya geliyor, oturup bakıyorum, dışardan görebileceğimden fazla bir şey görmüyorum, ama ne hük-

mü var bunun, bu yarıktan bütün gün ağaçları seyretmek, işte bu sarıyor beni. Ne olduğunu pek anlamıyorum. Düşünürsen belki hiçbir şey de yok. Ama düşünmenin ne hükmü var, burada oturup bakmak yok mu, bitiriyor adamı. Hani diyorum ki, cennet öyle sanıldığı kadar uzakta olmasa gerek."

XV

Pazar günü öğleden sonra saat iki raddelerinde hemen hemen bütün Rocky Comfort halkı okulun önüne toplanmıştı. Derenin öbür yanında oturan bazı aileler, ağır yürüyüşlü katırların çektiği arabalarla sabah erkenden yola koyulmuşlardı. Dereyi okulun yüz metre ötesindeki bir geçitten aşmışlardı. Yolcular, arabaların üstüne yerleştirdikleri iskemlelere oturmuşlardı. Otomobille, katır sırtında, yaya gelen aileler de vardı.

Clay Horey'le Dene, peşlerinde Semon ve Lorene olduğu halde herkesten önce saat birde gelmişlerdi. Semon'la Clay okulu açmışlar, tören için her şeyi hazırlamışlardı. Burası iki sınıflı bir okuldu, sınıfların büyüğünde kırk kadar sıra vardı. Sınıfın baş tarafında bir seki, üstünde öğretmen için bir masa ve iki iskemle görülüyordu.

Onlar okulun içinde meşgul olurlarken Dene ile Lorene su içmek için pınara gittiler. Bu iş yarım saat kadar sürdü.

Okulun avlusu yavaş yavaş arabalar ve katırlarla doldu. Sahipleri katırlara semersiz binmişler ve gelince hayvanları ağaçlara bağlamışlardı. Otomobiller okulla küçük koru arasındaki kumlu ard avluda sıralandılar. Çocuklarla bebekler de bir yana bırakılırsa otuz kırk kişi toplanmıştı.

Semon'la Clay gelenlere bakmak için dışarı çıktılar.

Semon gözlerini avluda dolaştırarak: "Buranın insanları uzun zaman vaizdan mahrum kalmışlar gibime gelir. Beni Rocky Comfort'a göndermeye hakkı varmış Tanrının. Bu insanlar dinî telkin için tam tavına gelmişler. Bunları selâmete eriştirmek odun yarmak kadar kolay bir iş."

Clay hafifçe gülerek: "Pek sandığın gibi değil," dedi. "Cenaze olsun, düğün olsun yada bir dans olsun, Rocky Comfort halkı nerde bir yenilik olsa hemen akın eder."

Semon sordu: "Dans da mı ederler burada?"

"Tabiî."

Semon bunu zihnine yerleştirerek:

"Unutmayayım da aleyhinde vâzedeyim, dedi. "Dans, köy halkı için mükemmel bir vaiz konusudur."

Gidip insanların arasına karıştı, kendini takdim etti, ellerini sıktı. Erkekler onun elini candan ve hattâ memnuniyetle sıkıyorlardı. Ama kadınlarla genç kızlar ellerini eline tereddütle dokunduruyor ve çekingen bakışlarla bakıyorlardı. Fakat Semon, kadınlar arasında pek serbest davranmasını bilirdi. Üstelik kadınlara karşı davranışı hemen onların ilgisini çekerdi. Az sonra bütün kadınlar etrafında halka olmuşlardı.

Ralph Stone, Clay'e: "Papaz galiba sana misafir olmuş, öyle mi?" dedi.

Clay, övünerek: "Çarşambadan beri bizdedir," dedi.

Semon hakkında konuştuklarını dinlemek için birkaç erkek etraflarına toplandı.

Clay: "Bir papazın, evine inip de günlerce kalması adam için az şeref mi?" dedi.

Ralph: "Tanır mıydın onu?" diye sordu.

"Geçen çarşamba otomobiliyle gelişinden önce ömrümde görmemiştim yüzünü."

Bir çiftçi, Clay'le Ralph Stone'un etrafını çeviren kalabalığın arasından geçerken: "Hey, Clay," dedi, "papazın karılarla başı hoş herhalde. Bak, orada onları nasıl eğlendiriyor. Gıdıklanıyorlarmış gibi fıkır fıkır gülüyorlar hepsi."

Hepsi döndüler ve Semon'a baktılar. Gülüyor ve kadınlarla şakalaşıyordu, arasıra gülmeyi kesiyor, ayakları altında dolaşan bir küçüğe eğiliyor, çenesini okşuyordu.

Ralph: "Eh, ne olacak!" dedi. "Kadınlar, kendilerine ve çocuklarına hayran görünen erkekler için deli olurlar. Onlara lâf anlatmaya kalkmak boşunadır. Sonra adamın keyfine dokunma. Geri yanını kimse önleyemez, ne Allah, ne de şeytan.

Semon, okulun kapısına doğru gitti. Merdivenlere gelince durdu ve peşinden içeriye gelsinler diye kolunu başının üstünde salladı. Erkekler yerlerinden kımıldamadılar. Kadınlar Semon'un içeri girmesini beklediler, sonra ağıla hep birlikte girmek için itişip kakışan bir koyun sürüsü gibi hepsi birden hücum ettiler.

Ralph: "Rocky Comfort'luların şimdiye kadar işitmemiş oldukları yeni ne söyleyebileceğine aklım ermiyor," dedi. "Yirmi yıldır burada görülen öteki gezgin papazlardan fazla bir şey söyleyeceğini sanmam."

Tom Rhodes göründü. Pınardan geliyordu. Otomobiline doğru yürüdü. Dönmek için karısının okula girmesini beklemişti dere kenarında.

Adamlar ve delikanlılar koruluğa doğru biraz uzaklaştılar, kimisi topuklarının üstünde, kimisi bir ağaca sırtını dayayıp yerde oturdular. Aşinalık işaretleriyle uzaktan bakışıyorlardı.

Tom, Clay'in arkasından alçak sesle:

"Hey, Clay!" dedi. "Bir dakika gelsene buraya. Şöyle bir dolaşalım."

Clay başıyla "evet" işareti yaptı ve çevreden dışarı çıktı. Tom'un peşinden otomobiline kadar yürüdü ve arka kanape altından damacanayı çıkarmasına yardım etti. Tom, oraya saklamadan önce damacanayı bir çuvala sarmıştı.

Gözden ırak bir yere gittiler, içmek için çamların ardına gizlendiler. Kanıksayıncaya kadar içtikten sonra tıpayı iyice tıkadılar ve sonra kolayca bulmak üzere damacanayı döğülmüş iğne şeklindeki çam yapraklariyle örttüler.

Koru düzlüğüne geldikleri zaman, okulun içinde ilâhî söyleyen sesler işittiler. Kadınlar çalgı yardımı olmadan bir havayı söylemek için elden geldiği kadar gayret ediyorlardı. Semon, diyapazonunu çıkarmış, masaya birkaç kere vurmuştu. "Lâ" sesini çıkarıyordu, ama tonu muhafaza edemiyordu. Kadınlar da utandıkları için seslerini fazla yükseltemiyorlar, koro, erkeklerin kulağına gidecek kadar kuvvetlenemiyordu.

Pınara giden patikanın alt yanında iki çocuk kavga ediyorlardı. Öteki çocuklar iki taraf olmuşlar, döğüşenleri teşvik ediyorlardı. Adamlar kavganın gürültüsünü işitiyorlardı ama, bunu umursamıyorlardı. Ralph Stone'le Jack Rainwater'in buğdayın hangi tarihte ekilmesi daha doğru olduğu hakkındaki tartışmalarını dinleyerek tütün çiğniyor yada dal parçalarını yontuyorlardı.

Arasıra kadınlardan biri Semon'un vaizi sırasında avazı çıktığı kadar bağıran ve yatıştırmaya muvaffak olamadığı çocuğu kollarında olarak okuldan çıkıyordu.

Çocuğu birkaç dakika koruda oynamaya bırakıyor, sonra onu tekrar okula getiriyordu.

Tom: "Zararı yok," dedi, "Semon'un vaızını dinlemek isterim."

Topukları üstüne çömelerek halka içinde oturdu.

"Duymadığım yeni ne söyleyeceğini aklım kesmiyor. Ama boş ver, gene de dinlemek isterim onu."

Ötekiler susup Tom Rhodes'i dinlediler.

Biri: "Tom," dedi, "okula gdip onu dinlemene engel olan bir kanun yok."

Tom: "Yoo," dedi, "kanun yok ama, bu sıcakta içeri girmeye de benden paso. Akşam olsun da hele, herkesle birlikte girerim."

Ralph: "Akşam saat sekizden önce tam kıvamına gelmez," dedi. "Coşmadıkça gidip orada oturmak boşuna vakit kaybetmek demektir. Seyyar papazlar gördüm, bilirim, hiçbiri güneş batmadan kıvamına gelmez. Bir papazın coşup size mükemmel bir aile vaızı vermesi için ortalığın zifiri karanlık olması lâzımdır."

İçlerinden biri hırpalanmış eski bir çift zarı yere atmakla meşguldü, yaptığı işle öyle pek ilgili görünmüyordu, yerden çam yapraklarını kaldırmak zahmetine bile girmemişti. Kimse birkaç sentine oynamadıkça hangi rakkamın çıkacağını görmek için zarları yere atmak pek de eğlenceli bir iş değildi. Herhalde bir partiye başlamak için vakit de çok erkendi.

Birdenbire Semon'un sesi sessizliği yırtarak onlara kadar geldi. Bulundukları yer uzak olduğu için ne dediğini anlayamıyorlardı, ama sesinden öfkeli olduğu ve birine çıkıştığı belliydi. Herkes başını okuldan yana çevirip dinlemeye koyuldu.

Okulun içinde kadınlar grubu, sıraların arkasında oturmuş, Semon Dye'i dinliyordu. Papaz inim inim in-

letiyordu ortalığı. Kollarını sallıyor, görünmeyen bir İblis'e yumruklar savuruyor ve her cümlesinin sonunda yumruğunu kürsüye vurarak sözlerini mühürlüyordu.

"Bu işten vazgeçmelisiniz! Yaptığınız şeyi düşünmek bile size uykularınızı kaçırtmalıdır. Diz çöküp Tanrıdan sizi affetmesini istemelisiniz. Vicdanınız yoksa, kendinize bir vicdan yaratmanın zamanıdır. Vicdansız yaşamaktansa bu daha hayırlıdır. Herkesin bir vicdanı olmalı ki, kötülük ettiği zaman kendisine bunu ihtar etsin. Benim bir vicdanım var ve bununla övünürüm. Herhangi bir kimse, ister insan olsun, ister şeytan, vicdanını benden almaya kalkışsa, onun boynunu koparırım. Vicdan sahibi olmaktan utanç duymamıza sebep olan İblis'tir, başka kimse değil."

Kadınlar onu dikkatle dinliyorlardı. Semon onlara henüz vaızının konusunu söylememişti ama, hepsi biliyordu ki kendilerini yakından ilgilendiren bir şeyden söz açacaktı. Bunun ne olduğunu söylemesini sabırsızlıkla bekliyorlardı.

"Tanrıya inanmanın delilik olduğunu söyleyenler var. Ben, Tanrı delisiyim. Ya siz kimin delisisiniz?"

Bir saatten fazla bir zamandır Semon vaız ediyordu, daha bitireceğe de benzemiyordu. Söyledikçe sesinin perdesi yükseliyor, masayı daha çok yumrukluyor, dinleyenlerin ilgisi de artıyordu. Çocukları ağlamaya başlayan bazı anneler sınıftan çıkmakta tereddüt ediyorlar, Semon, kendileri dışardayken konusunu açıklar korkusuyla onları yatıştırmaya ellerinden geldiği kadar gayret ediyorlardı.

Semon durdu ve derin bir nefes aldı. Boğuk bir sesle:

"Allaha şükür!" dedi.

Kadınlar arasında bir kıpırdama oldu, birbirlerine mânalı mânalı bakıştılar.

Semon ceketini çıkardı ve bir iskemlenin arkalığına astı. Sınıf çok sıcaktı. Dışarda sıcak hava âdeta ürpererek ağaçların tepesine kadar çıkıyor, gölgede bile sıcak zor dayanılır bir hal alıyordu. Kadınlar palmiye yapraklarıyla yelpazeleniyorlardı. Başlarının üstünde bir sürü sinek inatçı bir monotonlukla daire halinde uçuyorlar, arasıra tembel tembel bebeklere konuyorlardı.

Sineklerle mayıs böcekleri bütün açık pencere ve kapılardan keyiflerince girip çıkıyor, odanın dört köşesinde eşek arısı yuvaları tehlikeli bir şekilde sallanıyordu. Duvarlarda ve tavanda kurumuş sarımtrak balçık serpintileri vardı ve bunların etrafında pelope böceklerinden salkımlar kaynaşıyordu. Hemen hemen muntazam aralıklarla, bir kadın, bacağına şiddetli bir tokat indiriyor, eteğini dizinden yukarı çekerek bacağını sokan kırmızı karıncayı çıkarıyordu. Sonra orayı kaşıyor, şişip kızardığı zaman, parmağını ıslatarak ağrıyan şiş yeri oğuşturuyordu.

Semon bağırıyordu: "İçim yanıyor, kanayan bir yaram varmış gibi içim yanıyor. Aklıma geldikçe yüreğim rahat etmiyor. Şu güzel pazar akşamı karşımdaki güzel yüzlerinizi seyrediyorum. Saçlarınızda, gözlerinizde, yüzlerinizdeki bütün güzellikleri seyrediyorum ve içim yanıyor. Çünkü biliyorum ki bu güzelliğin altında günahkâr kadın ruhları saklı. Aklınızdan geçenleri biliyorum. Her zaman doğru yolda gidip dar kapıdan geçemediğinizi biliyorum. Biliyorum ki şeytan sizin güzel kollarınızı dürtüyor. Hepsini biliyorum ben bunların, daha başka şeyler de. İşte onun için düşündükçe içim yanıyor. Ya! İçim yanıyor!

"Yıkamaya, kolalamaya, ütülemeye, fitiller ve pili-

lerle süslemeye bu kadar zaman harcadığınız bu güzel elbiseler altında, evet, bu elbiseler altında günahtan kapkara, kesilmiş bir ruhun zehirli bir yılan gibi ıslık çaldığını düşündükçe içim yanıyor. Evet, içim yanıyor! Sadece bunu düşünmek bile beni kahrediyor. İşte onun için bu akşam beni karşınızda görüyorsunuz. Tanrı bana haber verdi ki Rocky Comfort halkı çok günahkâr insanlardır ve sizi cehennemden kurtarmak için elimden geleni yapmamı buyurdu. Bizimle beraber cennete gelmenizi istiyoruz. Yukarda sizlere ihtiyacımız var bizim. Georgia'nın bütün güzel kızlarını cennette görmek istiyoruz. Orada buradakinden de daha güzel olacaklarınız. Orada saf bir ruhun bütün pırıltısıyla parlayacaksınız. Onun için dosdoğru cehenneme gitmekte olduğunuzu düşünüyorum da içim yanıyor. Vakit geçmeden niyetlerinizi değiştirmezseniz gideceğiniz yer orasıdır. Onun için içim yanıyor! Çok, çok yanıyor içim!"

Semon durdu ve yüzünü mendiliyle kuruladı. Bir böceğin başı etrafında vızıldadığını duymuştu. Nerede olduğunu işitmek için bekledi. Böcek başının çevresinde dönüp dolaşıyordu. Semon sekinin öbür ucuna gitti ve pelope böceğinin kendisini sokmadan çıkmasına dur etti.

Karşısındaki kadınlar kımıldamadan duruyorlardı. Kımıldasalar bir sözünü kaçırırlar diye ödleri kopuyordu. Neye dair yada kime karşı vaız ettiğini henüz söylememişti. Hepsinin sabırsızlıkla beklediği de işte bu sözdü. İçlerinden birçoğu, karıncaların ısırdıkları yerleri oğuşturmak için neresi olduğuna bakmaya bile lüzum görmeden ellerini eteklerinin altına sokuyordular. Semon vaızının konusu ne olduğuyla ilgili tek kelime çıtlatmamıştı. Zihninde açık bir günah olduğunu hepsi biliyorlardı, ama o kadar çok günah vardı ki hangisini

kasdettiğini kestiremiyorlardı. Palmiye yaprakları on beş kadar yüzü savuruyor ve bu, şeker kamışı tarlasında esen rüzgârın çıkardığı sese benzer bir hışırtı meydana getiriyordu. Bunun dışında, karıncaların sokması yüzünden birdenbire kaldırılan kolalı etekliklerin hışırtısından başka bir ses yoktu. Dışardan da bazı gürültüler geliyordu. Ama kimsenin bunlara kulak astığı yoktu. Hepsi Semon Dye'in ağzına bakıyorlardı.

Semon Dye yeteri kadar dinlenmişti. Vaıza bıraktığı yerden devam edebilirdi. Pelope böceğinin başı üstünde vızıldadığını artık işitmiyordu, o yüzden biraz rahatlamıştı. Vaızına devam etti ve güç işitilen alçak bir sesle konuşmaya başladı. Kadınlar ne söylediğini işitmemek korkusuyla palmiye yapraklariyle yelpazelenmeyi kestiler.

Dışarda ağaçlar altında erkekler oturmuş karşılıklı bakışıp duruyorlardı. İçlerinden yarısı hep bir ağızdan konuştukları için hava boğuk seslerin vızıltısıyla doluyordu.

Güneş artık ağaçlar ardında kayboluyordu. Öğleden sonra ilk geldikleri zamankine göre hava biraz serinlemişti, şimdi durmadan ter silmeye gereklik kalmamıştı.

Biri döndü ve okuldan yana baktı. Clay'in komşusu ona bir dirsek vurdu.

"Clay, şu okulun kapısında duran papaz değil mi?"

Clay daha iyi görmek için kalktı.

"O galiba."

Semon, Clay'i çağırarak küçük koruluğa doğru gidiyordu. Emredici bir tavırla:

"Horey," dedi, "gel buraya bir dakika! Sana ihtiyacım var bir dakika."

Acele etmesini işaret ederek eliyle Horey'i çağır-

maya koyuldu. Sonra durdu ve bekledi. Clay, daha on adım atmamıştı ki bağırmaya başladı: "Tom'a da söyle, ona bir diyeceğim var."

Clay: "Tom," dedi, "seni görmek istiyor. Yürü gel, ne istediğini görelim bakalım."

Tom kalktı ve halkadan ayrıldı.

Ralph Stone: "Hey Tom," dedi, "papazın seni kötü yola sürüklemesine izin verme, ha!"

Halkayı teşkil eden adamların hepsi gülüştüler.

Biri: "Kötülükler, yaratmakta papazlar herkese taş çıkarırlar. Hepsi bir matahtır bence. Vaktiyle bir gezici papaz tanımıştım. İblisin biriydi," dedi.

Clay'le Tom, Semon'a doğru gittiler. Ellerini arkasında kavuşturmuş, düşüneeli bir halde enine boyuna dolaşarak onları okulun avlusunda bekliyordu. Onların yanında görüneeye kadar başını kaldırıp bir defa bile bakmadı.

Tom sordu: "Papaz, ne oluyor gene?"

Semon sert bir sesle: "Seni ve Horey'i diyakoz tayin ediyorum. Ancak güvenilen insanlara verilir bu mevki."

Tom: "Yapacağım nedir?" dedi. "Bu çeşit işlere alışık değilim ben."

"Sadakayı toplayacaksınız ve bana teslim edinceyo kadar dikkatle saklayacaksınız."

"Burada sadaka toplamak niyetinde misin?"

Semon kesin bir sesle: "Tabii," dedi, "iyi hıristiyanlar, daima papaza para verirler."

Tom: "Anlaşıldı," dedi, "sen Rocky Comfort halkını tanımıyorsun. Buraya son gelen papaz en çok bundan şikâyetçiydi. Burada para verecek babayiğit pek bol değildir."

Semon: "Merak etme," dedi, "sadakayı vereeekler.

İnsanlar papaza karşı hep cömert davranırlar. Böyle olmalarına daima dikkat ederim."

"Peki, Tom'la benim ne yapmamızı istiyorsun?"

"Şapkalarınızı getirip dolaştıracaksınız."

"Ya! Öyle demek!" dedi Clay. "Şimdi anlıyorum. Para sızdırmak için insanları sıkıştırmamızı istiyorsun sanmıştım. Şapka dolaştırmak bir şey değil. Yapmadığım iş değil."

Semon: "Pekâlâ," dedi, "gelin peşimden ikiniz de, dolaştırın şapkalarınızı."

Döndü ve onları beklemeden basamakları dörder dörder çıktı.

Eşiği atladıktan sonra Tom'la Clay ne yapacaklarını bilemediler. Semon'un sekiye ulaşmasını bekleyerek kapı yanında durdular. Semon dönünce, onlara yaklaşmalarını işaret etti.

Semon: "Şimdi," dedi, "sadaka toplayacağız. Diyakozlar müminler arasında dolaşacak."

Semon masanın önündeki iskemleye oturdu. Tom'la Clay'in sadaka toplamak üzere ön sıraya kadar ilerlemelerini bekledi. Ama iki adam kapı dibinden kımıldamıyorlardı. Semon onlara eliyle yaklaşmalarını işaret etti ve sessizce herbirine ön sırada hangi kadından başlamaları gerektiğini işaret etti.

Clay sıranın bir ucuna gitti ve şapkasını bir kadının dizlerine koydu.

"Buraya bir şey at!" dedi. Kadın başıyla "hayır" işareti yaptı.

Öfkeli bir tavırla: "Buraya bir şey at diyorum sana!" diye tekrarladı.

Kadın kıpkırmızı kesildi, ama başıyla gene "hayır" işareti yaptı.

Clay arkasına dönüp yeni talimat almak için Se-

mon'a baktı. Semon bir iki saniye gözlerini kadından ayırmadı, sonra Clay'e ikinciye geçmesini işaret etti. Clay, sıranın öbür başına bir göz attı ve Tom'un güçlük çektiğini gördü.

Gözlerini ilkinden ayırmadan ikinci kadına geçti. Bir an sonra, kadın utançla başını eğdi.

Clay şapkayı, yanındakinin önünde, gerektiği gibi tuttu, ama kadın hiç oralı olmuyordu. Clay, para vermesini söyleyerek, şapkayı göğsüne doğru itti. Kadın başıyla "hayır" işareti yaptı ve başını çevirmeye çalıştı.

Clay öfkeyle: "Mangız koy buraya!" dedi. "Papaz, vaizi için para istiyor."

Kadın kıpkırmızı kesildi ve Clay'in öfkeli bakışından kurtulmak için iskemlesi üstünde döndü.

Clay, Semon'a dönerek: "İşler tıkırında gitmiyor," dedi. "Daha metelik koparamadım!"

Semon bir süredir yerinde duramaz olmuştu. Kalkmış, enine boyuna dolaşıyordu. Sonunda sekinin konarına ilerledi ve şapkanın içine baktı. Boştu.

Clay: "Kimse bizim şapkaya bir şey koymayacak galiba," dedi.

Sınıfın öbür ucunda Tom, Semon'un davetini kadınların biraz daha iyi karşıladıkları kanaatindeydi. Tom'un şapkasında şimdiden iki küçük para vardı ve kadınlardan birine uzatırken şıkırdatmak için şapkayı sallıyordu. Pek iyi tanıdığı bir kadına geldiği zaman durmuyor ve kulağına bir şey fısıldıyordu.

Clay devam etmenin boşuna olacağını düşünmeye başlamıştı. Kimse daha ona bir metelik vermemişti. Semon'a bir daha göz attı. Semon, bir başkasına geçmesini işaret etti.

Clay, kadının çenesine doğru itti şapkayı. Kadın başını çevirdi ve önünde birinin durduğunu hiç farket-

memiş gibi davrandı. Bu yapmacık, Clay'i kızdırdı. Bir arıyı öldürmeye çalışıyormuş gibi şapkanın ucuyla kadının göğsüne birkaç kere vurdu. Kadın nihayet başını çevirip ona baktı ve bir dehşet çığlığı kopardı. Sonra göğsünü iki eliyle tutarak yerinden fırladı, koşarak dışarı kaçtı.

Salondaki bütün kadın, kız ve çocukları fazlasiyle rahatsız edildikten sonra Tom'la Clay salonun ucunda kapı dibine çekildiler ve toplanan parayı karşılaştırdılar. Clay'in şapkası bomboştu, ama Tom kendi şapkasından biriki metelik çıkarıp Clay'e gösterdi. Sonra parayı ne yapacaklarını öğrenmek için beklediler.

Beklemeleri uzun sürmedi. Semon, oradakileri ayağa kaldırdı, birkaç söz söyleyip gönderdi. Takdis sözlerini o kadar çabuk ve anlaşılmaz bir şekilde mırıldanmıştı ki, kadınlar daha ayağa kalkmaya vakit bulamadan işini bitirmişti. Sonra Tom'la Clay'in yanlarına koşarak onları dışarı avluya doğru itti.

Şapkaları iki eliyle yakalayarak, kısaca: "Ne kadar?" diye sordu.

Tom: "Yirmi sent," dedi. "Hepsi bu kadar. Hepsini ben topladım. Clay bir metelik bile koparamadı."

Clay boynunu büktü: "Öyle," dedi, "hiçbir şey toplayamadım senin anlayacağın."

Semon parayı elinde şıkırdattı, sonra avucunu açıp dört küçük paraya baktı. Bir an düşünceli bir tavırla bunları evirip çevirdi, sonra birdenbire cebine attı.

"Bu akşam," dedi, "vaızda biraz daha ileri gideceğim. Bugünkü kazancımız pek dişe dokunur bir şey olmadı. Yeteri kadar kendimi göstermedim de ondan. Ama bu akşam göstereceğim onlara dünyayı."

Tom: "Erkekler yoktu da ondan," dedi. "Burada kadınlar üstlerinde para taşımazlar hiç. Varsa erkek-

lerdedir para. Bu gece erkekler de gelecek. Belki umduğunuz kadar para çıkar."

Semon başını sallayarak: "Belki de," dedi. "Herhalde elimden geleni yapacağım. Yirmi sente vaiz vermeye halim yok ya."

XVI

Akşamın saat yedisine doğru herkes okulda toplanmıştı. Bazı aileler akşam yemeği için evlerine dönmüşlerdi, ama çoğu yemeklerini beraberlerinde getirmişler ve güneş batarken küçük koruda yemişlerdi. Somon'u Stone'lar davet etmişlerdi. Clay, Dene ve Lorono de onunla beraber kalmışlardı.

Akşam servisine çalgı da getirilmişti. Homer Johnson banjosiyle gelmişti. Clay de ağız mızıkası çalıyordu. Ama bir kere ilâhî başladıktan sonra devamda mâna yoktu, sesler o kadar yükseliyordu ki, çalgı işitilmez hale geliyordu. Gündüzkünden daha kuvvetli çıkan Semon'un sesi hepsini bastırıyordu.

Vaizdan önce yedi sekiz ilâhî söylendi. Semon, vaizinin ne üzerine olacağını haber vermedi. Damdan düşercesine başlıyordu.

Okulun sıraları kendilerine dar geldiği için erkekler yere oturmuşlardı. Kadınlar sıralarda rahat ediyorlardı, ama erkekler, arkalarını sıralara dayıyarak yerde oturmayı tercih ediyorlardı.

Semon başladı: "Bu akşam erkek, kadın, kız, oğlan, bir tek kişinin bile selâmete ermeden buradan ayrılmasına razı değilim. Ben Georgia'ya sizleri kurtarmaya geldim, gelmekteki maksadımı yerine getireceğim. Bir

tek günahkârın odadan çıkmasına müsaade etmek niyetinde değilim. Herkes selâmete erişebilir. Selâmete erişmek kolay değildir, şeytana uymaktan çok daha zordur, ama no de olsa, pek fazla da zor değildir."

Halk arasında bazıları başlariyle "evet" işareti yaptılar. Bunlar şimdiden kendilerini selâmete erişmiş sayan Rocky Comfort'lılardı, kendilerini vazgeçtikleri zevk ve eğlencelerden başkalarının yoksun bırakmalarını istiyorlardı.

"Şeytan hepimizin peşindedir. Gece-gündüz sizi gölgeniz gibi kovalar. İzinizi koklar, peşinizi bırakmadığını göstermek için de arasıra havlar. Sonunda siz başka yana bakarken arkanızdan sokulur, üstünüze atlar! İşte şeytan böyle yapar! Gözünüzü açmalısınız! Onu ayaklarımız altında çiğnemedikçe, durup tepelemedikçe sizi elinden bırakmaz!..

"Siz, yaşlı günahkârlar, ilk önce koşup Tanrının safında yer almak size düşer. Gençlere güzel bir örnek olursunuz. Bir baba veya anne sekiye yanıma çıkarak elimi sıktı mı kızlar ve çocuklar da çok geçmeden onları taklit ederler. Onun için ihtiyarlar, bütün anne ve baba, yaşlı günahkârlar; herkese örnek olmanızı istiyorum.

"Günah berbat bir şeydir, çocuklar; sizin iliğinizi kurutur. Bunu iyi bilirim, çünkü ben de vaktiyle bir günahkârdım, tıpkı şimdi sizin olduğunuz gibi. Günahın ne demek olduğunu bilirim. Onunla boy ölçüştüm. Onun için bu gece kardeşlerimi, kızkardeşlerimi günahın elinden kurtarmaya geldim buraya. O kadar çok insanın ruhlarını kaybedip doğruca cehenneme gittiğini gördüm ki, sizin de aynı yolu tutmanıza karşı kollarımı kavuşturup seyirci kalmak istemiyorum. Sizi kurtarmak istiyorum. Sizi taciz etmemesi için şeytanı utandırmak is-

tiyorum. Siz erkekler, iş işten geçmeden Tanrının safına geçmezseniz, öldükten sonra neden cehenneme gideceğinizi pekâlâ bilirsiniz. Yarın belki de iş işten geçmiş olacak. Bu gece ölebilirsiniz. Kimse ecelinin vaktini bilmez.

"Hepinizin niçin cehenneme gideceğinizi söylememe hacet yok, bunu biliyorsunuz. Kadınlar da biliyorlar. Siz hepiniz, gözünüzü açmazsanız bir gün cehennemde kavrulacaksınız. Ama oraya düşmemek o kadar güç bir iş değildir. Bütün yapacağınız şey, Tanrının safında yer almaktır. Daha iş işten geçmemiştir, tam zamanıdır. Yarın belki de çok geç olacak. İçinizden bazıları yakında tahtalı köyü boylayacaklar. Günahkârken ölürseniz, dünyanın sonuna kadar cehennemin alevleri arasında kavrulacaksınız, dünyanın da belki sonu hiç gelmeyecek.

"Siz hepiniz, hilekârlar ve caniler, yalancılar ve katiller, siz hepiniz, iş işten geçmeden ruhlarınızı günahlardan yıkamalısınız! Artık günah işlemekten vazgeçmek her şeyi yola koymaya yetmez. Asla! İlkin pişmanlık getirmeniz gerekir! Buraya sevgiye çıkıp Allahın huzurunda bana elinizi uzatmalısınız. Ancak böyle selâmete erişebilirsiniz. Siz orada beni dinlemeyenler; ölümünüzden sonra yanık et kokusuyla uyanacaksınız, bu koku sizden gelecek ve artık iş işten geçmiş olacak! Tabiî iş işten geçmiş olacak! Ya şimdi ya hiçbir zaman! Aranızda son fırsatı kullanacak olanlar da var! Belki yarın ölmüş olacaksınız, artık her şey için iş işten geçmiş olacak! Ya şimdi, ya hiçbir vakit!"

Semon nefes almak için bir an durdu. Yüzünün terini silerken, elde ettiği ilerlemenin derecesini anlamak için karşısındaki yüzlere bakıyordu. Dinleyecilerden ba-

zılarının oturdukları yerde şimdiden kıvranmaya başladıklarını hazla gördü.

"Bayanlar, baylar; durun size küçük bir hikâye anlatayım: Büyük bir şehirde bir kızcağız vardı. Ayın on dördü gibi güzeldi bu kız. Hem nasıl güzeldi! Eşine bir yerde raslamadım. Ama diyeceğim başka. Demek istediğim şu ki, orada, o büyük şehirde yaşayan bu kızcağız, Tanrının buyruklarına aldırış etmenin zahmete değmeyeceği fikrindeydi. Selâmetini düşünerek üzülmek zahmetine girmiyordu. Bir gece kendisini ziyarete gelen bir gençle sokağa çıktı. Delikanlının güzel otomobiliyle, gümüş süsleri olan güzel otomobiliyle gezmeğe çıktılar. Çok uzaklaşmamışlardı ki delikanlı, içki içmelerini teklif etti. Kız içti. Evet, o yerin dibine batası içkiyi içti. Sonra gene yollarına devam ettiler. Kız, selâmetini düşünmeyi umursamıyordu. Gece karanlığında boyuna yol alıyorlardı. Sonra durdular, gene o lânet içkiden içtiler. Bunun sonu nasıl geldiğini bilirsiniz: bir kere başlandı mı durmak yoktur. Bizim delikanlı o güzelin bakir ve incecik beline kolunu doladı. Kız selâmetini hiç umursamıyordu. Tabii! Zerre kadar aklına getirmiyordu. Okşanmasına ses çıkarmadı. Bu işin sonu neye vardığını bilirsiniz: İnsan başladı mı bir daha duramaz. İşte oğlan, kızı sıkıştırıyordu. Sonra tekrar o lânet içkiyi içtiler. Derken otomobilden çıkıp bir ormana daldılar. O saf genç kız, Tanrının davetine kulaklarını tıkamıştı. Tabii! Karanlıkta onları görebilecek kimse yoktu. Tanrıdan başka kimse! Tabii! Tanrı onları gördü. Tanrının gözünden kaçabileceğinizi aklınıza getirmeyin. Ama onları gören yalnız Tanrı değildi, şeytan da görmüştü. Şeytan hemen koşup yetişti, başka tarafta meşguldü, ama onları görünce hemen koşup yetişti. Onun huyu böyledir. Hasılı hep tam vaktinde yetişir. Ka-

ranlıkta o saf kızın beline kolunu dolamasını oğlana fıslamak için vaktinde yetişir. Delikanlı, kızı yere yatırdı, şeytan da tam onun arkasındaydı. Şeytan ona "haydi!" dedi. Tabiî, ona "haydi!" dedi. Sonra eğilip kıza da aynı şeyi söyledi. Ona da "haydi!" dedi. Kız da "hay hay!" dedi. Tabiî! Öyle dedi kız! "Hay hay!" dedi. O zaman oğlan, kızı çam dökünüleri üzerine yatırdı. Tabiî! O da yanına uzandı..."

Bir ses: *"Âmin!"* dedi.

Semon birdenbire durdu ve karşısındaki yüzlere süzdü. Tekrar nefes almak fırsatını bulduğuna memnundu ve vaiz verirken bir müminin "Âmin!" diye bağırmasından hoşlanırdı. Dinleyicilerinin ilgisini çekmeyi başarmış olduğunu anlardı.

Yüzünü sildi ve devam etti: "Orada ormanda karanlıktaydılar, şeytan da başuçlarında ayakta bekliyor ve onları teşvik ediyordu. Günahın sonuna kadar gitmelerini istiyordu. Şeytanın vazifesi budur. O insanların günah işlemelerini ister. Başuçlarında durmuş, onları "haydi!" diye dürtüyordu. Saf genç kız, Tanrının sözüne kulak vermeyi umursamıyordu. Onsuz da edebileceğini sanıyordu. Saf olmasına saftı. Ama canının istediğini yapabileceğini, Tanrıyı düşünmenin mânasız olduğunu sanıyordu. O yüzden oğlanın yanına yatmasına ses çıkarmadı. Mevsim yazdı, hava hiç de soğuk değildi. O zaman şeytan, oğlanın kulağına bir şey fısladı. Tabiî! Başladığı işe devam etmesini söyledi. O da sözünü dinledi. Kız, oğlanın hemen orada ormanda balını almasına ses çıkarmadı. Ne gerekliyse yaptı. Şeytanı dinlemişti, şeytan da onu bu iğrenç işe teşvik etmişti. Kız saf kalmasına lüzum olmadığını, ruhunun selâmetini gene de kurtarabileceğini sanıyordu. Ama burada yanılıyordu! Erkeğin damgasını yemiş olarak uyanır

kalktığı zaman artık lânetlenmişti! Şeytanın malı olmuştu. Tabii! Şeytan onu eline almıştı! Lânet içkiden kız biraz sarhoştu, üstelik erkeğin damgasını da yemişti. Ah, orada olsaydınız da oğlanla birlikte ormandan çıkışını görseydiniz. Artık o..."

"Âmin!"

"Artık oraya geldiği zamanki saf genç kız değildi. Tabii! Asla aynısı değildi! Deli gibi gülüyordu. Keyfi yerindeydi. Oysaki erkeğin damgasını yemişti! Kolunu oğlanın beline dolamıştı, hoplaya zıplaya yürüyordu, keyfi o kadar yerindeydi. Hoplaya zıplaya ormandan çıktı, otomobile döndü, oysaki erkeğin damgasını yemişti. Şeytan o gece yapacağını yapmıştı, artık dinlenebilirdi. Tabii! O kızcağız erkeğin damgasını yemişti. Şeytan onu fena halde..."

"Âmin!" diye haykırdı bir ses.

Semon durdu ve ceketini çıkardı. Sınıfta sıcaklık gitgide artıyordu. Hava ağır ve bunaltıcıydı. İnsanın kafasını ve göğsünü eziyordu, gitgide sıcaklık artıyordu.

"Haydin bakalım, kendini Tanrıya vermek için ilk önce kim gelip sekiye çıkacak?"

Oradakiler döndüler ve sekiye ilk önce kimin çıkıp Semon'un elini sıkacağını görmek için boyunlarını her yana çevirdiler.

"Selâmete erişmek isteyenlerin ellerini sıkmak için bekliyorum. Bunun için geldim buraya ben. Ben, kadın erkek hepinizi selâmete eriştirmeye geldim. Selâmete erişmek istiyorsanız sekiye çıkıp elimi sıkmanız yeter. Şeytan içinizdeyse ve kulağınıza yerinizde kalmanızı söylüyorsa, insanları soymaya devam edebileceğinizi size fısıldıyorsa ayağa kalkıp kirin kafasını şeytanın. Yere serin şeytanı ve tekmeyle

gebertin. Ambar arkasında bir zenci kızını sıkıştırmak için arasıra sezdirmeden dışarı sıvışan siz erkekler, hepbirlik olarak şeytanın hakkından gelin. Ve siz, bir oğlanla fingirdeşmek için gece kimseye sezdirmeden sokağa kapağı atan kadınlar, şeytana karşı birleşin ve gözlerini çıkarın onun. Şeytan çatlayacak! Ona meydan okudunuz mu dalma çatlar şeytan. Hiç canı yoktur karşı koyacak. Adam değildir o. Hadi gidin, ey günahkâr erkek ve kadınlar, gidin ve tepeloyin onu. Cennete gideceğim zaman sizi orada bulamazsam çok canım sıkılacak. Oraya gidip içinizden bir tekine rastlamamak çok üzecek beni. Yüreğim yanacak, inan olsun."

Kimse kımıldamadı. Semon, yüzünden sızan terleri silerken biraz bekledi.

"Sekiye çıkmanızı beklerken, hep bir ağızdan ilâhî söyleyeceğiz. Homer, Horey, bize bir hava çalın."

İlâhî başlar başlamaz erkeklerden bazıları kalkıp kaçındılar. Yavaş yavaş herkes şarkıya katıldı.

Semon ilâhî söyleyenlerin sesini bastırarak:

"Hadi, şimdi gelin!" diye haykırdı. "Gelin, korkmayın! Tanrı sizin düşmenize razı olmaz! Gelin, benim yanımda, Tanrının huzurunda durun! Gelin, şeytanı utandırın. Siz orada oturan ve erkeğin damgasını yemiş olan kadınlar, kızlar gelin sekiye, selâmete erişeceksiniz!"

Semon sekiden indi, ilk safa yaklaştı. Eğilip bir kadının kulağına bir şeyler fısıldadı. Kadın, mahçup bir tavır takındı.

XVII

Semon kuvvetli bir sesle: "Diyorum ya," dedi. "siz selâmete erişmek istiyorsunuz. Tanrı da sizin selâmete

erişmenizi istiyor. Tanrının cennette sizler gibi güzel kadınlara ihtiyacı var. Ölünce cehenneme giderken şeytanın elini sıkmak için orada rahat rahat oturmayın. Georgia'nın en güzel kadınlarını kendi tarafına alması için Tanrıya yardım edelim. Şeytanın sizi alıp kendi köşesine götürmesine müsaade etmeyin."

Kadın bir an mukavemet etti, ama Semon elinden tutup öne doğru çekince, sekinin önüne konulan sıraya doğru sürüklenmesine ses çıkarmadı.

Sonra Semon bir erkeğe yaklaştı:

"Ahbap," dedi, "kadınlardan geri kalmaya razı olmazsın herhalde? Kızlardan korkak olmak erkekliğe yakışmaz. Hadi gel de Tanrının safında yer al."

Adam: "Papaz," dedi, "seni memnun etmek isterim, ama, gel gör ki elimden gelmez."

"Nasıl gelmez, canım! Sen öyle sanıyorsun ama, bal gibi gelir. Üstelik istiyorsun da. Belki, adam sen de değmez, diyorsundur içinden, ama mahşer gününü görünce aklın başına gelir! O vakit iş işten geçmiş olacak! Şeytan seni alıp götürmeye gelince, bağırıp dövüneceksin, o zaman sözümü dinlemediğine bin kere pişman olacaksın."

Adam: "Papaz," dedi, "ben o kadar kötü bir insan değilim."

"Öylesin! Öylesin, ahbap! Kötülük etmesine ettin, hem de nasıl! Belki şimdi aklından çıkmıştır, ama mahşer günü hatırlatacaklar sana."

"Oraya gitmek için para verilmeyecek ya?"

"Hayır, sadece, bir el sıkacaksın." Semon adamı sıraya götürüp kadının üstüne itti.

Gidip bir başka kadın getirdi ve adamın yanına koydu.

İlâhiye üçüncü defa, baştan başlanıyordu. Clay'le Homer var kuvvetleriyle çalıyorlardı.

Salonun ortasında biri bir çığlık attı. Semon kadına lâf söylerken durdu ve ne olduğunu anlamak için koştu. Âyin umduğundan daha çabuk etkisini göstermeye başlamıştı. O zaman anladı ki, ağlayanlar sırasına hacet kalmayacaktır, günahkârları irşad işine derhal girişebilirdi.

Bağıran Lucy Nixon'du. Ama ilhamının içine dolduğunu herkesten önce o hissetmişti.

Semon ellerini oğuşturarak: "Allaha şükür," dedi.

Lucy tir tir titremeye devam ediyordu. Bütün vücudu ürpermeler içindeydi. Semon onu kolundan .tuttu götürüp sekinin üstüne çıkardı.

Halka: "Selâmete erişiyor!" diye bağırdı.

Lucy'nin saçları çözülmüş, omuzlarına döküllmüştü. Yüzü kasılmıştı. Her haykırışında bir parça daha yukarı zıplıyordu.

Semon: "Allaha şükür, selâmete erişiyor!" dedi.

Salonun dibinde toplanmış olan erkekler hep birlikte ilerlediler. Küçük Nixon'un nasıl kıvrandığını görmek istiyorlardı.

Semon bir an kızdan uzaklaşarak halkın arasına karıştı. Heyecandan faydalanarak sekiye birkaç kişi daha çıkarmak istiyordu. Lucy muntazam fasılalarla çığlıklar koparıyordu. Sonra zıplayacak takati kalmayınca kendini yumruklamaya başladı, yumrukları yüzünde ve kollarında kırmızı izler bırakıyordu.

Bir adam: "Allaha şükür!" diye bağırdı. Var kuvvetiyle havaya sıçradı sonra saçlarını çekti ve boğazından acaip hırıltılar çıkarmaya başladı.

Lucy Nixon gitgide daha çok kıvranıyordu.

Semon: "Selâmete erişiyor!" diyerek koşa koşa so-

kiye geldi. Onun yanında durdu, birdenbire yıkılacak olursa tutmak için aleste bekliyordu.

Salonun öbür ucunda bir adam, "Hi-hu!" diye bağırdı.

Semon başını ona doğru çevirerek: "Tanrıya şükür!" diye bağırdı. "Şeytan bir günahkârdan daha clini çekiyor!"

"Âmin!"

Lucy üstünü başını yolmaya başlamıştı. Önce yenlerini parçaladı, sonra elbisesini koparıp kumaş parçalarını havaya atmaya başladı. Herkes, daha iyi görmek için itişe kakışa hep birden ileri atıldı. Salon keskin çığlıklar ve ulumalarla doluyordu. Bazı kadınlar yere yıkılmışlar, sıraların altında tozlar içinde kıvranıyorlardı. Kimse bakmıyordu onlara. Herkes küçük Nixon'un nasıl selâmete erişeceğini görmek istiyordu.

Semon: "Tanrıya şükür!" diye bağırdı.

Bir adam: "Âmin!" diye haykırdı.

Bir başkası: "Hi-hu!" diye bağırdı.

Bir kadın keskin bir sesle: "Âmin!" dedi. Hemen ardından yere yıkıldı, ayaklariyle çifteler atarak inlemeye başladı. Aldırış eden olmadı.

Lucy, kendisini boğazlıyorlarmış gibi uluyordu. Çığlıkları salonu dolduruyor, birbiri üstüne yığılmış, terli insanların kulaklarına bir burgu gibi saplanıyordu. Kızın saçları yüzüne dağılmıştı, saçlarını geri atmak için başını sallıyordu. Sonra asabî bir titremeye tutuldu, saçları yeniden gözlerini kapattı. Ama hâlâ ayaktaydı. Selâmete erişmek arzusuna tutulan başkaları yere yıkılmışlardı. Fakat Semon kızın yanında durup onu kabil olduğu kadar ayakta tutarak herkesin görmesini temine çalışıyordu. Lucy'nin üstünde artık elbise namına bir şey kalmamıştı. Erkekler onu seyretmek için itişiyorlar-

dı. İçlerinden bazıları selâmete erişmek arzusuna henüz tutulmamışlardı.

Semon, düşerse kollarına almaya hazır bir durumda kızın etrafında dönüp duruyordu. Korkunç bir şekilde debeleniyordu kız. Selâmete erişmesi kolay olmuyordu. Cezbe haline girmiş olanların çoğu hemen ardından taş gibi donup kalmışlardı. Âdeta baygın bir halde yere düşmüşler, orada sıraların altında tozlar içinde kıvranıp duruyorlardı. Ama Lucy'nin durumu daha güçtü. Kız bir türlü tamamiyle selâmete erişemiyordu. Kendini dövüyor, tırnaklariyle derisini yırtıyor, bir yandan da vücudu zangır zangır titriyor, kasları anî kasılmalara uğruyordu.

Ağlayanlar sırasından bir kadın, iki adım yukarı fırladı ve üstünü başını paralayarak ulumaya başladı. Sonra yere Semon'un ayakları dibine düştü, elbisesini yırtıyor, boğazlandıktan sonra can çekişen bir domuz gibi ayaklariyle yeri tepiyordu. Bir kere düştükten sonra artık ona aldırış eden olmadı.

Sekinin üstünde, Lucy Nixon on beş yirmi dakikadan beri ayaktaydı ve bir türlü selâmete erişmeyi beceremiyordu. Tepeden tırnağa titriyordu. Zaman zaman tamamiyle hareketsiz duruyor, sonra omuzları ürpermeye başlıyor ve titreme gitgide artarak bütün vücudunu sarıyordu. Bir an sonra yine hareketsiz kalıyordu. Kaskatı kesiliyordu, ellerini başı üstünde öyle kuvvetle kavuşturuyordu ki, kollarının damarları siyah mürekkeple çizilmiş çizgileri andırıyordu.

Sekiye kadar kendisine yol açan bir adam, kendini duvara çarptı. Homurtuları ve hareketleri ansızın daha cezbeli oluyordu.

Semon: "Allaha şükredin!" diye bağırdı. "Bu kızın selâmete erişmesine yardım edin!"

Biri bütün kuvvetiyle: *"Âmin!"* diye bağırdı.

"Hi-hu!.."

Bu nâra okulun duvarlarını sarstı.

"Allaha şükredin!"

Harcadığı çaba yüzünden Lucy'nin vücudu kıpkırmızı kesilmişti. Cildi nemli ve yakıcıydı, dudaklarını ısırdığı için ağzından kan akıyordu. Ama hâlâ selâmete erişmeyi başaramamıştı. Titremeye devam ediyordu. Yaptığı her harekete binanın çatısına kadar yankılar yapan haykırışlar ve ulumalar cevap veriyordu. Erkekler, ahırdan kaçmış taylar gibi sağa sola zıplıyor, kadınlarsa Lucy'nin hareketlerini taklit ederek bükünüp duruyordu. Koparılmış düğmeler havaya uçuyordu. Semon, Lucy'ye değecek kadar yaklaşmıştı ve selâmete erişmesini gözetlemek için öne doğru eğiliyordu.

"Allaha şükredin!"

"Âmin! Âmin!"

"Hi-hu!.."

"Allaha şükredin!"

Tom Rhodes yere yatmıştı. Üstü başı berbat olmuştu, ter elbiselerini vücuduna yapıştırıyordu. Bir köşeye yuvarlandı ve bir saat intizamiyle kendini duvara çarpmaya başladı. Tam onun arkasında Dene yere yatmıştı. O daha yeni başlıyordu. Selâmete erişmekten daha uzaktı, ama buna azmi de vardı.

Lucy'nin cezbeli kıvranışları azalmıştı. Daha uzun süre dayanacak kadar kuvvetli değildi. Henüz selâmete ermemişti ve daha cezbe haline girmeyenler kadar azap çekiyordu. Yüzü sapsarı kesilmişti, kolları iki yanına sarkıyordu. Ama vücudu bükünmeye devam ediyordu. Semon, ha düştü ha düşecek diye bekliyordu. Bir yeri incinmesin diye düşerken onu tutmaya hazırlanıyordu.

Çalgı çoktan kesilmişti. Clay, ağız mızıkasını çalmış olduğu iskemlede oturuyordu, yüzünden belliydi ki o da nerdeyse cezbeye tutulacaktı. Onun yanında Homer, banjosunun tellerini tımbırdatmaya devam ediyordu, ama bir hava çalmıyordu. Çıkardığı nağmeler kalabalığın gürültüsü arasında eriyip gidiyordu.

Sonra o kulakları sağır edici gürültü birdenbire yatıştı ve Lucy'yi gözetmekten geri durmamış olan Semon ansızın bir adım ilerledi ve düşmekte olan kızı kollarına aldı. Lucy artık tamamen bitkin bir halo gelmişti, ayakları üstünde duramıyordu. Kirpikleri bile artık açılıp kapanmıyordu. Semon onun hareketsiz vücudunu kollarında tutuyordu. Onu seyrediyor ve kızın el sürmek için birbiriyle itişip kakışan adamları, kişiyi sağa sola oynatarak itiyordu. Sonunda bazılarını öyle şiddetli tekmeler indirdi ki, uslandılar.

Semon genç kızı masanın üstüne yatırdı, birinin elinden bir palmiye yelpazesi aldı ve onu ayıltmayı koyuldu. Selâmete erişmeyi başarması için onu ayıltmak gerekiyordu.

XVIII

O sırada ayakta veya oturmuş olarak dört beş kişiden fazla kalmamıştı. Ötekilerin hepsi yerde tozlar ve pislikler içinde yuvarlanıp duruyor, sıraların altında tepiniyor, dövünüyorlardı.

Semon, Lucy'den ayrılarak henüz selâmete erişmek arzusuna yakalanmamış olanlara yardıma gitti. Önce Clay'e yaklaştı.

"Tanrıya şükret!" dedi.

Clay bir özür dileme edasiyle: "Onu iliklerimde hissediyorum," dedi, "ama bir türlü kirişi kıramıyorum."

Semon emredici bir sesle: "Diz çök ve bunu başarmak için dua et, Horey!" dedi. "Diz çök, yapış yakasına sımsıkı!"

"Gelir mi dersin?"

"Hele başla, görürsün. Gelecek sefere belki iş işten geçmiş olur. İman sahibi olmak için ele geçmez fırsattır bu. Dua et, ahbap, dua et!"

Clay iskemlenin yanında diz çöktü, başını elleri üstüne koydu. Selâmete erişmek için ne yapmak lâzım geldiğini düşünüyordu. Yüksek sesle: "Gelecekse gelsin be!" dedi. "Dene becerdi, hepsi becerdi. Böyle giderse Rocky Comfort günahkârları içinde selâmete ermemiş bir ben kalacağım!"

İşte o anda Semon'un aklına Lorene geldi. Toplantının başından beri onu görmemişti.

Topukları üstünde dönüp onu aramaya gitti. Lorene salonun ortalarında bir sıranın arkasında oturmuş, kıvranıp bükülenleri seyrediyordu. Öyle pek selâmete erecekmiş gibi bir hali yoktu. Semon onu görünce, niyeti bile olmadığını anladı.

Yere uzanmış insanların üstünden atlayarak onun yanına koştu.

"Ne var, Lorene?"

"Hiç."

"Gelmiyor mu?"

"Nedir o gelmeyen?"

"İman, Lorene!"

"Karnım tok öyle şeylere."

"Dua et Allaha!" diye haykırdı Semon. Yüzü kıpkırmızıydı, gözleri alev alev yanıyor, heyecandan vücu-

du kaskatı kesiliyordu. Sükûnetini kaybetmeden kadına baktı.

"Dua et Allaha!" diye gürledi. Heyecanmm şiddetinden söz söyleyemiyordu. Lorene'in bütün ötekiler gibi selâmete erişmek arzusunu duymamasmı aklı almıyordu.

Lorene'in yanında yere diz çöktü. Onun elini eline aldı ve onun hesabına yüksek sesle dua etmeye başladı.

Birkaç dua okuduktan sonra gayretlerinin bir sonuç verip vermediğini anlamak için başını kaldırdı. Kadın birkaç saniye merakla onu süzdü.

"Ne yapmamı istiyorsun?" dedi. "Ne yapılacağını bilmiyorum."

Semon ayağa fırlayarak: "Allaha dua et!" diye gürledi. "Şeytandan kurtul! Lorene! Allaha dua et! Selâmete eriş!"

"Peki ama ne yapmak lâzım?"

"Kendini Allaha ver! Dua et Allaha! Kendini Allaha ver, yapılacak şey budur!"

Semon boğazından anlaşılmaz hırıltılar çıkararak onun karşısında olduğu yerde zıp zıp zıplamaya başladı. Onu da kolundan tutmuş çekiyordu.

"Unga-Unga! Allaha dua et!"

Clay, yerde kıvranan vücutların üstünden atlayarak salonun bir ucundan öbür ucuna koşup duruyordu. Gömleğini yırtmıştı, pantalonunu da ancak askının yarısı tutuyordu.

"Geliyor!" diye haykırdı. "Geliyor!"

Semon, Lorene'in elini bırakıp Clay'i yakaladı.

"Nedir o gelen, Horey?"

"İman, kardeş, iman!"

"Tam mı geliyor Horey?"

"Tam!"

Semon: "Allaha şükredelim!" diye gürledi.

Clay salonun bir ucundan öbür ucuna koşup zıplıyordu. İnsanların üstünden atlıyordu, kaç defa tam kafalarının üstüne düşüyordu. Kollarını başının üstünde sallayarak koşuyordu.

"Geliyor!"

Biri kolundan yakalayarak sordu: "Kim geliyor?"

Clay, silkinerek kurtuldu ve dönmeden koşmaya devam etti.

"Geliyor!"

Semon: "Allaha şükredelim!" diye gürledi ve onun arkasından koşmaya başladı.

Clay: "Selâmete erişiyorum!" diye böğürdü.

Bir köşede tek başına duran Dene, selâmete erişmenin ilk acılarını duymaya başlıyordu. Başkaları kadar yer işgal etmiyor ve kimseyi rahatsız etmiyordu. Köşesinde kalıp, tek başına, bükünüyordu. Arasıra başını duvara çarpıyordu.

Clay, peşine bir yaban kedisi düşmüş gibi öne eğilerek koşup duruyordu. İnsanların ve sıraların üstünden sıçrayarak, "Geliyor!" diye haykırıyordu.

Semon, onu kolundan tutarak ve durdurmaya çalışarak: "Kim geliyor, Horey?" dedi.

"İman!"

Upuzun yere serildi ve çifteler atarak ulumaya koyuldu. Semon, selâmete erişmek için yardımına muhtaç olabilecek bir başkasiyle meşgul olmak üzere onun yanından ayrıldı.

Lorene'i hatırladı. Hâlâ sırasının arkasında, kaskatı oturup duruyordu. Ona koştu.

"Lorene," diye yalvardı, "selâmete erişmeye gayret et! Ne olur, hatırın için! Hemen herkes selâmete erişti, bir sen kaldın. Bu gece kurtulmamış bir tek gü-

nahkâr kalmasını istemiyorum! Belki de Rocky Comfort için bu son fırsattır."

Lorene cevap vermeden yüzüne baktı.

Semon: "Allaha şükret!" diye bağırdı. Kadının elini tuttu ve boğazından yine anlaşılmaz hırıltılar çıkarmaya başladı. Alnından ve yanaklarından boşanan ter gömleğine kadar indi. İki elini bir mengene gibi sıkıyordu, yüzünün çizgileri gerilmiş ve büzülmüştü.

"Allaha şükret!" diye tekrarladı.

Oturduğu sıranın üstünden Lorono onun ayakları dibinde kıvranışını seyrediyordu. Arasıra onu acıdığı oluyordu. Bazan da gülünç bulmamak elinden gelmiyordu. Semon sağa sola sallanıyor ve kısılmış dudaklarından iniltiler çıkıyordu. Onu selâmete erişlirmek için elinden geleni yapıyordu, ama Lorene kayıtsız kalıyordu.

Semon'un yüzü nemli ve ateşliydi.

Lorene onun: "Unga! Unga!" diyo haykırdığını işitir gibi oldu.

Bir kadın ona doğru yuvarlanıp üstüne abanarak kıvranmaya başladı. Semon ona aldırış etmedi. Boğazından onun anlamadığı sesler çıkararak Loreno'i kışkırtmaya devam ediyordu: "Unga! Unga!"

Lorene'in içinden, Semon'a: "Beyhude vakit kaybediyorsun!" demek geliyordu ama, onu rahatsız etmek istemiyordu. O esnada yüzünün memnun bir hali vardı. Yüzü acılı ifadesini kaybetmiş, dudaklarında bir huzur gülüşü dolaşıyordu. Bir an sonra yere yuvarlandı, çifteler atarak saçlarını yolarak, elbiselerini yırtarak toplar içinde debelenmeye başladı. Orada Lorono'in ayaklarının dibinde yerde yatıyor ve her hareketi sanki sonuncusu olacakmış gibi bacaklarını gevşetiyordu.

Birkaç kişi Semon'un etrafına yığıldılar. Lorono ba-

cağını kıracakları korkusuyla ayaklarını çekti. Kadınlar ve erkekler ayakları dibinde debeleniyor ve Lorene'in kulaklarını sağır eden anlaşılmaz seslerle uluyorlardı. Lorene, haykırışlarla dolu bir kâbus geçirdiği intibaını alıyordu.

Bir süre sonra Semon hareketsiz kaldı. Bir kadın onun başını kaldırıp dizine koydu ve bir palmiye yaprağiyle yelpazelemeye koyuldu. Semon gözlerini açınca ilk gördüğü şey; sırasının üstünden alaycı bir tavırla kendisini süzen Lorene oldu.

Bir saniyede ayağa fırladı ve yüzünde terler boşanırken yüksek boyuyla ona tepeden baktı. Söyleyecek bir söz bulamıyordu.

Ancak o zaman farketti ki Lorene'i selâmete eriştirmeyi başaramamıştı. Hayatında ilk defa olarak başarısızlığa uğruyordu. Büyük bir üzüntü duydu.

Hafif bir sesle: "Allaha şükret!" dedi.

Lorene'i selâmete eriştirmek için o kadar çaba harcamıştı ki, sonunda asıl kendisi selâmete erişmişti. Oradakilerin en günahkârları saydığı Lorene, onun gayretiyle alay etmişti. Tamamiyle yenilgiye uğramıştı.

Yenildiğini farketmesine rağmen kendini umutsuzluğa kaptırmanın zamanı olmadığını, âyinin başarıyla sona ermesi için sonuna kadar uyanık kalmak gerektiğini hissetti.

Sekiye koştu. Lucy hâlâ masanın üstünde upuzun yatıyordu.

"Allaha şükredin!"

"Âmin!" dedi biri.

Hemen hemen herkes selâmete erişmişti, ayakta olanlar Semon'un etrafında toplandılar. Semon, Tom Rhodes'in hâlâ yerde debelendiğini farketti. Ayağıyla itti onu.

Tom: "Hi-hu!" diye bağırdı.

O kısılmış kurbağa sesiyle herhangi bir kalabalık içinde onu tanımamak imkânsızdı.

Semon, Lucy'nin bileğini alarak nabzını yokladı. Kendi kendine birbirini tutmaz sözler mırıldanarak bir palmiye yaprağıyla kızı yelpazelemeye başladı yine.

"Allaha şükredin!"

Semon, seki önünde, ayakları dibinde debelenen insanlara baktı. Erkek, kadın karmakarışık bir şekilde bir yumak olmuş, yerde kıvranıyorlardı. Üstleri başları pis, elbiseleri paramparçaydı. İnliyor, çifteler atıyorlardı, arasıra içlerinden biri o kadar şiddetli bir hareket yapıyordu ki, parçalanıyor sanırdınız.

Lucy şimdi daha derin nefesler alıyordu. Semon onu yelpazelemeye devam ediyordu. Lorene bir yana bırakılırsa, selâmete erişmeyen bir o kalmıştı.

Ona dikkatle bakarak: "Allaha şükredin!" dedi.

Orada bulunanların üçte ikisinden fazlası, hattâ yerde yatanlar bile şimdi hareketsiz ve sessizdiler. Her tarafları tere ve toza batmıştı, ama yüzlerinde zevk ve hoşnutluk gülümsemeleri geziniyordu.

Semon, Lucy'e: "Allaha şükredin!" diye bağırdı.

Kız bir kolunu kımıldattı ve kalkmaya çabaladı. Semon onun masa üstüne oturmasına yardım etti. Birdenbire ayıldı kız. O an için enerjisini biriktirmişti âdeta. Masadan sekiye atladı, sonra salonun bir ucundan öbür ucuna koşmaya başladı. Semon, bu sefer tamamiyle selâmete kavuşturmak için onun ardından koştu, ama yakalayamadı. Genç kızın keskin çığlıkları herkesi uyandırmıştı. Yerde hareketsiz yatan yada hafif kımıldayanlar bu sesi işitince yeniden kuru bir kuyunun dibindeki yılanlar gibi kıvranmaya başladılar.

Sonunda Lucy durdu ve ayakta hareketsiz kaldı.

Başı geriye düşmüştü, elleri karnı üstünde büzülmüştü. Üstüste çırpıntılar içinde vücudu, baştanbaşa ürperiyordu, yeniden titreme başladı.

Semon: "Allaha şükredin!" diye gürledi.

Bir adam yattığı sıranın altından: "Hi-hu!" diye haykırdı. Tom Rhodes'in sesine pek benziyordu.

Lucy her soluk alışında çığlıklar atıyordu. Bu haykırışlar yeni heyecanlara takati kalmamış olanların bile sırtından soğuk bir ürperiş geçirtiyordu. Çığlıklar gitgide daha sık aralarla kopuyor, eskisinden de daha tiz perdeden çıkıyordu.

Semon, seki önüne yığılıp kalan kadınların yeni bir gayretle kıvranmaya başladıklarını gördü. Çoğu bacaklarını sıraların ayaklarına geçirip düğümlemişlerdi.

Semon, Lucy'nin selâmete erişmek için girişmiş olduğu çılgınca mücadeleyi dikkatle gözetliyordu.

Ötekiler de ona yardıma çalışıyorlardı. Onun çevresinde daha sıkı bir çember teşkil ediyor, tiz çığlıklar koparıyor, birbirlerine sürtünüyorlardı. Bazıları bir yana çekilerek, sonunu getirmek için ona yardımı dokunacağı düşüncesiyle, genç kızın bütün hareketlerini taklide başladılar.

Damarları çatlıyacakmış hissini verdiği bir sırada Lucy'nin yüzü birdenbire daha sakin bir hal aldı ve hareketleri yatıştı. Biraz gülümsemeye başladı ve kaslarının gerginliği cildi altında düğümler meydana getirdi. Sonra, ağır ağır ve derece derece, küçük, sinirli sarsıntılarla gevşemeye başladı.

Biri: "Allaha şükredin!" diye bağırdı. O zaman Lucy'nin yüzünde bir saadet ışığı parladı ve her an biraz daha çoğaldı. Nihayet, son bir gayretle selâmete erişti. Etrafındakiler, ağızları açık, onu seyrediyorlar-

dı. Biri kızın üstüne bir manto attı. Ama herkes olup bitenleri görecek kadar zaman bulmuştu.

Erkekler daha iyi görmek için biraz daha yaklaştılar, Lucy'nin hareketleri gitgide yavaşladı, sonunda büsbütün hareketsiz kaldı. Gözlerini bile kırpmıyordu.

Her şey bitince, bitkin bir halde olan Semon yere yığıldı. Ayakları birdenbire tutmaz olmuştu, düşmemek için ne yapsa nafileydi. Yerde upuzun yattığının farkına varınca ilkin kalkmaya davranmadı. Etrafında bulunanlar onun tekrar selâmete erişmekte olduğunu sandılar ve kendisini yalnız bırakmak için çekildiler. Semon yorgunluğu iliklerine kadar hissediyordu.

Şimdi herkes çok sakindi. Yerde dolaşan insanların ayak seslerinden başka bir gürültü işitilmiyordu. Biri bir şey söyleyecek olsa alçak sesle konuşuyordu.

Lucy'nin akrabaları ilerleyerek kızı alıp götürmüşlerdi. Onu bir arabaya yatırdılar ve elbiselerinin bulabildikleri parçalariyle örttüler. Kız, arabada upuzun yatmış, çamların kımıldanan dalları arasından gökyüzünü seyrediyor, anası, babası ve kardeşleri gitmeye hazırlanıyorlardı.

Okuldan çıkarken kimse ağzını açıp bir şey söylemedi. Çam dikenlerinin kalın halısı üzerinde sessizce yürüyorlardı. Yük arabalarına yada yaylılarına gidiyorlardı.

Otomobilin yanına ilk gelen Clay oldu. Bir an sonra Dene geldi ve yanına oturdu. Sonra Lorene göründü. Sessizce Semon'u beklediler.

Sınıfta Semon kalktı ve birkaç adım attı. Yürümeye takati kalmadığını farketti. Başını elleriyle tutarak bir sıraya oturdu. Kendini bitkin ve ümitsiz hissediyordu. O gece belki kırk kişiyi selâmete eriştirmişti. Ama en kaşarlanmış günahkâr, bütün gayretlerini boşa çı

karmıştı. Lorene başından sonuna kadar kayıtsız kalmış, sonunda onu selâmete eriştirememişti.

Semon kalktı ve isli lâmbaları üflemeye başladı. Tam okuldan çıkacağı sırada sadaka toplamayı unuttuğu aklına geldi. Ayaklarını sürüyerek okuldan çıktı.

Çiftliğe dönerlerken, içi insan dolu birçok yük arabalarını, iki üç yaya adamı, bir hayli de katırla gideni geride bıraktılar. Hiç korna çalmadılar, işitilen tek gürültü motorun homurtusuyla arabaların tıngırtısıydı. Öne geçtiler ve az sonra gözden kayboldular.

XIX

Clay gece böyle geç yatmaya alışık değildi, onun için gözlerini açtığı zaman güneş doğalı iki saat olmuştu. Bir an yan tarafına dönük durumda kalarak gözlerini hayretle kırpıştırdı, neden bu kadar geç uyandığını düşünüyordu. Yataktan atladı ve işte o zaman hatırladı ki, okuldan döndükleri zaman vakit gece yarısını geçmişti.

Evde kimse kımıldamıyordu. Dene yatağın öbür köşesinde derin bir uykuyla uyuyordu, o kadar mutlu bir hali vardı ki, uyandırmaya kıyamadı. Gömleğini giydi, pantalonunu geçirdi ve ayakkabılarının bağlarını düğümledi. Sonra biraz su içmek için arka taraçaya çıktı.

Daha kovadan biraz su almak için korkuluğa yaklaştığı anda işin içinde bir aksaklık olduğunu hissetti. Evvelâ ne olduğunu anlamadı, gözlerini avluda gezdirdirdi, merdivenleri koşa koşa indi, ambara koştu, bir kötülük olduğu hissini kendisine verenin ne olduğunu araştırıyordu.

Gözleri barakaya dikili olarak: "Vay anasını!" dedi. "Vay anasını be!"

Her zaman ambarın yanındaki sundurma altında duran otomobilin yerinde yeller esiyordu. Daha dün arabayı oraya yerleştirmiş olduklarını açıkça hatırladı. Oysa şimdi yoktu.

Hemen döndü ve koşa koşa evin etrafını dolaştı. Tereddüde yer yoktu. Kumun üstündeki lâstik izleri apaçıktı. Gece bir sağanak boşanmıştı, lâstiklerin izleri, taze çimento üstünde kalan ayak izleri kadar apaçık bir şekilde belliydi.

Gözleri Mc Guffin tarafına giden yola çevrili:

"Vay anasını be!" dedi.

Yavaş yavaş geri döndü ve merdivenlere kadar kendini sürükledi. İki büklüm bir halde ilk basamağa yığılakaldı. Sonra sivri dizlerini kaldırdı, iki kolunu üstüne dayadı ve ellerini sarkıttı.

Yolun daha aşağısında Hardy, sağ kolu bağlı olarak kulübesinin mutfağından çıktı. Odun yığınını yürüdü, eğildi, yerden yongalar topladı ve bunları kulpu kopmuş bir kovaya doldurdu.

Semon'un eski otomobili hâlâ evin önünde manolya ağacının altında durup duruyordu. Semon'un gelişinden beri bir karış bile yerinden kımıldatmamışlardı. Clay, oturduğu yerden lâstiklerden üçünün boşalmış olduğunu, dördüncünün de boşalmak üzere bulunduğunu görüyordu.

Evin içinden boğuk bir gürültü geldi kulağına. Herhalde Dene kahvaltıyı pişirmeye kalkmış olacak, diye düşündü. Vazgeçirmek için ayağa kalkmadı. Sugar geri dönmüştü, gidip ona mutfak işine bakmasını söyleyebilirdi, kimseyle konuşmadan yalnız kalmak istiyordu.

Arkasında sofada, bir ayak sesi işitti, Dene'ye, Sugar'la Hardy'nin geri döndüklerini haber vermek için

başını çevirdi. Ama karşısında Lorene'i gördü. Geldiği zamanki elbisesini giymiş, şapkasını başına geçirmişti, hattâ çantası bile elindeydi.

"Gidiyor musun, Lorene?" dedi.

Kadın taraçaya fırlayarak: "Nerede o?" diye sordu.

"Kim o?"

"Semon?"

Clay onu daha iyi görebilmek için tamamiyle döndü.

"Vay anasını!" dedi, "yoksa onunla gitmek niyetinde miydin?"

Kadın başıyla "evet" işareti yaptı, hızla merdivene yaklaştı, gözleriyle Semon'u aradı.

"Lorene," dedi, "gidip kahvaltını etsen daha iyi edersin, çünkü Semon Dye, şu dakikada Mc Guffin'i yirmi kilometre geride bırakmış olsa gerek. Bu sabah erkenden sıvışmış."

Lorene çantasını elinden düşürdü. Dişleri arasından:

"Eşşoğlu eşşek!" dedi. "Beni Jacksonville'e götireceğini söylemişti."

Clay: "Yok be?" dedi. "Vay anasını!"

Lorene bir iskemleye çöktü, öfkeden ateş saçan gözlerle Semon'un sabah karanlığında geçtiği yola baktı. Başından şapkasını çıkarıp yere attı. Sonra dişlerini sıkarak küfretmeye başladı.

Clay: "Onu kalaylamak benim de içimden geliyor ama, ne diyeceğimi bilemiyorum?" dedi. "Böyle sıvışıp bizi şapa oturtmak olur rezalet değil."

İkisi de bir iki dakika, gözleri Mc Guffin yoluna dikili, sessiz durdular. Bir daha otomobilini göremeyeceğini düşündükçe Clay'in içi gidiyordu. Ama Semon gizlice kaçmış olmasaydı bu kadar içerlemiyecekti. Semon'un avludan çıkıp yolun dönemecinde gözden kayboluşunu

şunu seyretmek zevkine erişeceğini olsun ummuştu. Bu umudu da suya düşmüştü.

İkisi orada otururlarken Dene taraçaya çıktı. Ancak merdivenlere geldiği zaman onları farkedebildi. Birdenbire durdu: "Vay!" dedi, durdu, geri geri gitti.

Clay, gözleri ona dikili: "Ne var öyle şaşacak, Dene?" dedi. "Seni gören, evde yangın var sanır."

Dene yolculuğa çıkacak şekilde giyinmemişti, ama ayaklarında en iyi sandalları vardı ve en güzel elbisesini giymişti.

Clay: "Vay anasını," dedi, "takmış takıştırmış kötü kadınlara dönmüşsün."

Dene'nin, Lorene'e ve yere bıraktığı şapkasına bir göz attığını gördü.

"Lorene, Semon'la birlikte Jacksonville'e dönmek niyetindeydi, ama Semon onu atlatıp gitti."

Dene nefes nefese: "Semon gitti mi?" dedi. "Sahiden gitti mi?"

Lorene omuz silkti ve alçak sesle küfretti, ama Dene'nin sorusuna cevap vermedi.

Clay: "Semon gittiyse size ne be?" dedi. "Sizin bir şeyinizi almadı ki. Ona küfredecek birisi varsa, o da benim. Benim otomobilimle defolup gitti. Belki hakkıydı ama, böyle gece karanlığında sıvışacak ne vardı? Bir beyaz adam böyle şey yapar mı? Sanki onun gitmesine engel olacakmışım gibi. Sadece gidişini seyretmek istiyordum, o kadar."

Dene bir iskemlenin kenarına ilişti ve Mc Guffin yoluna gözlerini dikti. Biraz sonra Lorene'e şöyle bir göz attı. Lorene, gözlerini yere dikmiş, kimseye bakmıyordu.

Clay gülümsedi: "Dene," dedi, "yoksa Semon, seni de mi götürmeyi teklif etti?"

Aradan birkaç saniye geçti, sonra döndü, öfkeden alev saçan gözlerle dimdik önüne baktı.

"Vay anasını, ulan, vay anasını!" dedi. "Söylescler inanmazdım!"

Yolun aşağısında Sugar'la Hardy'nin kulübelerine baktı. Mutfağın storu kaldırılmıştı. Sugar'ın pencere önünde durmuş eve doğru baktığını gördü.

"Gidip Sugar'a kahvaltıyı hazırlamasını söylesem fena olmaz," dedi. "Güneş hayli yükseldi, karnım zil çalıyor."

Ama merdivenlerde kalıp bir yere kımıldamadı.

Arkasında boğuk bir hıçkırık işitti. Kim olduğunu anlamak için dönmedi. Ama Lorene olamıyacağını biliyordu. Lorene ağzını açsa açsa küfretmek için açardı.

"Semon'un bizi böyle yüzüstü bırakıp gitmesi yüreğime işledi doğrusu. Bizi şapa oturttu gibime gelir. Onu göreceğim gelecek, şurada taraçada oturup benimle sohbet eder, pazarı beklerdi, şimdi kendimi yapayalnız buluyorum."

Bir iki saniye sustu.

"Pazar da geçip gitti oysa."

Arkasında yerde bir iskemle gıcırdadı, biri hıçkırarak evin içine baktı. Clay, kim olduğunu görmek için başını çevirmedi.

"Aslını ararsan Semon namussuz bir orospu çocuğundan başka bir şey değildi, ama ne de olsa sözü sohbeti dinlenir adamdı. Böyle bir edepsizc uzun zaman tahammül edemiyecek, günün birinde tüfeğimi kaptığım gibi temizleyecektim herifi. Ama keratayı karşımda görmeye ahştımdı, şimdi zor geliyor. Sanki, kuma sırtüstü bırakılıp da bir daha dönemeyen bir kaplumbağa gibi şapa oturdum."

Sabahın sakin havası içinde bir otomobilin görün-

mesi onu hayrete düşürmedi. Yolda hızla ilerliyor ve okul tarafından geliyordu. Vearl'le zenci çocuklarının oynamakta olduğu kulübelerin önünden geçerken biraz yavaşladı.

Az sonra otomobil gözlerinin önündeydi. Tom Rhodes'in direksiyonu önce sola, sonra sağa çevirdiğini gördü. Clay karşılamak için ayağa kalkmadı.

"Erkenden kalkmışsın, Tom," dedi. "Yangından mı kaçtın?"

"Papaz nerede?" dedi Tom. "Kalkmadı mı daha?"

"Kalkmaz olur mu?"

"Ona bir şeycikler getirdim. Dün gece beni selâmete eriştirdiği için biraz içki götürsem fena olmaz dedim. Aralıktan biraz bakmak için onunla birlikte benim arabalığa gelseniz belki hoşunuza giderdi."

Tom tıpayı çıkardı ve damacanayı Clay'e uzattı. Clay bir iki yudum içti, damacanayı geri verdi, eliyle dudaklarını sildi, sonra da yaladı.

"Tom," dedi, "canın sıkılacak ama aldırma, sana kötü bir haber vereceğim."

Tom damacanayı başına kaldırırken: "Ne var," dedi, "ne oluyor?"

"Semon Dye gitmiş, Tom. Pılısını pırtısını toplayıp gece vakti sıvışmış. Herhalde şu dakikada McGuffin'den ötede güneye doğru gidiyordur. Onu bir daha ancak ahrette, yani cehennemde görürüz gibime geliyor."

Tom başını sallayarak: "Gitti mi?" dedi. "Yok be, şaka ediyorsun? Olur mu hiç? İçerde değil mi?"

"Gitti de lâf mı yahu?"

Tom damacanayı sert bir hareketle taraçaya bıraktı ve bir an gözlerini ondan ayırmadı. Sonra Lorene'e bir göz attı. Lorene, pencere yanındaki iskemlesinden kımıldamamıştı.

Clay'in yanına oturarak: "Çok üzüldüm bu habere," dedi.

Damacanayı alıp kolunun üstüne dayadı.

"Öyle üzüldüm ki, ne yapacağımı bilmiyorum."

Clay: "Damacanayı alıp şu senin barakaya gitsek, ne dersin, ha? Orada oturup şöyle bir parça aralıktan bakmak pek hoşuma gidecek. Gözüm nurlansın bir parça."

Tom tıpayı çıkardı, damacanayı Clay'e uzattı. Clay, damacanayı kendisine geri verdiği zaman, ağzından saydam sıvıya baktı ve bütün kuvvetiyle içine üfledi. Bu, gece rüzgârın direğe bağlanmış bir su kabağının içinde estiği zaman çıkardığı gürültüye benzer bir ses çıkardı.

Clay elini uzatıp yerden bir avuç çakıl taşı aldı. Sonra avucunun içinde sallayarak kumlarını parmakları arasından süzdü. Yalnız çakıllar kalınca bunları teker teker alıp bilyalar gibi avluya fırlatmaya başladı. Tom, onun hareketlerini takip ediyor ve Clay'in bir fiske vurarak taşı avluya her fırlatışında başını ileri uzatıyor, sonra geri çekiyordu.

Lorene kalktı ve ayaklarını sürüye sürüye eve girdi. İkisi de başlarını çevirmediler.

Clay: "Semon'un gelecek sefere vaız verınek için ineceği köyün Allah yardımcısı olsun!" dedi.

Elinde kalan taşların hepsini birdenbire fırlattı.

"Ama onlar da benim gibi herifi ağırlamaktan pek memnun kalmazlarsa adam değilim."

Kalktı, ağır ağır avludan geçti. Bahçe kapısına varınca bir an durdu, manolya ağacının gölgesinde yatan köhne otomobile baktı. Sonra yolun beyaz ve sıcak kumları üstünde yürüdü, eve gelip kahvaltıyı hazırlamasını Sugar'a söylemek için kulübelere doğru gitti.

SON

Erskine Caldwell, bugünkü Amerikan edebiyatının dünyaca en çok tanınmış ve sevilmiş birkaç büyük şöhretinden biridir. Edebiyat yazarlarını "en çok satış yapan" ve "sanat değeri en yüksek olan" diye ikiye ayırmak âdet olmuştur. Caldwell bu bakımdan bir istisna teşkil eder. Çünkü Amerika'nın en yüksek sanat seviyesini temsil eden bu ünlü yazar, eserlerinin çoğu milyonlarca satılan ender şöhretlerden biridir de. Yalnız Amerika'da 3 milyon satış yapan bu romanında Caldwell, Georgia eyaletindeki köylerde gezici papazlık ederek köylüyü aldatan ve soyan bir tipi ve onun kurbanı olan saf köylüleri büyük bir başarı ile tasvir ediyor. Caldwell'in en güzel ve sürükleyici romanlarından biri olan bu kitabı okurlarımızın ısrarları üzerine yeniden basıyoruz.